

Projekt

z dnia 15 marca 2022 r.

Zatwierdzony przez

**UCHWAŁA NR
RADY GMINY RZEKUŃ**

z dnia 15 marca 2022 r.

**w sprawie przyjęcia Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych
Gminy Rzekuń na lata 2022-2026**

553 Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2021r. ²⁰²² poz. 1372) oraz art. 17 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej (Dz. U. z 2021r. poz. 2268 z późn. zm.), Rada Gminy Rzekuń uchwala co następuje:

§ 1. Przyjmuje się Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Rzekuń na lata 2022-2026 stanowiącą załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Rzekuń.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podpisania.

ADWOKAT

Łukasz Kubel

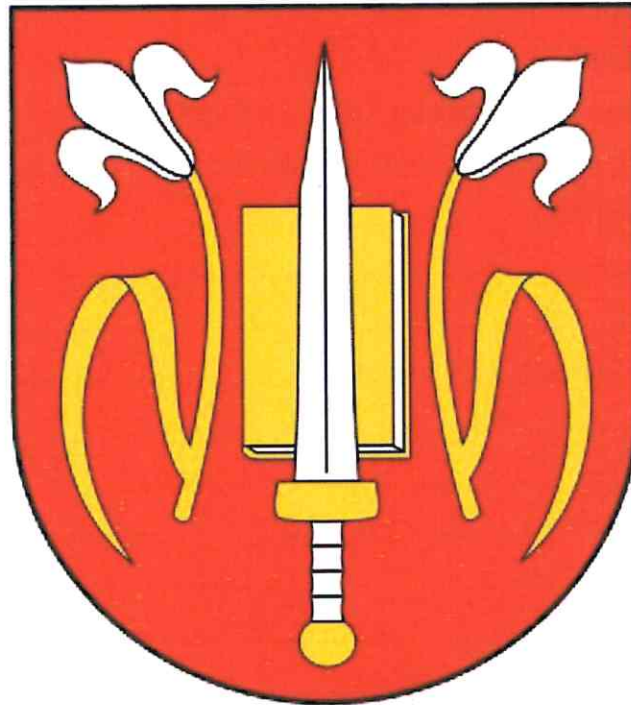
Uzasadnienie

Zgodnie z art. 17 ust. 1 ustawy o pomocy społecznej do zadań własnych o charakterze obowiązkowym gminy należy opracowanie i realizacja gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka. Strategia ta w myśl art. 16b ustawy zawiera w szczególności diagnozę sytuacji społecznej, prognozę zmian w zakresie objętym strategią, określenie celów strategicznych projektowanych zmian, kierunków niezbędnych działań, sposobu realizacji strategii oraz jej ram finansowych i wskaźników realizacji działań. Podstawą opracowania strategii były dane pozyskane z Urzędu Gminy w Rzekuniu, Centrum Usług Wspólnych w Rzekuniu, Ośrodka Pomocy Społecznej w Rzekuniu, Powiatowego Urzędu Pracy w Ostrołęce, Głównego Urzędu Statystycznego w Ostrołęce. Przeprowadzono również badania ankietowe dorosłych mieszkańców, uczniów szkół podstawowych oraz osób pracujących w punktach sprzedaży napojów alkoholowych. Strategia jako wieloletni dokument programowy jest jednym z podstawowych narzędzi realizacji lokalnej polityki społecznej i ma istotne znaczenie dla zapewnienia bezpieczeństwa społecznego mieszkańców Gminy Rzekuń, a w szczególności zagrożonych wykluczeniem społecznym. Zatem podjęcie niniejszej uchwały jest w pełni uzasadnione.

ADWOKAT

107-7-1111

Załącznik do Uchwały
Nr Rady Gminy Rzekuń
z dnia

STRATEGIA
ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH
GMINY RZEKUŃ
NA LATA 2022-2026

Rzekuń, 2022 r.

SPIS TREŚCI

I.	Wstęp.....	4
II.	Podstawy prawne opracowania Strategii.....	7
1.	Główne ramy prawne.....	7
2.	Powiązanie z dokumentami strategicznymi wyższego szczebla.....	8
III.	Proces uspołeczniania, słownik pojęć oraz uczestnicy.....	16
1.	Proces uspołeczniania.....	16
2.	Słownik pojęć.....	16
IV.	Misja i Wizja.....	17
V.	Charakterystyka środowiska społecznego.....	18
	Informacje ogólne.....	18
	Struktura ludności.....	18
	Szkolnictwo podstawowe.....	19
	Pomoc społeczna.....	20
	Bezrobocie.....	20
VI.	Diagnoza Problemów Społecznych.....	23
3.	Badania.....	23
	Problematyka badania.....	23
2.	Metodologia badania.....	25
	Uzasadnienie i wybór techniki badawczej.....	25
	Dobór próby.....	26
	Narzędzia badawcze.....	27
3.	Badanie dorosłych mieszkańców na terenie Gminy.....	27
	Struktura badanej próby.....	27
	Problem alkoholowy oraz nikotynowy z perspektywy dorosłych mieszkańców.....	30
	Problem narkotykowy z perspektywy dorosłych mieszkańców.....	41
	Problem przemocy z perspektywy dorosłych mieszkańców.....	48
	Gmina wobec problemów społecznych – opinia mieszkańców.....	57
4.	Badanie dzieci i młodzieży na terenie gminy Rzekuń.....	65
	Struktura badanej próby.....	65
	Problem alkoholowy oraz nikotynowy z perspektywy dzieci i młodzieży.....	67
	Problem narkotykowy z perspektywy dzieci i młodzieży.....	78
	Problem przemocy z perspektywy dzieci i młodzieży.....	94
5.	Badanie sprzedawców na terenie gminy Rzekuń.....	104

Struktura badanej próby.....	105
Problem uzależnień w Gminie Rzekuń z perspektywy sprzedawców alkoholu.....	106
6. Wnioski.....	115
7. Rekomendacje.....	121
VII. Analiza SWOT oraz dane prospektywne.....	131
1. Analiza SWOT.....	131
2. Dane prospektywne (określenie podstaw wizji Strategii).....	136
Pomoc społeczna.....	136
Profilaktyka rozwiązywania problemów alkoholowych i narkomanii.....	136
Edukacja publiczna, kultura, samoorganizacja społeczności lokalnej.....	137
VIII. Cele główne strategii, cele szczegółowe i ich realizacja.....	138
1. Cele główne strategii.....	138
2. Cele operacyjne i ich realizacja.....	139
IX. Prognoza zmian w zakresie objętym Strategią.....	144
X. System zarządzania i aktualizacji strategii.....	146
Podmioty zarządzające realizacją strategii.....	146
Instrumenty realizacji strategii.....	146
Monitoring i ocena wdrażania strategii.....	147
Aktualizacja strategii.....	148

I. WSTĘP

Zgodnie z ustawą o pomocy społecznej, każda gmina w Polsce ma obowiązek opracowania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych. Podstawową intencją tworzenia takiej strategii jest wskazanie działań o charakterze planistycznych, których głównym celem jest dążenie do integracji osób (mieszkańców) i rodzin zamieszkujących daną gminę. Wskazana integracja ma w tym kontekście szerokie - społeczne znaczenie, które należy definiować jako dążenie do zespolenia i zharmonizowania mieszkańców danej społeczności lokalnej, poprzez intensyfikację ich kontaktów. Szczególną uwagę w procesie konsolidacji społecznej zwraca się na osoby, które chcą zmieniać siebie oraz swoje otoczenie, jak również osoby dotknięte różnego rodzaju dysfunkcjami.

Warto, w ślad za Diagnozą Problemów Społecznych, powtórzyć definicję pojęcia „problem społeczny” – w ujęciu R. Marisa jest to: *„ogólne wzory zachowania ludzkiego lub warunków społecznych, które są postrzegane jako zagrożenia dla społeczeństwa przez znaczącą liczbę ludności, przez silne grupy, bądź przez charyzmatyczne jednostki, oraz które mogą być rozwiązane czy też którym można jakoś zaradzić”*¹. Z kolei, według K. Frysztackiego, warunkiem determinującym zaistnienie problemu społecznego jest stan świadomości. Pojawiające się i narastające poczucie niepokoju, zagrożenia, sprzeciwu to mechanizm identyfikowania problemów oraz nadawania im społecznego charakteru². W świetle tych definicji muszą pojawić się cztery istotne elementy, aby można było mówić o problemie społecznym:

- problem społeczny jest zjawiskiem niepożądanym,
- wywołuje krytykę znacznej liczby ludzi,
- jest zjawiskiem możliwym do przewyciężenia,
- można go przewyciężyć przez zbiorowe działanie.

Realizacja celu jaki wynika z konieczności stworzenia strategii gmina może realizować przy wykorzystaniu posiadanej infrastruktury, poprzez jej rozbudowę, bądź wykorzystanie infrastruktury należącej do innych podmiotów w drodze porozumień.

¹ K. Frysztacki, Socjologia problemów społecznych, Warszawa 2009, s. 20.

² K. Frysztacki, Problemy społeczne [w:] Encyklopedia socjologii, tom III, Warszawa 2000, s. 205.

Szczególne znaczenie ma także współpraca z podmiotami niepublicznymi, w tym organizacjami pozarządowymi.

W rozwiązywaniu problemów społecznych najbardziej efektywna w perspektywie ostatnich lat jest nauka niezbędnych umiejętności do radzenia sobie z problemami. To właśnie ta metoda będzie podstawą realizacji celów strategicznych. U wielu osób, zwłaszcza w okresie transformacji ustrojowej i gospodarczej następuje spiętrzenie problemów prowadzące do apatii, wycofania się, alienacji. W konsekwencji, bardzo często pożądane staje się stworzenie profesjonalnego systemu edukacji i aktywizacji obywatelskiej ze szczególnym uwzględnieniem udziału społeczeństwa w spotkaniach integracyjno-kulturalnych. Kolejnym obszarem projektowania działań rozwiązujących problemy społeczne jest pomoc społeczna oraz przeciwdziałanie przemocy w rodzinie. Część osób, mimo pomocy w wyżej wymienionych obszarach, dalej ma problemy. Przyczyną takiego stanu są najczęściej problemy związane z nadużywaniem środków psychoaktywnych (alkohol bądź narkotyki).

Wobec powyższego, uznać należy iż w polskich realiach, problemami społecznymi, jakie najczęściej i najsilniej dają o sobie znać są: alkoholizm, narkomania, nikotynizm, ubóstwo, bezrobocie, przemoc, bezradność opiekuńczo-wychowawcza oraz wykluczenie społeczne. Problemy te wymagają różnego rodzaju działań oraz indywidualnego podejścia. Nie sposób jednak nie dostrzec, że część z nich może się wzajemnie przenikać i łączyć (i w rzeczywistości tak niestety jest). Priorytetem jest oczywiście przeciwdziałanie tego rodzaju zagrożeniom, ale także podejmowanie działań prowadzących do ograniczania tych problemów w miejscach gdzie one już występują. Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w środowisku lokalnym powinna zatem zajmować się działaniem w obszarach:

- edukacja publiczna, kultura, samoorganizacja społeczności lokalnej
- pomoc społeczna, przeciwdziałanie przemocy w rodzinie, pomoc osobom niepełnosprawnym i starszym
- profilaktyka i rozwiązywanie problemów alkoholowych i narkomanii.

Osoba lub rodzina „z problemami”, której udzielono pomocy w tych obszarach, będzie bardziej zmotywowana do aktywności w życiu społecznym z adekwatnym poczuciem wartości, mająca świadomość współodpowiedzialności za rozwiązywanie problemów, które spotkała.

Strategia rozwiązywania problemów społecznych jest wyrazem zintegrowanego planowania społecznego. W ogólnym rozumieniu oznacza sposób osiągnięcia wyznaczonych

celów poprzez sterowanie procesem rozwoju, integracji, polityki społecznej. Istotą strategii jest zatem dochodzenie do porozumienia społecznego, minimalizując sytuacje konfliktowe. Jest to formuła kształtowania strategii elastycznych, otwartych i dynamicznych wobec przyszłości.

Reasumując, można stwierdzić, że strategia stanowi instrument umożliwiający podejmowanie decyzji zarówno w najbliższym okresie, jak i w odległej perspektywie. Zasady realizacji polityki długofalowej określają cele strategiczne i zadania związane z ich realizacją, działania i decyzje zarówno w najbliższym okresie, jak i decyzje w dalszym okresie powinny być podejmowane na podstawie niniejszej strategii. Trzeba jednak zaznaczyć, że strategia jest dokumentem „żywym” co wynika ze zmienności oraz stopnia nasilenia poszczególnych problemów społecznych.

II. PODSTAWY PRAWNE OPRACOWANIA STRATEGII

1. Główne ramy prawne

Obowiązek opracowania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych wynika wprost z art. 17. ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz.U. z 2021 r. poz. 2268 ze zm.). Ustawa o pomocy społecznej określa:

1. zadania w zakresie pomocy społecznej,
2. rodzaje świadczeń z pomocy społecznej oraz zasady i tryb ich przyznawania,
3. organizację pomocy społecznej,
4. zasady i tryb postępowania kontrolnego w zakresie pomocy społecznej.

Według ustawy pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa, mająca na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężania trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości.

Różnorodność problemów społecznych występujących w gminie powoduje konieczność wzięcia pod uwagę także innych aktów prawnych, które mają istotny wpływ na konstrukcję dokumentu i rozwiązywanie problemów społecznych w przyszłości. Są to m.in.:

- ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 1372);
- ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 1119);
- ustawa z 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (Dz. U. z 2020 r., poz. 111, ze zm.);
- ustawa z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów (Dz. U. z 2021 r. poz. 877 ze zm.);
- ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2020 r. poz. 821 ze zm.);
- ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (t.j. Dz. U. z 2021 r., poz. 1249);

- ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz. U. z 2020 r. poz. 2050 ze zm.);
- ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz. U. z 2021 r. poz. 1100 ze zm.);
- ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym (t.j. Dz. U. z 2020 r., poz. 176);
- ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (t.j. Dz. U. z 2021 r., poz. 573);
- ustawa z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego (Dz. U. z 2021 r., poz. 1638);
- ustawa z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (Dz. U. z 2021 r., poz. 1285 ze zm.);
- ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. z 2020 r., poz. 1057 ze zm.).

Oprócz wspomnianych aktów prawnych przy realizacji strategii może zachodzić potrzeba odwołania się również do ustaw i aktów wykonawczych z zakresu ochrony zdrowia, oświaty i edukacji publicznej, budownictwa socjalnego.

2. Powiązanie z dokumentami strategicznymi wyższego szczebla

Niniejsza Strategia jest jednym ze sposobów realizacji Strategii Rozwoju Gminy Rzekuń oraz dokumentem wdrażającym politykę lokalną, a w wyniku tego dokumentem wypełniającym politykę regionalną i krajową. Poniżej ukazano sprzężenie niniejszego dokumentu z wybranymi dokumentami strategicznymi wyższego szczebla, włączając te, które wydaje Unia Europejska.

Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności. Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju 2030

Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju 2030 jest dokumentem ukazującym główne tendencje, wyzwania i schematy rozwoju społeczno – gospodarczego kraju oraz kierunki przestrzennego zagospodarowania państwa. Najistotniejszym zadaniem Długookresowej

Strategii Rozwoju Kraju jest poprawa jakości życia obywateli. W zgodzie z wykonaną diagnozą przygotowaną na potrzeby sporządzenia Długookresowej Strategii, rozwój Polski winien odbywać się w trzech strategicznych obszarach w sposób równoczesny, które to obszary zostały podzielone na osiem części:

w obszarze konkurencyjności i innowacyjności gospodarki:

1. Innowacyjność gospodarki i kreatywność indywidualna;
2. Polska Cyfrowa;
3. Kapitał Ludzki;
4. Bezpieczeństwo energetyczne i środowisko w obszarze równoważenia potencjału rozwojowego regionów Polski;
5. Rozwój regionalny;
6. Transport;

w obszarze efektywności i sprawności państwa:

7. Kapitał społeczny;
8. Sprawne państwo.

Narodowy Program Zdrowia 2021-2025

Celem strategicznym Narodowego Programu Zdrowia na lata 2021–2025 (dalej jako: NPZ), jest zwiększenie liczby lat przeżytych w zdrowiu oraz zmniejszenie społecznych nierówności w zdrowiu. Przy realizacji NPZ niezbędne jest uwzględnienie wpływu skutków zdrowotnych wywołanych przez epidemię COVID-19 na zdrowie populacji. Choroba ta przyczyniła się do największego kryzysu zdrowotnego w Rzeczypospolitej Polskiej po zakończeniu II wojny światowej. Z uwagi na jej specyfikę (niezależnie od konieczności nieustannego jej przeciwdziałania i zwalczania skutków) niezbędne jest zintensyfikowanie działań mających na celu promowanie zdrowia, ograniczanie narażenia na czynniki ryzyka chorób cywilizacyjnych. Epidemia COVID-19, nakładając się na epidemię przewlekłych chorób niezakaźnych, powoduje efekt negatywnej synergii. Tym bardziej istotna jest konieczność podjęcia kompleksowych, a także zgodnych z aktualną wiedzą naukową, interwencji w obszarze zdrowia publicznego, wszelkimi dostępnymi narzędziami.

Cele operacyjne NPZ obejmują:

1. Profilaktykę nadwagi i otyłości.
2. Profilaktykę uzależnień.
3. Promocję zdrowia psychicznego.
4. Zdrowie środowiskowe i choroby zakaźne.
5. Wyzwania demograficzne.

Narodowa Strategia Integracji Społecznej

Głównym powodem opracowania, a następnie wdrożenia Narodowej Strategii Integracji Społecznej (dalej jako: NSIS) było przystąpienie Polski do realizacji drugiego z zadania Strategii Lizbońskiej UE, stawiającego na unowocześnienie europejskiego modelu socjalnego, inwestowanie w ludzi oraz pokonywanie izolacji społecznej. Analizując zmiany, jakie zaszły w wyniku transformacji ustrojowej niezwykle istotne działanie strategiczne państwa powinno stanowić tworzenie warunków kształtowania kapitału społecznego. Rozwój kapitału społecznego, w tym umiejętności do kooperacji oraz rozwiązywania problemów społecznych obliguje do wzrostu zaangażowania obywateli, a także wymaga takiej polityki państwa, która będzie spójna. Marginalizowanie społeczne wynika przede wszystkim z niekorzystnych warunków ekonomicznych, dyskryminacja ze względu na niepełnosprawność, choroby, uzależnienia. Realizowanie koncepcji Narodowej Strategii będzie możliwe dzięki wdrożeniu strategii i programów w kwestii integracji społecznej na poziomie lokalnym, zatem przyjęcie Strategii umożliwi realizację założeń zawartych w Narodowej Strategii Integracji Społecznej.

Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego 2020

Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego 2020 została przygotowana jako reakcja zwrotna na wyzwania, jakie zidentyfikowano w Długookresowej Strategii Rozwoju Kraju. Nierozzerwalnym elementem inicjatywy rozwoju Polski na najbliższe lata jest Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego. Sztandarowym celem Strategii jest umocnienie udziału kapitału społecznego w rozwoju gospodarczo – społecznym Polski, realizowanego za pomocą czterech najważniejszych zadań szczegółowych:

Cel 1. Kształtowanie postaw sprzyjających kooperacji, kreatywności oraz komunikacji.

Cel 2. Poprawa mechanizmów partycypacji społecznej i wpływu obywateli na życie publiczne.

Cel 3. Usprawnienie procesów komunikacji społecznej oraz wymiany wiedzy.

Cel 4. Rozwój i efektywne wykorzystanie potencjału kulturowego i kreatywnego.

Współpraca różnych podmiotów aktywnych w sferze społecznej, takich jak: organizacje społeczne czy podmioty publiczne będzie umożliwiała realizację określonych celów. Działania skierowane do beneficjentów OPS będą miały wpływ na osiągnięcie wyżej wymienionych założeń, a zwłaszcza na zwiększenie aktywności i wzrost poziomu umiejętności wspomagających rozwój kapitału społecznego.

Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030

Celem głównym Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2030 (dalej jako: KSRR) jest efektywne wykorzystanie wewnętrznych potencjałów terytoriów i ich specjalizacji dla osiągnięcia zrównoważonego rozwoju kraju, co stworzy warunki do wzrostu dochodów mieszkańców Polski przy jednoczesnym osiągnięciu spójności w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i przestrzennym. Dookreśla on zatem II cel szczegółowy SOR – Rozwój społecznie wrażliwy i terytorialnie zrównoważony. Cel główny polityki regionalnej do roku 2030 będzie realizowany w oparciu o trzy uzupełniające się cele szczegółowe:

Cel szczegółowy I: Zwiększenie spójności rozwoju kraju w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i przestrzennym;

Cel szczegółowy II: Wzmacnianie regionalnych przewag konkurencyjnych;

Cel szczegółowy III: Podniesienie jakości zarządzania i wdrażania polityk ukierunkowanych terytorialnie.

Zintegrowana Strategia Umiejętności 2030 (część szczegółowa)

Zintegrowana Strategia Umiejętności (dalej jako: ZSU) została opracowana z uwzględnieniem: wymogów wynikających z Umowy Partnerstwa, rekomendacji raportu „Strategia Umiejętności OECD: Polska” oraz założeń Nowego Europejskiego Programu na rzecz Umiejętności.

Obszary oddziaływania w ramach ZSU 2030 (część szczegółowa):

1. Umiejętności podstawowe, przekrojowe i zawodowe dzieci, młodzieży i osób dorosłych.
2. Rozwijanie umiejętności w edukacji formalnej – kadry zarządzające.
3. Rozwijanie umiejętności w edukacji formalnej – kadry uczące.
4. Rozwijanie umiejętności poza edukacją formalną.
5. Rozwijanie i wykorzystanie umiejętności w miejscu pracy.
6. Doradztwo zawodowe.
7. Współpraca pracodawców z edukacją formalną i pozaformalną.
8. Planowanie uczenia się przez całe życie i potwierdzanie umiejętności.

Każdy z obszarów oddziaływania zawiera tematy i kierunki działań, a także katalog podmiotów, które będą zaangażowane w realizację strategii. ZSU stanowi ramy strategiczne polityki na rzecz rozwoju umiejętności niezbędnych do wzmocnienia kapitału społecznego, włączenia społecznego, wzrostu gospodarczego i osiągnięcia wysokiej jakości życia.

Narodowy Program Mieszkaniowy

Narodowy Program Mieszkaniowy to dokument strategiczno - programowy, który wyznacza główne kierunki realizacji polityki mieszkaniowej państwa w perspektywie do 2030 r. Program określa priorytety polityki mieszkaniowej państwa oraz podstawowe narzędzia służące rozwiązywaniu problemów mieszkaniowych w Polsce. Nie koncentruje się przy tym wyłącznie na zachętach w postaci publicznego finansowania inicjatyw mieszkaniowych. Z uwagi na różnorodne wyzwania stojące przed władzami publicznymi i innymi podmiotami działającymi na rzecz rozwoju zasobów mieszkaniowych, Program przewiduje rozwiązania umożliwiające zaangażowanie w cel poprawy dostępności mieszkań i warunków zamieszkiwania potencjału całego rynku mieszkaniowego, zarówno inwestorów publicznych jak i prywatnych.

Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2030 (SRKL)

Głównym jej celem jest wzrost kapitału ludzkiego i spójności społecznej w Polsce. Obejmuje 4 cele szczegółowe:

1. Podniesienie poziomu kompetencji oraz kwalifikacji obywateli, w tym cyfrowych;
2. Poprawę zdrowia obywateli oraz efektywności systemu opieki zdrowotnej;
3. Wzrost i poprawę wykorzystania potencjału kapitału ludzkiego na rynku pracy;
4. Redukcję ubóstwa i wykluczenia społecznego oraz poprawę dostępu do usług świadczonych w odpowiedzi na wyzwania demograficzne.

Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2030 stanowi odpowiedź na wyzwania, jakie stoją przed Polską, w zakresie lepszego wykorzystania potencjału ludzkiego i zapewnienia spójności społecznej. Zaplanowano w niej szerokie działania, które odnoszą się do zatrudnienia i polityki społecznej oraz wpływających na nie kwestii związanych z zapewnieniem odpowiednich warunków mieszkaniowych, do edukacji i szeroko rozumianej ochrony zdrowia.

Krajowy Program Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu. Aktualizacja 2021-2027 z perspektywą do roku 2030

Głównym celem jest wsparcie i inkluzja osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym oraz wzrost spójności społecznej. Określone na podstawie diagnozy priorytety i działania koncentrują się na obszarach:

- przeciwdziałania ubóstwu i wykluczeniu społecznemu dzieci i młodzieży,
- przeciwdziałania bezdomności,
- rozwijania usług społecznych dla osób z niepełnosprawnościami, osób starszych i innych
- osób potrzebujących wsparcia w codziennym funkcjonowaniu,
- wspierania osób i rodzin poprzez działania instytucji pomocy społecznej oraz działania
- podmiotów ekonomii społecznej,
- wspierania integracji cudzoziemców poprzez rozwój usług społecznych dla migrantów oraz ich integracji na rynku pracy.

Strategia na rzecz Osób z Niepełnosprawnościami 2021-2030

Celem głównym Strategii na rzecz Osób z Niepełnosprawnościami jest włączenie osób z różnego rodzaju niepełnosprawnościami w życie społeczne i zawodowe, a tym samym zagwarantowanie im praw określonych w Konwencji o prawach osób niepełnosprawnych. Dokument zakłada kompleksowe, horyzontalne, ponadsektorowe podejście polityki publicznej do wsparcia osób z niepełnosprawnościami, uwzględniające ich potrzeby w zakresie niezależnego życia i włączenia społecznego. Wskazano 8 obszarów priorytetowych Strategii:

- Niezależne życie
- Dostępność
- Edukacja
- Praca
- Warunki życia i ochrona socjalna
- Zdrowie
- Budowanie świadomości
- Koordynacja.

Polityka społeczna wobec osób starszych 2030. Bezpieczeństwo – Uczestnictwo – Solidarność

Uwzględnia szczegółowe rozwiązania we wszystkich najważniejszych sferach życia osób starszych, m.in. w zakresie bezpieczeństwa, zdrowia, aktywności społecznej, zawodowej itp., a także dostosowania infrastruktury do potrzeb i możliwości takich osób.

Dokument przewiduje realizację szeregu działań wobec ogółu osób starszych w ramach następujących obszarów:

- Kształtowanie pozytywnego postrzegania starości w społeczeństwie.
- Uczestnictwo w życiu społecznym oraz wspieranie wszelkich form aktywności obywatelskiej, społecznej, kulturalnej, artystycznej, sportowej i religijnej.

- Tworzenie warunków umożliwiających wykorzystanie potencjału osób starszych jako aktywnych uczestników życia gospodarczego i rynku pracy, dostosowanych do ich możliwości psychofizycznych oraz sytuacji rodzinnej.
- Promocja zdrowia, profilaktyka chorób, dostęp do diagnostyki, leczenia i rehabilitacji.
- Zwiększanie bezpieczeństwa fizycznego – przeciwdziałanie przemocy i zaniedbaniom wobec osób starszych.
- Tworzenie warunków do solidarności i integracji międzypokoleniowej.
- Działania na rzecz edukacji dla starości (kadry opiekuńcze i medyczne), do starości (całe społeczeństwo), przez starość (od najmłodszego pokolenia) oraz edukacja w starości (osoby starsze).

Strategia Rozwoju Województwa Mazowieckiego do 2030 roku – Innowacyjne Mazowsze

Strategia Rozwoju Województwa Mazowieckiego do 2030 roku, została opracowana na podstawie doświadczeń z realizacji poprzednich strategii oraz identyfikacji problemów, które ujawniły się w trakcie poprzedniego i bieżącego okresu programowania Unii Europejskiej. Dokument stanowi odpowiedź na wyzwania, którym powinno sprostać województwo, aby podnieść jakość życia, ograniczyć wykluczenie społeczne i bezrobocie, realizować politykę spójności terytorialnej oraz politykę inteligentnego i zrównoważonego rozwoju. Istotą strategii jest wskazanie celów rozwojowych, których realizacja zapewni utrzymanie trwałego rozwoju.

Strategia zawiera długofalową wizję rozwoju województwa mazowieckiego, w myśl której Mazowsze do roku 2030, stanie się regionem spójnym terytorialnie, konkurencyjnym, innowacyjnym, zapewniającym mieszkańcom bardzo dobre warunki życia. Z uwagi na duże zróżnicowanie przestrzenne rozwoju województwa mazowieckiego, konieczne jest prowadzenie polityki zmniejszającej te dysproporcje.

III. PROCES USPOŁECZNIANIA, SŁOWNIK POJĘĆ ORAZ UCZESTNICZY

1. Proces uspołeczniania

Uspołecznienie procesu planowania strategicznego jest wymogiem Unii Europejskiej i wiąże się w praktyce z zastosowaniem w procesie planowania co najmniej dwóch z czterech niżej podanych zasad polityki strukturalnej Unii Europejskiej:

- **programowanie** – obowiązek tworzenia długookresowych strategii i planów rozwoju na poziomie narodowym, wojewódzkim i wszędzie tam, gdzie jest to uzasadnione potrzebami lokalnymi – także na poziomie gmin i powiatów,
- **subsydiarność** – jasne określenie kompetencji władzy wykonawczej różnych szczebli i upoważnienie (na mocy stosowanych aktów prawnych) samorządów do programowania i realizacji polityki społecznej regionu,
- **partnerstwo** – statutowy obowiązek konsultowania polityki społecznej z partnerami społecznymi na każdym poziomie programowania polityki społecznej.
- **koncentracja** – wybór i ustalenie hierarchii priorytetów w ramach programów operacyjnych i systematyczne zwiększanie przydziału środków na te działania w obszarach, na których koncentrują się problemy społeczne i ekonomiczne.

W niniejszej Strategii zostały uwzględnione wszystkie 4 zasady.

2. Słownik pojęć

- WIZJA - dokąd zmierzamy, kim chcemy się stać, w imię jakich wartości działamy,
- MISJA – sens naszego istnienia i działania,
- PRIORYTETY – najważniejsze cele, pierwszoplanowa sprawa (zgodnie z nomenklaturą NSRR),
- CELE (KIERUNKI STRATEGICZNE) – opisują pożądane zmiany struktury powiązań i jakości w podsystemach rozwoju,
- ZADANIA – upodmiotowiony harmonogram działań (programów, czasów).

IV. MISJA I WIZJA

Misja, to skrócony opis wizji, akcentujący przede wszystkim główne pola aktywności w przyszłości, stanowiący najogólniejszy cel Gminy.

Gmina Rzekuń gwarantem dobrych warunków do życia, pracy i rozwoju mieszkańców.

Wizja rozwoju jest określeniem takiego obrazu Gminy Rzekuń, jaki jednostka (samorządu) oraz jej mieszkańcy (uczestnicy procesu planowania), chcieliby osiągnąć za 5 lat. Wizja określa bardzo ogólnie dlaczego działamy, do czego dążymy, jakie chcemy osiągnąć cele, jeśli podejmiemy działania strategiczne.

Mając na względzie założenia wynikające ze Strategii Rozwoju Gminy (na lata 2016-2025), a także przeprowadzoną Diagnozę Problemów Społecznych, w niniejszej Strategii, wizję sformułowano w następujący sposób:

Gmina Rzekuń, jako miejsce przyjazne i otwarte dla mieszkańców, które:

- zapewnia profesjonalną pomoc społeczną, efektywnie rozwiązującą problemy socjalne oraz bytowe mieszkańców, wspiera osoby potrzebujące pomocy i sprzyja ich rozwojowi;
- umożliwia i sprzyja integracji społeczności lokalnej (zwłaszcza integracji seniorów), ze szczególnym uwzględnieniem przeciwdziałania ubóstwu i marginalizacji społecznej;
- prowadzi aktywną i efektywną politykę zdrowotną.

Celem strategicznym, a zarazem podstawowym (wyjściowym) jest opracowanie harmonijnego planu działania, spójnego z przedstawioną wizją, uwzględniającego szczegółowy podział na priorytetowe obszary.

V. CHARAKTERYSTYKA ŚRODOWISKA SPOŁECZNEGO

INFORMACJE OGÓLNE

Gmina Rzekuń położona jest w województwie mazowieckim, w powiecie ostrołęckim ziemskim. Obszar gminy zajmuje 13 572 ha. Gmina Rzekuń jest jedną z jedenastu gmin powiatu ostrołęckiego. Gmina leży w odległości ok. 100 km na północ od Warszawy i w bezpośrednim zasięgu oddziaływania miasta Ostrołęka. Gmina graniczy w środkowej i zachodniej części z miastem Ostrołęka, od południowego - wschodu z gminą Czerwin, od północnego wschodu z gminą Miastkowo, położoną w województwie podlaskim; naturalną granicą od strony północno-zachodniej i zachodniej jest rzeka Narew; poprzez rzekę gmina Rzekuń sąsiaduje z gminą Lelis oraz Olszewo Borki.

W wyniku położenia gminy w bezpośrednim sąsiedztwie Ostrołęki, kształtują się odmienne funkcje części północno-wschodniej i centralnej gminy. Jest to zaplecze mieszkaniowe oraz magazynowe Ostrołęki i jednocześnie najintensywniej zainwestowana część gminy. Na terenie Gminy zarejestrowanych jest 1103 podmiotów gospodarczych (wg stanu na XII 2020 r.).

STRUKTURA LUDNOŚCI

GRUPA WIEKOWA	GMINA	
	OGÓLEM	KOBIETY
2019 rok	10 839	5349
Wiek przedprodukcyjny (0 - 18 lat)	2320	1148
Wiek produkcyjny (19 – 59/64)	6833	3087
Wiek poprodukcyjny (powyżej 60/65)	1686	1114
2020 rok	10 963	5410
Wiek przedprodukcyjny (0 - 18 lat)	2350	1160
Wiek produkcyjny (19 – 59/64)	6853	3096
Wiek poprodukcyjny (powyżej 60/65)	1760	1164

Źródło: Urząd Gminy

Gmina Rzekuń ma 10 963 mieszkańców, z czego 49,4% stanowią kobiety, a 50,6% mężczyźni. 62,5% mieszkańców gminy Rzekuń jest w wieku produkcyjnym, 21,4% w wieku przedprodukcyjnym, a 16,1% mieszkańców jest w wieku poprodukcyjnym.

W latach 2002-2020 liczba mieszkańców wzrosła o 25,5%. Średni wiek mieszkańców wynosi 38,0 lat i jest mniejszy od średniego wieku mieszkańców województwa mazowieckiego oraz mniejszy od średniego wieku mieszkańców całej Polski. Mieszkańcy gminy Rzekuń zawarli w 2020 roku 52 małżeństw, co odpowiada 4,8 małżeństwom na 1000 mieszkańców. Jest to znacznie więcej od wartości dla województwa mazowieckiego oraz znacznie więcej od wartości dla Polski. W tym samym okresie odnotowano 0,9 rozwodów przypadających na 1000 mieszkańców. 29,6% mieszkańców gminy Rzekuń jest stanu wolnego, 57,4% żyje w małżeństwie, 1,9% mieszkańców jest po rozwodzie, a 9,9% to wdowy/wdowcy (w zakresie 1,2% mieszkańców nie udało się ustalić stanu cywilnego).

Gmina Rzekuń ma dodatni przyrost naturalny wynoszący 21. Odpowiada to przyrostowi naturalnemu 1,93 na 1000 mieszkańców gminy Rzekuń. W 2020 roku urodziło się 120 dzieci, w tym 50,0% dziewczynek i 50,0% chłopców. Średnia waga noworodków to 3 425 gramów. Współczynnik dynamiki demograficznej, czyli stosunek liczby urodzeń żywych do liczby zgonów wynosi 0,89 i jest nieznacznie większy od średniej dla województwa oraz znacznie większy od współczynnika dynamiki demograficznej dla całego kraju.

SZKOLNICTWO PODSTAWOWE

Struktura placówek oświatowych w Gminie Rzekuń:

Liczba placówek	2018/2019	2019/2020
Placówki wychowania przedszkolnego	6	6
Dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego	-	190
Szkoły podstawowe	6	6
Uczniowie szkół podstawowych	-	655
Szkoły ponadpodstawowe	1	1
Uczniowie szkół ponadpodstawowych	13	13

Źródło: Centrum Usług Wspólnych w Rzekuniu

POMOC SPOŁECZNA

Liczba osób objętych pomocą społeczną z powodu trudnej sytuacji życiowej.

	2019 ROK	2020 ROK
LICZBA ŚWIADCZENIOBIORCÓW OTRZYMUJĄCYCH POMOC NA PODSTAWIE WYDANYCH DECYZJI	201	163
W TYM ZADANIA WŁASNE	201	163
W TYM ZADANIA ZLECONE	0	0
LICZBA RODZIN	126	111
LICZBA OSÓB W RODZINACH	395	296

Źródło: Ośrodek Pomocy Społecznej w Rzekuniu

Głównym podmiotem realizującym zadania z zakresu pomocy społecznej jest Ośrodek Pomocy Społecznej w Rzekuniu (dalej jako: OPS). Szczegółowe przedstawienie danych dotyczących liczby osób objętych pomocą społeczną z powodu trudnej sytuacji życiowej znajduje się w tabeli poniżej (nast. strona).

Poza OPS, na terenie Gminy funkcjonują:

- Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych
- Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie.

BEZROBOCIE

Bezrobotni w Gminie Rzekuń.

	2019 ROK		2020 ROK	
	OGÓŁEM	KOBIETY	OGÓŁEM	KOBIETY
BEZROBOTNI	336	170	389	211
Z PRAWEM DO ZASIŁKU	75	39	99	59
ZAMIESZKALI NA WSI	336	170	389	211

Źródło: Powiatowy Urząd Pracy w Ostrołęce

W gminie Rzekuń na 1000 mieszkańców pracuje 153 osób. 35,6% wszystkich pracujących ogółem stanowią kobiety, a 64,4% mężczyźni. Bezrobocie rejestrowane w gminie Rzekuń wynosiło w 2020 roku 9,5% (11,4% wśród kobiet i 7,9% wśród mężczyzn). W 2020 roku przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w gminie Rzekuń wynosiło 4 564,72 PLN, co odpowiada 82.60% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia brutto w Polsce. Wśród aktywnych zawodowo mieszkańców gminy Rzekuń 805 osób wyjeżdża do pracy do innych gmin, a 405 pracujących przyjeżdża do pracy spoza gminy - tak więc saldo przyjazdów i wyjazdów do pracy wynosi -400. 64,2% aktywnych zawodowo mieszkańców gminy Rzekuń pracuje w sektorze rolniczym (rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo), 13,3% w przemyśle i budownictwie, a 9,6% w sektorze usługowym (handel, naprawa pojazdów, transport, zakwaterowanie i gastronomia, informacja i komunikacja) oraz 0,5% pracuje w sektorze finansowym (działalność finansowa i ubezpieczeniowa, obsługa rynku nieruchomości).

Liczba osób objętych pomocą społeczną z powodu trudnej sytuacji życiowej.

	Liczba gospodarstw domowych		Liczba osób w gospodarstwach domowych		% ogółu mieszkańców	
	Liczba gospodarstw domowych	Liczba osób w gospodarstwach domowych	Liczba gospodarstw domowych	Liczba osób w gospodarstwach domowych	Liczba gospodarstw domowych	Liczba osób w gospodarstwach domowych
	2019 rok		2020 rok			
UBÓSTWO	88	259	84	213	0,81	0,77
SIEROCTWO	0	0	0	0	0	0
OCHRONA MACIERZYŃSTWA	25	144	11	61	0,23	0,10
BEZDOMNOŚĆ	6	6	6	6	0,06	0,05
NIEPEŁNOSPRAWNOŚĆ	54	156	45	118	0,50	0,41
BEZRADNOŚĆ	36	141	37	135	0,33	0,34
DŁUGOTRWAŁA CHOROBA	88	264	75	202	0,81	0,68
ALKOHOLIZM	12	20	8	11	0,11	0,07
NARKOMANIA	0	0	0	0	0	0
TRUDNOŚCI W PRZYSTOSOWANIU DO ŻYCIA PO OPUSZCZENIU ZAKŁADU KARNEGO	2	2	3	3	0,02	0,03

Źródło: Ośrodek Pomocy Społecznej w Rzekuniu

VI. DIAGNOZA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

1. Badania

PROBLEMATYKA BADANIA

Zakres prac badawczych odnosił się do zdiagnozowania następujących problemów:

- **Problemu alkoholowego (alkoholizmu)** – według WHO to „wszelki sposób picia, który wykracza poza miarę tradycyjnego i zwyczajowego spożycia albo poza ramy obyczajowego, przyjętego w całej społeczności, picia towarzyskiego bez względu na czynniki, które do tego prowadzą”³. Problem alkoholowy jest jednym z najpoważniejszych i najpowszechniejszych problemów społeczeństwa polskiego, w związku z tym tej kwestii poświęcono najwięcej miejsca w niniejszej diagnozie.
- **Problemu narkotykowego (narkomania i dopalacze)** – według ustawy z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu narkomanii⁴, narkomania to: „stałe lub okresowe używanie w celach niemedycznych środków odurzających, substancji psychotropowych, środków zastępczych lub nowych substancji psychoaktywnych, w wyniku czego może powstać lub powstało uzależnienie od nich”. W niniejszym raporcie zwrócono uwagę przede wszystkim na następujące kwestie związane z owym zjawiskiem: rozpowszechnienie i dostępność narkotyków oraz dopalaczy, skala problemu wśród dorosłych mieszkańców, dzieci i młodzieży szkolnej na terenie gminy.
- **Problemu nikotynowego (nikotynizm)** – który jest nałogiem wywołanym przez dwa podstawowe, wzajemnie oddziałujące na siebie uzależnienia: farmakologiczne uzależnienie od nikotyny (związane z koniecznością utrzymania odpowiednich jej stężeń w surowicy krwi) oraz uzależnienie behawioralne (złożone, zależące od czynników psychologicznych, środowiskowych, kulturowych i społecznych). Zespół uzależnienia jest zaburzeniem zdrowotnym i charakteryzują go specyficzne objawy, które zostały opisane w Klasyfikacji Chorób Światowej Organizacji Zdrowia ICD-10, gdzie wyodrębniono kategorię F-17: Zaburzenia psychiczne i zaburzenia zachowania spowodowane paleniem tytoniu⁵. Niniejsza diagnoza ma na celu ukazanie skali uzależnienia oraz dostępności nikotyny dla dzieci i młodzieży szkolnej na terenie gminy, a także skali problemu wśród dorosłych mieszkańców.

³ T. Pilch, Encyklopedia pedagogiczna XXI wieku, str. 92.

⁴ Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz.U. 2019 poz. 852).

⁵ Źródło: <http://morawica.com.pl/nikotyina> (dostęp 10.10.2020).

→ **Problem przemocy domowej** - ten rodzaj przemocy często określany jest także mianem, „przemocy w rodzinie”. W polskim porządku prawnym charakterystykę i definicję zjawiska przemocy w rodzinie zawiera Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. *„O przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie”*⁶. Wskazano w niej, iż za „przemoc w rodzinie” uważa się jednorazowe lub powtarzające się wielokrotnie „umyślne działanie lub zaniechanie naruszające prawa lub dobra osobiste” członków danej rodziny lub osób wspólnie zamieszkujących i gospodarujących ze sprawcą tego rodzaju zachowań. Podobną charakterystykę tego zjawiska zawarto w Kodeksie Karnym (art. 207 K.K.), w którym istnieje pojęcie „znęcania się” fizycznego lub psychicznego nad osobą najbliższą lub „inną osobą pozostającą w stałym lub przemijającym stosunku zależności od sprawcy albo nad małoletnim lub osobą nieporadną ze względu na jej stan psychiczny lub fizyczny”⁷. Charakterystyczną cechą przemocy w rodzinie jest wykorzystanie przez sprawców tego rodzaju zachowań, posiadanej siły i dominacji nad innymi członkami rodziny, w celu podporządkowania ich i zmuszenia do określonych zachowań. Z tego powodu osobami doznającymi przemocy są najczęściej osoby, które w strukturze danej rodziny są zależne od swych opiekunów lub bliskich.

→ **Problemu przemocy szkolnej** - przemoc dokonywana na terenie placówki oświatowej lub w związku z pobieraniem nauki bądź pracą w niej. Przemoc i agresja w szkole uzewnętrzniają się pod dwiema postaciami: agresji słownej i agresji fizycznej. Sprawcami i ofiarami przemocy mogą być zarówno uczniowie, jak i nauczyciele. Agresja słowna to: ubliżanie, dokuczanie, zastraszanie, wyśmiewanie, grożenie, obrzucanie wyzwiskami, uszczypliwości, kpiny, ośmieszanie. Formą bezpośrednią jest agresja fizyczna, podczas której dochodzi do kontaktu fizycznego pod postacią popychania, bicia, kopania, plucia, zadawania ran, podcinania, kradzieży pieniędzy lub przedmiotów, zamykania, niszczenia własności, zabierania rzeczy lub pieniędzy przy użyciu siły lub groźby jej użycia. Formą przemocy bez użycia słów i kontaktu fizycznego są wrogie gesty, miny, izolowanie, manipulowanie związkami.

→ **Problemu funkcjonowania osób z niepełnosprawnością ruchową i/lub intelektualną oraz ich rodzin/opiekunów** – wyróżniane są dwa podstawowe modele postrzegania niepełnosprawności: medyczny i społeczny. W pierwszym modelu, nazywanym także indywidualnym, niepełnosprawność jest rozumiana jako bezpośrednia konsekwencja choroby lub uszkodzenia ciała czy umysłu. Inny zakres tego pojęcia dostrzec można

⁶ Ustawa z dnia 29 Lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz.U. 2020 poz. 218).

⁷ J. Polanowski, Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie, Wydawnictwo Edukacyjne „Parpamedia”, Warszawa 1999, s. 21.

natomiast dzięki modelowi społecznemu. W tym aspekcie niepełnosprawność powstaje wskutek różnych ograniczeń doświadczanych przez osoby nią dotknięte. C. Barnes oraz G. Mercer wskazują w tym zakresie m.in. na indywidualne uprzedzenia, niedostosowany system transportu publicznego i w zakresie prywatnym, ograniczony dostęp do budownictwa użyteczności publicznej wynikający przede wszystkim z barier architektonicznych, brak właściwych rozwiązań na rynku pracy, edukację opartą na zasadzie segregacji ze względu na pełnosprawność lub jej brak.

→ **Problem ubóstwa, bezrobocia oraz bezdomności** - nauki społeczne wyróżniają ubóstwo absolutne i ubóstwo względne. Ubóstwo absolutne dotyczy podstawowych warunków, które muszą zostać spełnione, aby jednostka mogła przeżyć i zachować zdrowie. W tym ujęciu ubóstwo to: brak podstawowych środków do życia, odpowiedniej ilości pożywienia, schronienia, ubrania. Ubóstwo absolutne dotyka najczęściej obywateli państw rozwijających się. Tymczasem ubóstwo względne mierzy się w odniesieniu do ogólnego standardu życia w danym społeczeństwie. Według tego podejścia ubóstwo definiuje się kulturowo i dlatego nie należy go mierzyć jednakową miarą, bo ludzie nie wszędzie mają jednakowe potrzeby. Jedną z podstawowych technik pomiaru ubóstwa jest wyznaczanie granicy ubóstwa na podstawie cen produktów niezbędnych do życia w danym kraju. Za ubogie uznaje się te gospodarstwa domowe, których dochód kształtuje się poniżej tej granicy. Natomiast bezrobocie to zjawisko polegające na tym, że pewna część ludzi zdolnych do pracy, poszukujących pracy i akceptujących istniejący poziom wynagrodzenia nie znajduje zatrudnienia. Z kolei bezdomność określa się jako sytuację osób, które w danym czasie nie posiadają i własnym staraniem nie mogą zapewnić sobie takiego schronienia, które mogłyby uważać za swoje i które spełniałoby minimalne warunki, pozwalające uznać je za pomieszczenie mieszkalne.

2. Metodologia badania

UZASADNIENIE I WYBÓR TECHNIKI BADAWCZEJ

Celem przeprowadzonych, od października do grudnia 2021 roku, badań było zdiagnozowanie zagrożeń występujących na terenie Gminy Rzekuń. Przyjęty w projekcie cel badawczy w oczywisty sposób przełożył się na kryteria doboru próby badawczej. Diagnoza środowiskowa objęła dorosłych mieszkańców oraz młodzież szkolną. W badaniach ankietowych założono losowy dobór próby, ustalając dopuszczalny margines błędu

statystycznego na poziomie 4,00%, co zapewnia diagnozie rzetelność metodologiczną. W związku z założonymi celami badawczymi skonstruowano 3 zestawy pytań diagnozujących problemy społeczne na terenie Gminy Rzekuń: dla dorosłych mieszkańców, dla sprzedawców alkoholu oraz dla młodzieży szkolnej. Tak stworzone kwestionariusze nie tylko pozwoliły stwierdzić występowanie pewnych zagrożeń, lecz również umożliwiły zbadanie ich natężenia. Badania sondażowe (ilościowe) przeprowadzono wśród mieszkańców dorosłych na terenie Gminy Rzekuń za pomocą metody CAWI (badanie za pomocą ankiety internetowej). Zastosowana technika badawcza polega na przeprowadzeniu ankiety, która jest dostępna online. Link odnoszący się do ankiety internetowej został umieszczony na głównej stronie Urzędu Gminy Rzekuń. Uzupełnione przez dorosłych mieszkańców ankiety zostały odesłane w formie elektronicznej w postaci zestawienia wszystkich zebranych danych, co zapewniło badanym pełną anonimowość. W badaniu uczniów również zastosowano metodologię ilościową CAWI. Wybór metody sondażu diagnostycznego sprawił, że najbardziej dogodną techniką była ankieta audytoryjna. Uczniowie, zebrani w większej grupie, wypełniali samodzielnie ankiety. Badanie przeprowadzone zostało zgodnie z zasadami etyki, zaś uczestnicy poinformowani zostali o zachowaniu anonimowości badania. Za każdym razem uzyskiwano zgodę dyrektorów szkół podstawowych na przeprowadzenie badań w ich placówkach. Natomiast wśród sprzedawców alkoholu zastosowano metodę indywidualnego wywiadu kwestionariuszowego zrealizowanego metodą bezpośredniego kontaktu ankietera z badanym. Kwestionariusz ankiety umożliwił uzyskanie informacji dotyczących stanu oraz nasilenia zagrożeń społecznych występujących na terenie Gminy Rzekuń, między innymi poprzez zdiagnozowanie problemów i oczekiwań zgłaszanych przez dorosłych mieszkańców oraz dzieci i młodzieży ze szkół podstawowych zlokalizowanych na terenie gminy.

DOBÓR PRÓBY

Badania zostały przeprowadzone w miesiącach październik – grudzień 2021 roku. W badaniu łącznie wzięło udział 467 osób (100 mieszkańców, 347 uczniów klas podstawowych oraz 20 sprzedawców alkoholu). Losowy oraz różnicowany dobór próby umożliwił pogłębienie badanych zjawisk związanych bezpośrednio z zagrożeniami społecznymi na terenie gminy oraz uzyskanie informacji i opinii z różnych środowisk.

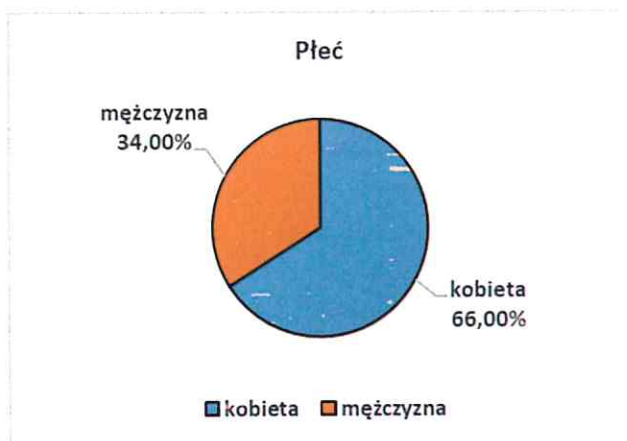
NARZĘDZIA BADAWCZE

Kwestionariusz ankiety użyty do zebrania danych miał podobną konstrukcję niezależnie od badanej grupy. Składał się z pytań zamkniętych jednego lub wielokrotnego wyboru. Ze względu na specyfikę poszczególnych grup dokonano spersonalizowania pytań, dostosowując ich charakter do profilu respondenta. Ankieta wypełniana była samodzielnie, co ma niebagatelną rolę w badaniu postaw i opinii względem delikatnych kwestii. Za każdym razem przed przystąpieniem do badania, uczestnicy zostali poinformowani o pełnej anonimowości, został wyjaśniony cel oraz instrukcja wypełniania kwestionariusza. Wyniki przedstawione w raporcie mają charakter procentowy. **Ewentualne dysproporcje związane są z zaokrągleniem do liczb całkowitych (maksymalnie +/- 1%).**

3. Badanie dorosłych mieszkańców na terenie Gminy

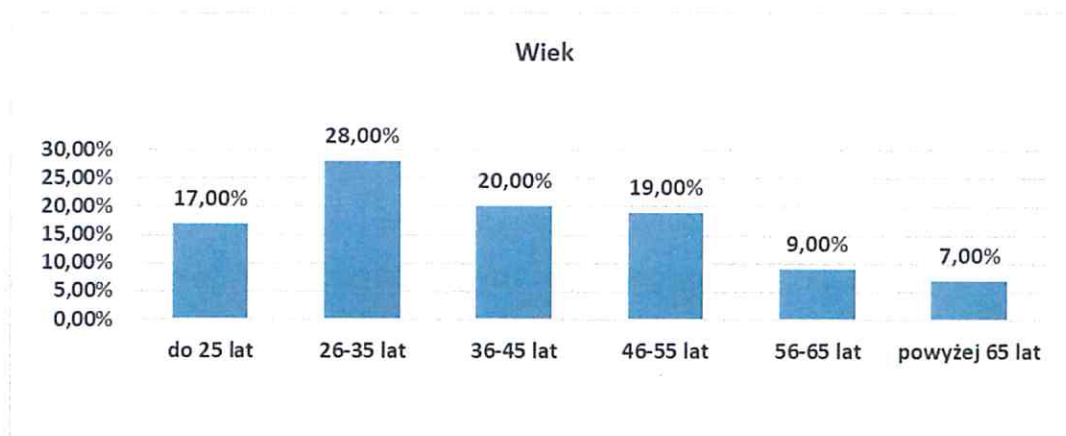
STRUKTURA BADANEJ PRÓBY

W badaniu mieszkańców wzięło udział 100 osób z Gminy Rzekuń, 66,00% ankietowanych stanowiły kobiety, natomiast mężczyźni 34,00%.

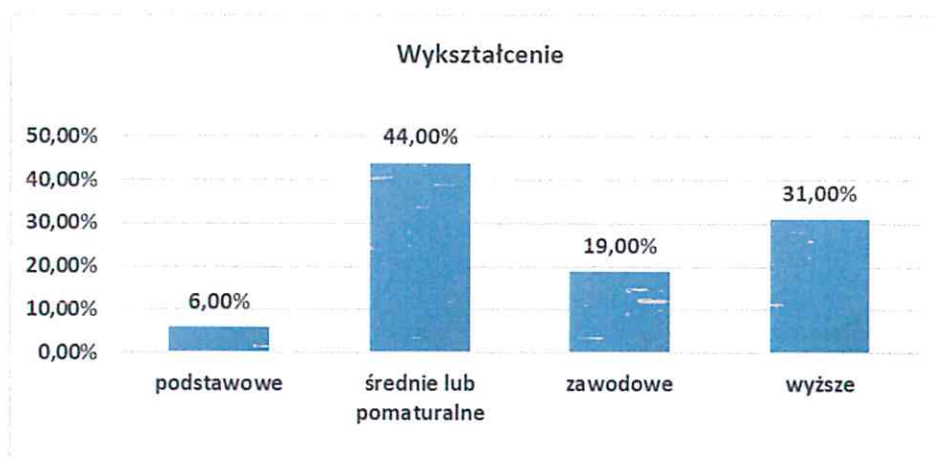
Wykres 1: Podział badanych mieszkańców Gminy Rzekuń ze względu na płeć

W grupie badanych osób największą część stanowiły osoby w wieku 26-35 lat (28,00%) oraz osoby w wieku 36-45 lat (20,00%). Przebadano także sporą ilość mieszkańców w wieku 46-55 lat (19,00%), do 25 roku życia (17,00%) oraz w wieku 56-65 lat (9,00%). Najmniejszy udział w badaniu miały osoby starsze, czyli w wieku powyżej 65 lat (7,00%).

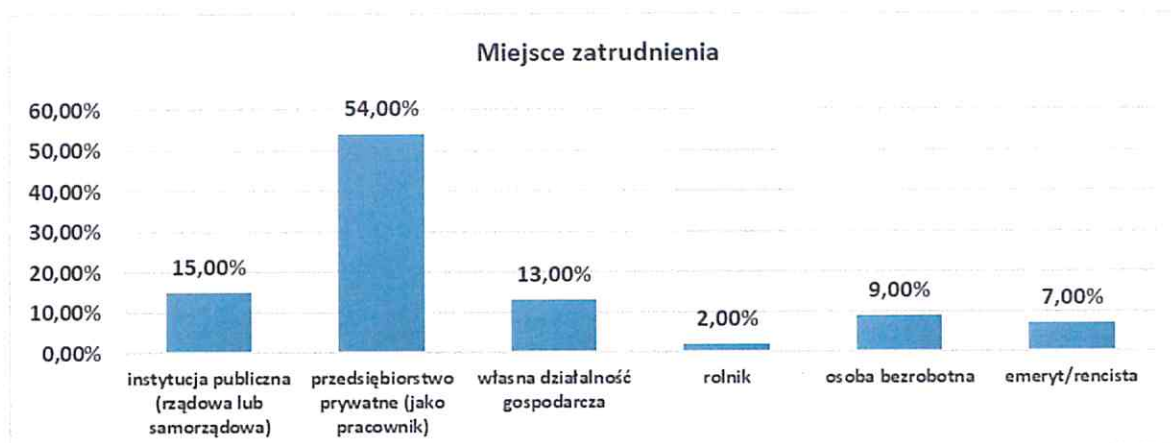
Wykres 2: Rozkład wieku wśród dorosłych respondentów Gminy Rzekuń

Wykształcenie większości badanych to średnie lub pomaturalne (44,00%) oraz kolejno wyższe (31,00%), zawodowe (19,00%), natomiast tylko 6,00% wskazało na wykształcenie podstawowe.

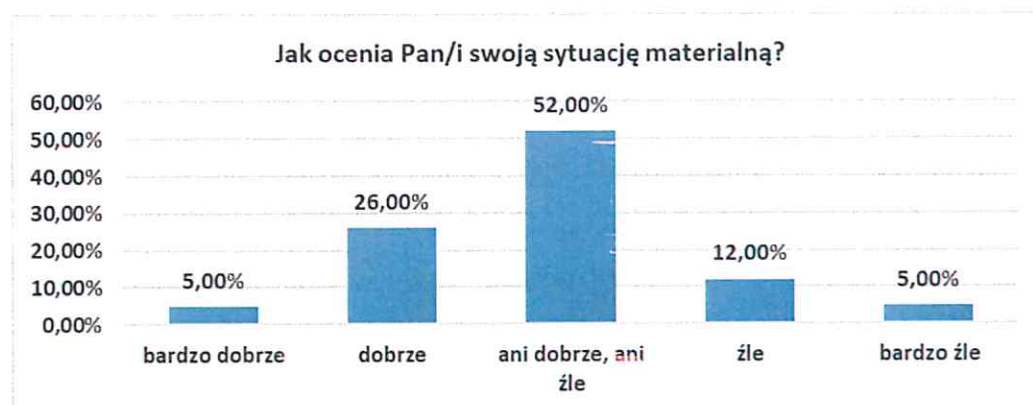
Wykres 3: Wykształcenie dorosłych respondentów

W grupie osób objętych badaniem znalazło się najwięcej pracowników przedsiębiorstw prywatnych (54,00%). Część respondentów jest pracownikiem instytucji publicznej (15,00%), posiada własną działalność gospodarczą (13,00%), lub pracuje w sektorze rolniczym (2,00%). Osoby bezrobotne stanowiły 9,00% badanych respondentów, a emeryci/renciści mają 7,00% udziału w próbie.

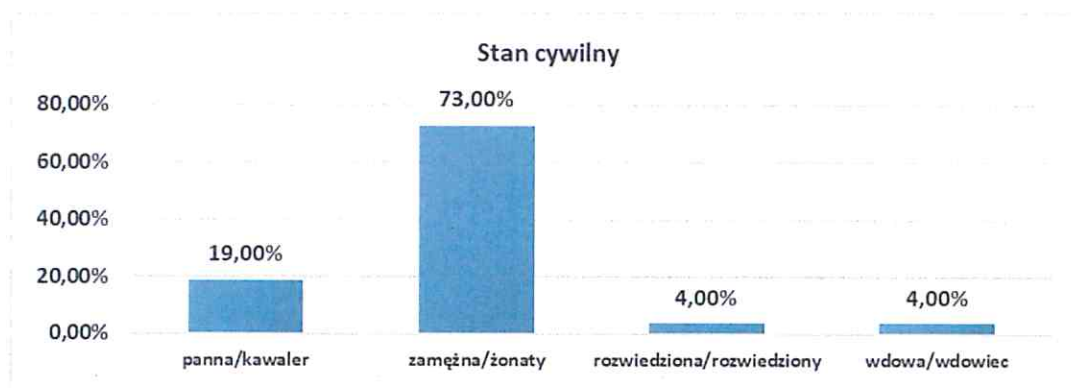
Wykres 4: Podział respondentów Gminy Rzekuń ze względu na miejsce zatrudnienia

Dorosłych respondentów poproszono także o ocenę ich sytuacji materialnej. Najwięcej ankietowanych (52,00%) oceniło swoją sytuację na ani dobrą ani złą. Duża część mieszkańców wskazywała również na ocenę dobrą (26,00%) oraz źle (12,00%). Najmniej osób oceniło swoją sytuację na bardzo dobrą oraz bardzo złą (po 5,00%). Rozkład ocen w formie graficznej przedstawia wykres nr 5.

Wykres 5: Rozkład odpowiedzi badanych mieszkańców Gminy Rzekuń odnośnie ich sytuacji materialnej

W kwestionariuszu zawarto także pytanie dotyczące stanu cywilnego. Największa część respondentów to osoby zamężne/żonate (73,00%). Osoby stanu wolnego stanowiły 19,00% badanej społeczności. Najmniej badanych zadeklarowało, że jest rozwiedzionych (4,00%) oraz jest wdową/wdowcem (4,00%).

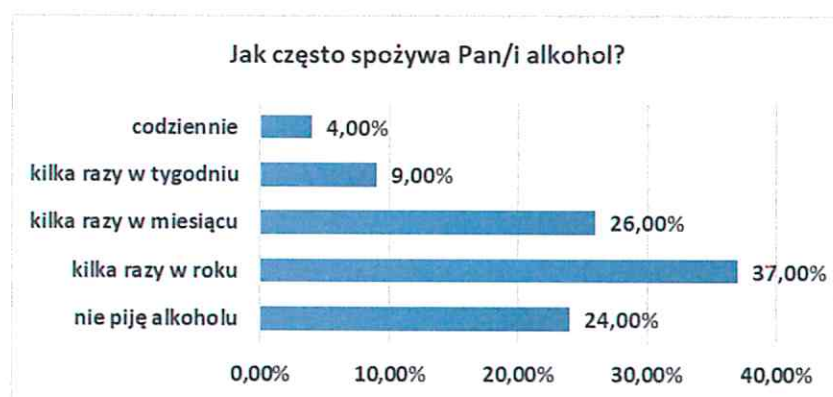

Wykres 6: Stan cywilny badanych mieszkańców Gminy Rzekuń

PROBLEM ALKOHOLOWY ORAZ NIKOTYNOWY Z PERSPEKTYWY DOROSŁYCH MIESZKAŃCÓW

W niniejszym podrozdziale zostanie przedstawiony pierwszy diagnozowany problem społeczny na terenie Gminy Rzekuń: alkoholizm i nikotynizm. Przedstawiona kwestia będzie odzwierciedleniem perspektywy mieszkańców na podany problem oraz będzie próbą oszacowania skali zjawiska. Dodatkowo kwestionariusz pełni funkcję sprawdzającą wiedzę mieszkańców dotyczącą zagrożeń wynikających z nadużywania alkoholu i nikotyny.

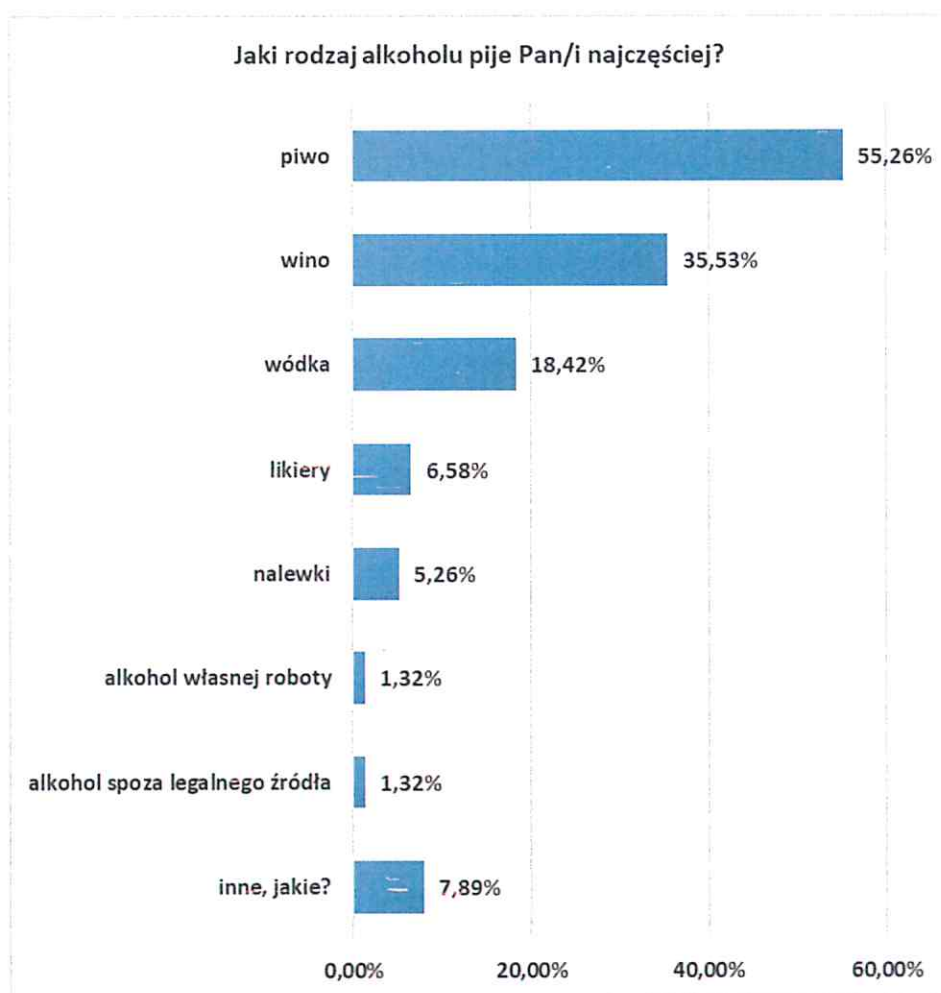
W pierwszym pytaniu poproszono o podanie częstotliwości picia alkoholu. Najmniej respondentów przyznało się do picia alkoholu codziennie (4,00%), a tylko 9,00% deklaruje picie kilka razy w tygodniu. Najwięcej ankietowanych mieszkańców to osoby pijące kilka razy w roku (37,00%) oraz kilka razy w miesiącu (26,00%). Nie pije alkoholu w ogóle 24,00% badanych osób. Wskazuje to, iż problem alkoholowy w Gminie Rzekuń istnieje, lecz jest on niewielki.

Wykres 7: Częstotliwość spożycia alkoholu wśród losowej próby mieszkańców Gminy Rzekuń

Na kolejne pytania dotyczące spożywania alkoholu odpowiedź mogli udzielić tylko te osoby, które w poprzednim pytaniu zadeklarowały, że spożywają alkohol

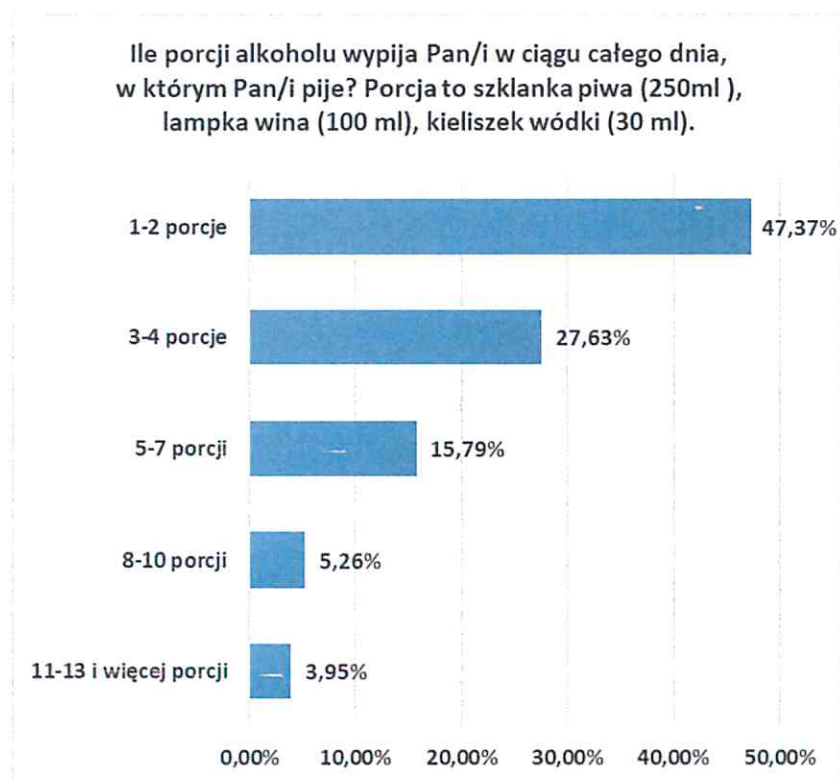
Ankietowani, którzy przyznali się do spożywania alkoholu najczęściej sięgają po: piwo (55,26%), wino (35,53%) oraz wódkę (18,42%). Mniejszym zainteresowaniem badanych okazały się: likiery (6,58%), nalewki (5,26%), alkohol własnej roboty oraz spoza legalnego źródła (po 1,32%). Wśród innych spożywanych alkoholi badani mieszkańcy wymienili whisky oraz drinki/koktajle (7,89%).

Wykres 8: Rozkład rodzajów alkoholu spożywanego przez respondentów Gminy Rzekuń

Dodatkowo respondenci zostali zapytani o jednorazową ilość spożywanego alkoholu. Najwięcej badanych mieszkańców zadeklarowało, że pije 1-2 porcje alkoholu w ciągu dnia, w którym go spożywają – 47,37%. Pozostałe odpowiedzi to: od 3 do 4 porcji – 27,63%,

od 5 do 7 porcji – 15,79%, natomiast 5,26% osób spożywa od 8 do 10 porcji alkoholu jednorazowo, a 3,95% osób badanych spożywa alkohol w większej ilości dawek (11-13 i więcej porcji).

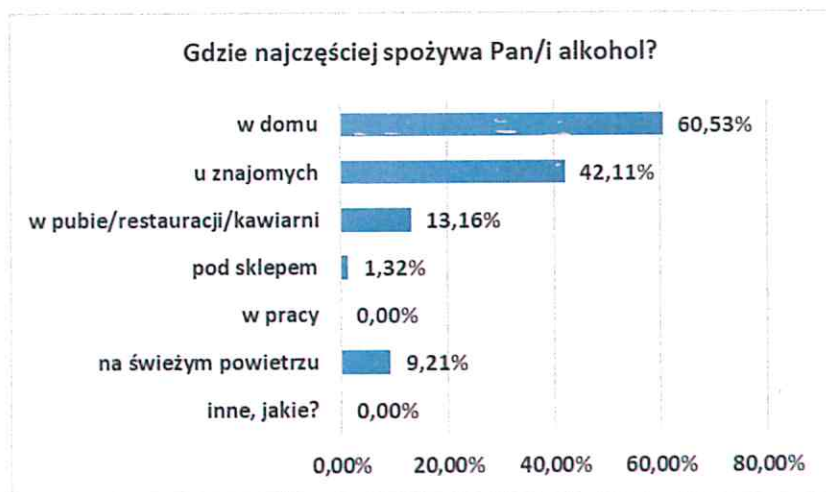
Wykres 9: Ilość jednorazowo spożywanego alkoholu przez badanych mieszkańców Gminy Rzekuń

W kolejnym pytaniu, mieszkańcy deklarujący spożywanie alkoholu, zostali poproszeni o wskazanie powodów, dla których po niego sięgają. Większość respondentów jako powód podaje chęć picia dla walorów smakowych trunku (36,84%), dla towarzystwa (31,58%), znaczny odsetek wskazał również na chęć lepszej zabawy (22,37%) oraz brak konkretnego powodu (13,16%). W dalszej kolejności badani wskazywali na przyczyny takie jak: by zapomnieć o problemach (11,84%), złagodzenie stresu (10,53%), pod wpływem znajomych (9,21%) oraz by zmniejszyć objawy kaca (1,32%).

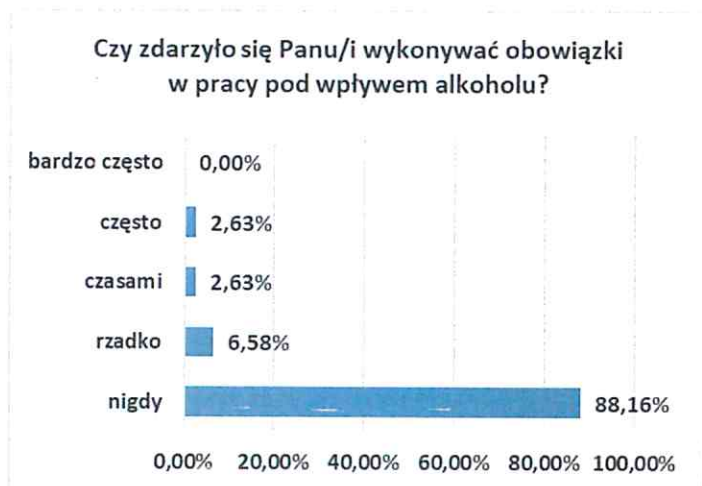
Wykres 10: Powody sięgania po alkohol badanych mieszkańców Gminy Rzekuń

Zdiagnozowane zostało także najbardziej preferowane miejsce do spożywania alkoholu. Badani mieszkańcy Gminy Rzekuń deklarowali spożywanie alkoholu, najczęściej, we własnym domu (60,53%), u znajomych (42,11%), w pubie/restauracji/kawiarni (13,16%) oraz na świeżym powietrzu (9,21%). Niepokojące jest to, iż 1,32% badanych osób zadeklarowało spożywanie alkoholu pod sklepem.

Wykres 11: Miejsce spożywania alkoholu przez badanych mieszkańców gminy Rzekuń

Znacznej większości osób nigdy nie zdarzyło się wykonywać swoich obowiązków w pracy pod wpływem alkoholu (88,16%). Jednak pozostałe osoby badane (deklarujące spożywanie alkoholu) podejmują się wykonywania pracy pod wpływem alkoholu, choć jak przyznają rzadko – 6,58%, a po 2,63% respondentów czasami lub często. Niezbędne jest, aby zwrócić na to uwagę podczas tworzenia programu profilaktycznego dla gminy.

Wykres 12: Czy zdarzyło się Panu/i wykonywać obowiązki w pracy pod wpływem alkoholu?

Następne pytanie zadane respondentom miało na celu sprawdzenie skali prowadzenia pojazdów pod wpływem alkoholu wśród dorosłych mieszkańców Gminy Rzekuń. Z danych przedstawionych na poniższym wykresie wynika, iż większość respondentów nigdy nie kierowało pojazdem pod wpływem alkoholu (92,11%), warto jednak zwrócić uwagę na fakt, że 5,26% badanych przyznało się do jednorazowego incydentu, natomiast 2,63% badanych osób przyznaje, że zdarza się im to sporadycznie.

Wykres 13: Czy zdarzyło się Panu/i kierować pojazdem pod wpływem alkoholu?

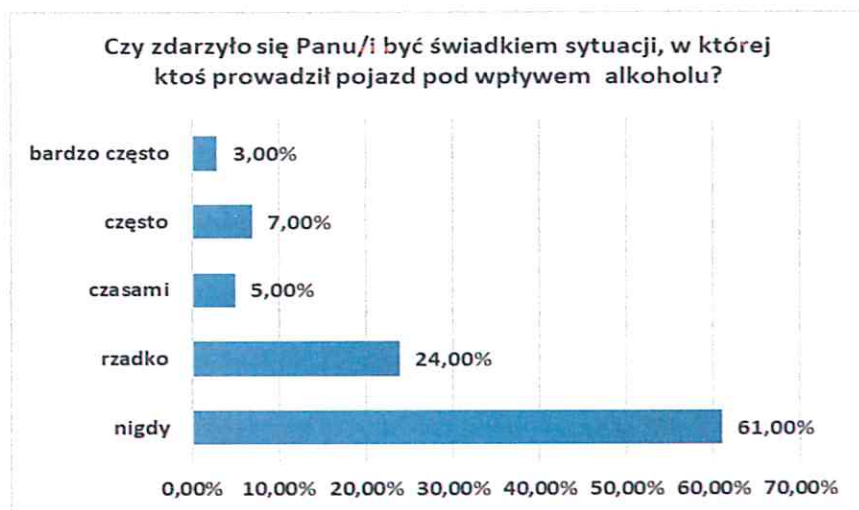
Dodatkowo niemal wszyscy badani (96,05%) nigdy nie zostali zatrzymani za prowadzenie pojazdu w stanie nietrzeźwości.

Wykres 14: Czy był Pan/i kiedykolwiek zatrzymany za prowadzenie pojazdu w stanie nietrzeźwości?

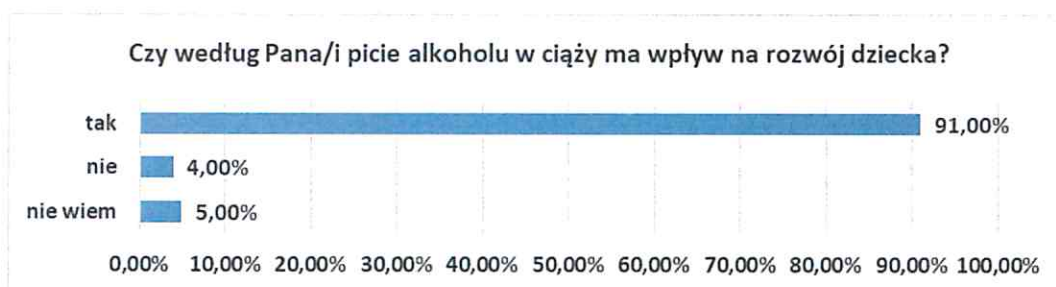
Na kolejne pytania dotyczące spożywania alkoholu odpowiadali wszyscy badani mieszkańcy, a nie tylko ci, którzy wcześniej zadeklarowali spożywanie alkoholu.

Powyższe pytanie warto porównać z kolejnym, gdzie znaczna część respondentów była świadkiem sytuacji, w której ktoś prowadził pojazd pod wpływem alkoholu. Aż 24,00% osób przyznało, że rzadko widuje takie sytuacje, 5,00% czasami, 7,00% często, a 3,00% respondentów bardzo często. Pozostali badani mieszkańcy, tj. 61,00%, nigdy nie byli świadkami takiej sytuacji.

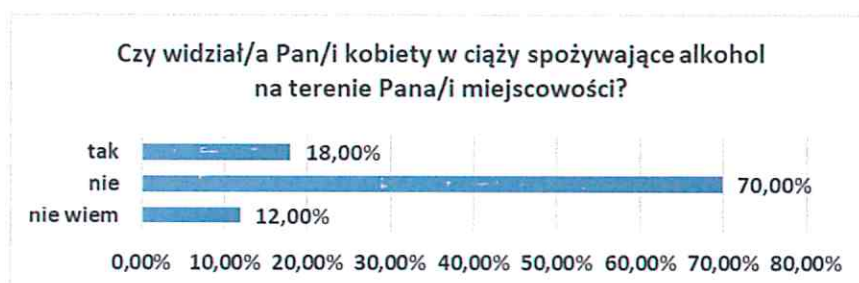
Wykres 15: Czy zdarzyło się Panu/i być świadkiem sytuacji, w której ktoś prowadził pojazd pod wpływem alkoholu?

W następnej kolejności respondenci mieli ocenić czy ich zdaniem picie alkoholu w ciąży ma wpływ na rozwój dziecka, aby ocenić ich wiedzę na ten temat. Jak przedstawia poniższy wykres znaczna większość badanych (91,00%) zdaje sobie sprawę z płynących zagrożeń, jednak 4,00% badanych uważa, że negatywne konsekwencje nie występują oraz 5,00% respondentów nie zna konsekwencji z tym związanych.

Wykres 16: Czy według Pana/i picie alkoholu w ciąży ma wpływ na rozwój dziecka?

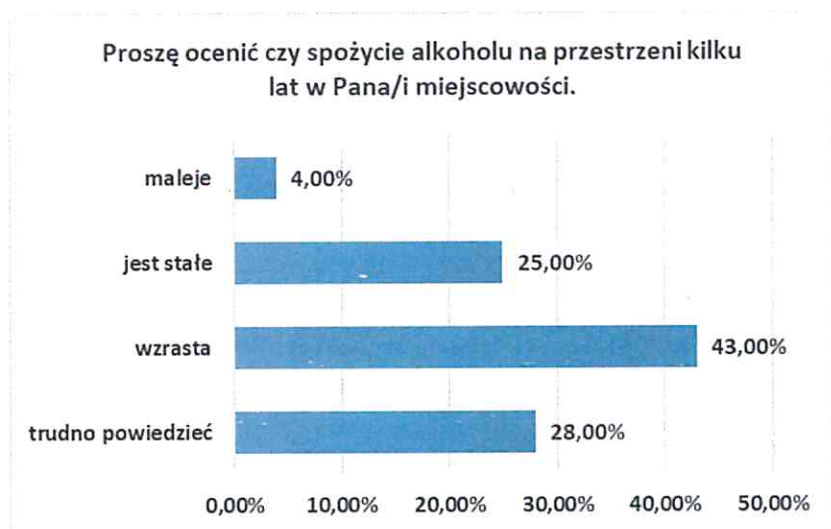
Badani mieszkańcy mieli także określić, czy zauważyli kiedykolwiek, na terenie ich gminy, kobiety w ciąży spożywające alkohol. 70,00% osób deklaruje, że nigdy nie było świadkiem takich sytuacji, a 12,00% ankietowanych nie umiało odpowiedzieć na to pytanie. Niepokojący jest fakt, że, aż 18,00% osób przyznaje, że widziało kobiety w ciąży pijące napoje alkoholowe, co wskazywać może na występowanie problemu w tym zakresie na terenie gminy.

Wykres 17: Czy widział/a Pan/i kobiety w ciąży spożywające alkohol na terenie Pana/i miejscowości?

Interesujący wydaje się również fakt, jak mieszkańcy Gminy Rzekuń oceniają tendencje w zakresie ilości i częstotliwości spożywanego alkoholu na przestrzeni ostatnich kilku lat w gminie. Wyniki respondentów kształtują się następująco: najwięcej badanych,

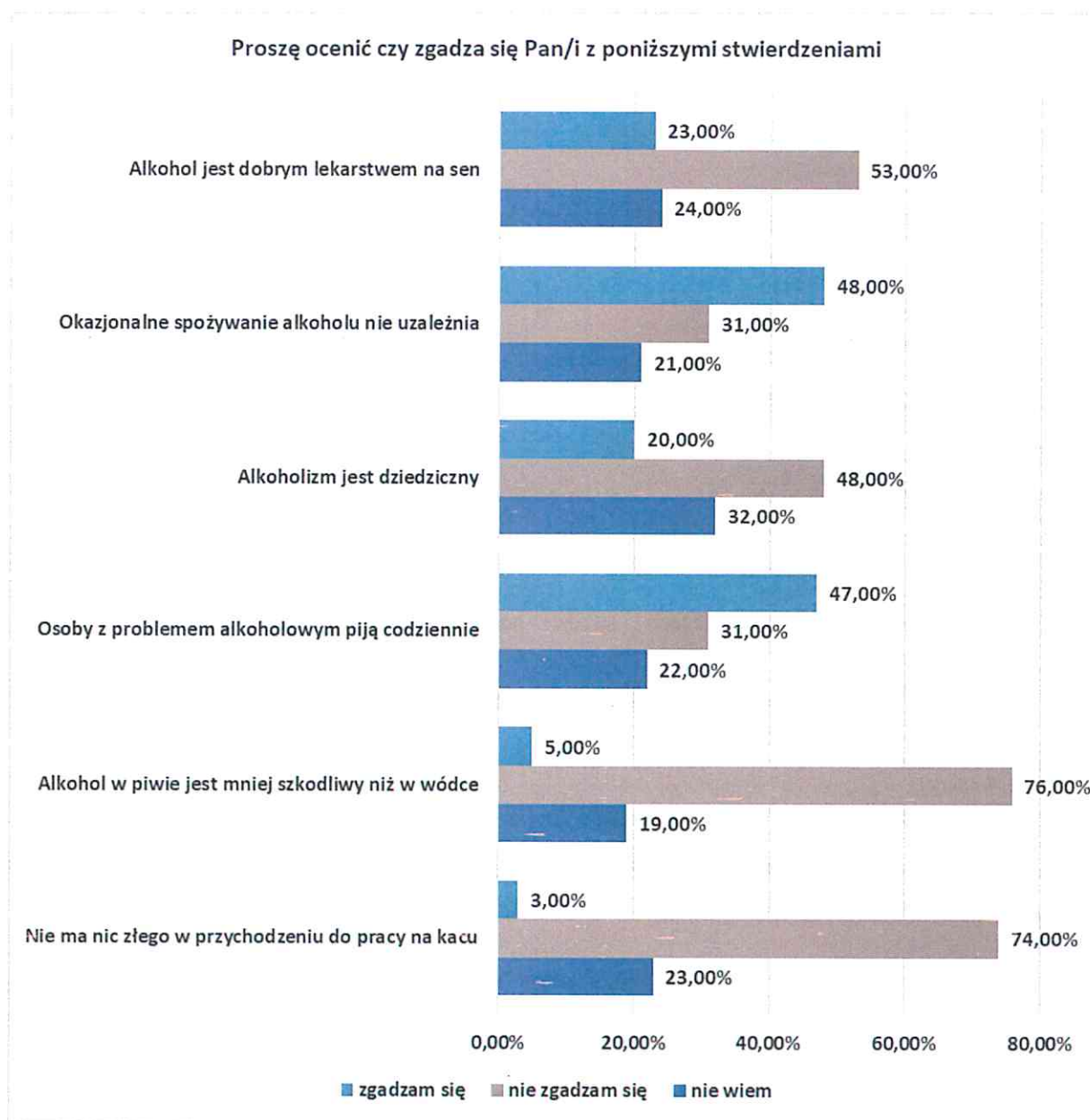
43,00%, uważa, iż spożycie alkoholu, na terenie ich gminy wzrasta, 28,00% nie umiało tej tendencji określić, natomiast według 25,00% badanych spożycie alkoholu jest stałe, a w opinii 4,00% osób maleje.

Wykres 18: Proszę ocenić czy spożycie alkoholu na przestrzeni kilku lat w Pana/i miejscowości.

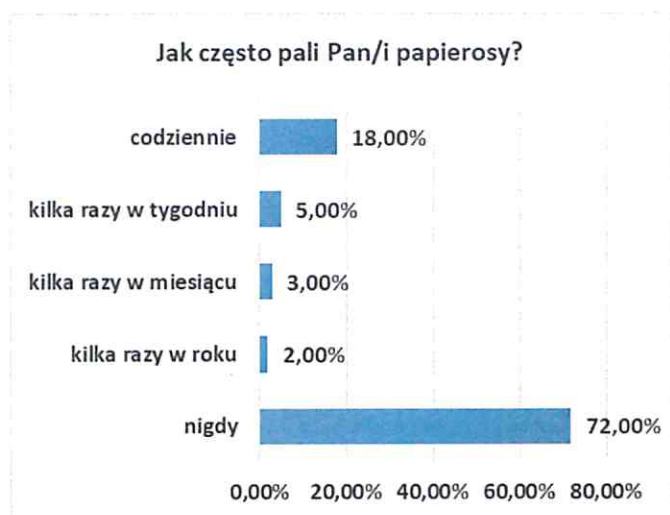
W dalszej części raportu zaprezentowana została opinia dorosłych mieszkańców na temat spożywania alkoholu. Respondentów poproszono o ustosunkowanie się do kilku twierdzeń. Wyniki przedstawiają się następująco:

- ❖ 48,00% badanych uważa, iż alkoholizm nie jest dziedziczny, jednocześnie 20,00% osób ankietowanych uważa, że taki jest, a 32,00% osób nie ma na ten temat wiedzy;
- ❖ w opinii 47,00% ankietowanych osoby z problemem alkoholowym piją codziennie, a 31,00% nie zgadza się z tą opinią;
- ❖ 48,00% mieszkańców uważa, że okazjonalne spożywanie alkoholu nie uzależnia, a 31,00% nie zgadza się z tym twierdzeniem;
- ❖ 5,00% mieszkańców uważa, że alkohol w piwie jest mniej szkodliwy niż w wódce, a 19,00% zadeklarowało brak wiedzy w tym zakresie. 76,00% respondentów nie zgodziło się z tym twierdzeniem;
- ❖ 53,00% ankietowanych stwierdziło, że alkohol nie jest dobrym lekarstwem na sen, natomiast 24,00% nie ma na ten temat zdania;
- ❖ 74,00% badanych nie zgadza się z twierdzeniem, iż „nie ma nic złego w przychodzeniu do pracy na kacu”, natomiast 3,00% zgadza się z tym stanowiskiem.

Wykres 19: Opinia dorosłych mieszkańców na temat spożywania alkoholu.

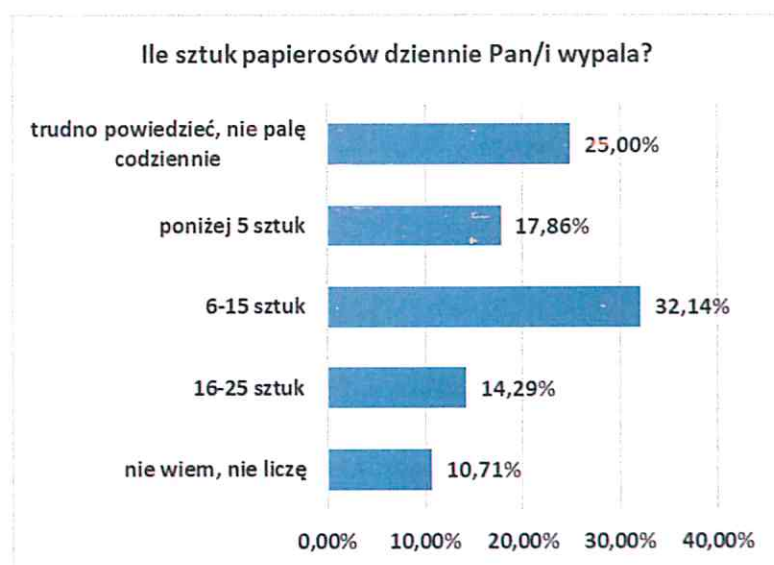
Niestety dosyć często nieodłącznym dodatkiem spożywania alkoholu jest palenie papierosów, dlatego też kolejna część ankiety miała na celu zbadanie zjawiska palenia papierosów przez dorosłych mieszkańców Gminy Rzekuń. Wśród wszystkich badanych mieszkańców, aż 72,00% stwierdziło, że nigdy nie paliło, co jest bardzo zadowalającym wynikiem, przy czym 18,00% sięga po nie codziennie. Nieznaczna ilość ankietowanych pali kilka razy w roku (2,00%), kilka razy w miesiącu (3,00%) lub kilka razy w tygodniu (5,00%).

Wykres 20: Jak często pali Pan/i papierosy?

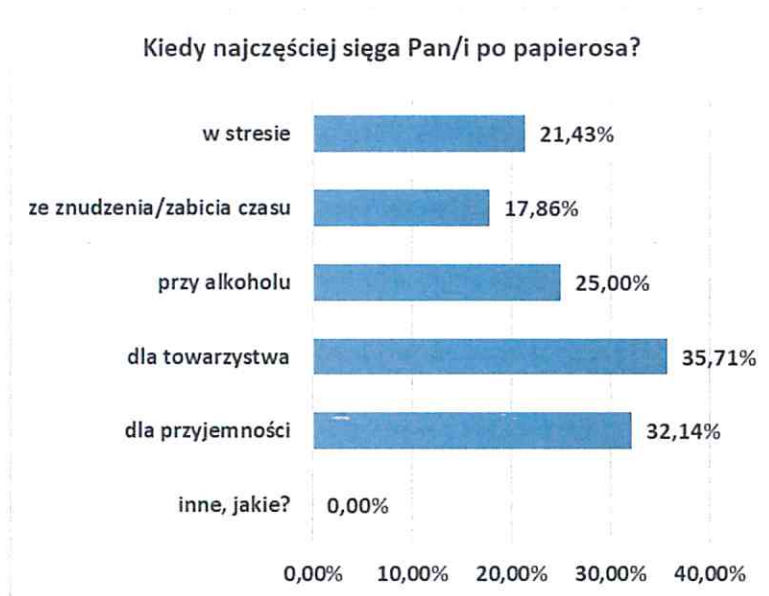
Na kolejne pytania odpowiadali tylko ci badani mieszkańcy, którzy w poprzednim pytaniu zadeklarowali, iż palą papierosy.

Wśród palących papierosy mieszkańców, 25,00% osób nie wie, ile dziennie wypala papierosów, ponieważ nie pali codziennie, z kolei 10,71% osób nie wie, ponieważ nie liczy ich ilości. Znaczna część respondentów deklaruje, że sięga po papierosa między 6 a 15 razy w ciągu dnia – 32,14%, poniżej 5 razy (17,86%) lub od 16 do 25 razy dziennie – 14,29%.

Wykres 21: Ile sztuk papierosów dziennie Pan/i wypala?

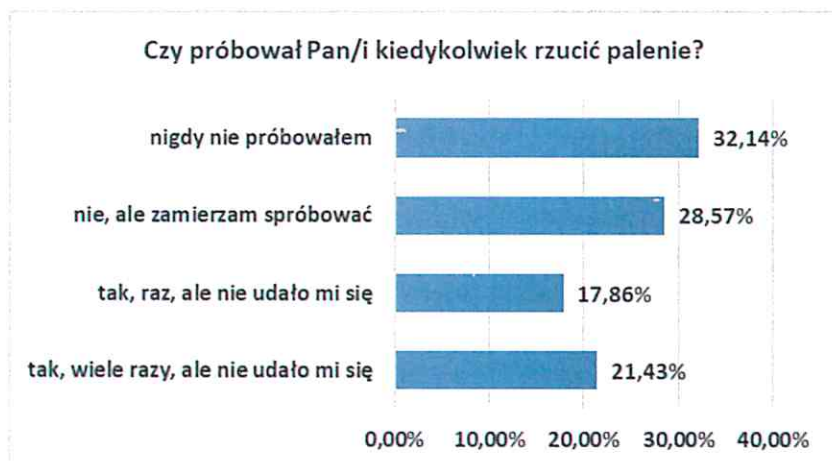
Najwięcej palaczy sięga po papierosa dla towarzystwa (35,71%), dla przyjemności (32,14%), przy alkoholu (25,00%), w stresie (21,43%) oraz ze znudzenia lub dla zabicia czasu (17,86%).

Wykres 22: Kiedy najczęściej sięga Pan/i po papierosa?

Respondenci, którzy palą papierosy zostali zapytani również o to, czy kiedykolwiek próbowali rzucić palenie. Aż 32,14% mieszkańców nigdy nie podejmowało takiej próby, natomiast 21,43% osób ankietowanych próbowało wiele razy rzucić palenie, lecz bezskutecznie,

a 17,86% osób miało jednokrotną nieudaną próbę. 28,57% palących ankietowanych mieszkańców Gminy Rzekuń zamierza spróbować rzucić nałóg.

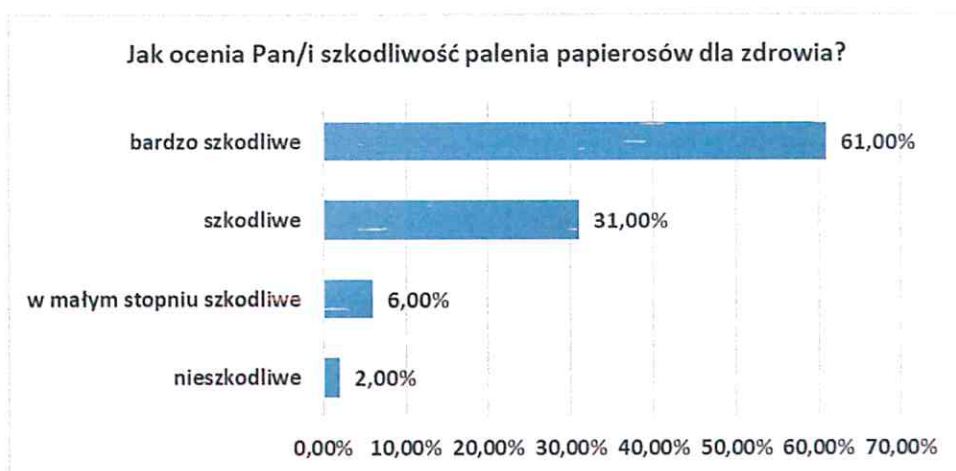

Wykres 23: Czy próbował Pan/i kiedykolwiek rzucić palenie?

Następne pytania zostały zadane wszystkim respondentom, a nie tylko tym, którzy zadeklarowali palenie papierosów.

W zamierzeniu przeprowadzonego wśród mieszkańców badania było również sprawdzenie wiedzy na temat szkodliwości palenia papierosów dla zdrowia. Według prawie wszystkich badanych palenie jest szkodliwe, różnice w zdaniu wyraża się w stopniu nasilenia szkodliwości.

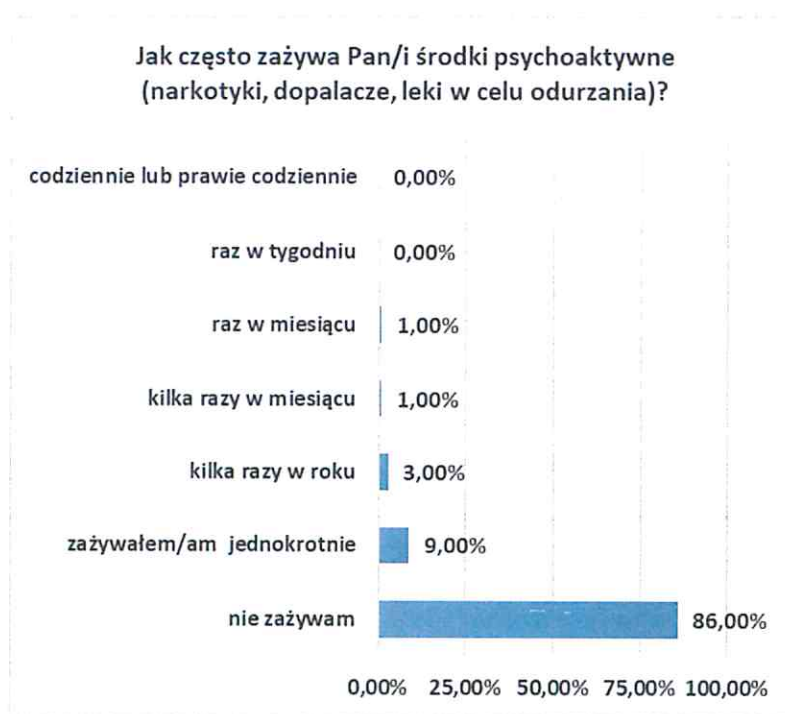
61,00% respondentów uważa palenie za bardzo szkodliwe, zdaniem kolejnych 31,00% jest szkodliwe, a w opinii 6,00% jest szkodliwe w małym stopniu. Trzeba także zwrócić uwagę na fakt, iż 2,00% ankietowanych zaznaczył, iż palenie papierosów jest nieszkodliwe dla zdrowia.

Wykres 24: Jak ocenia Pan/i szkodliwość palenia papierosów dla zdrowia?

PROBLEM NARKOTYKOWY Z PERSPEKTYWY DOROSŁYCH MIESZKAŃCÓW

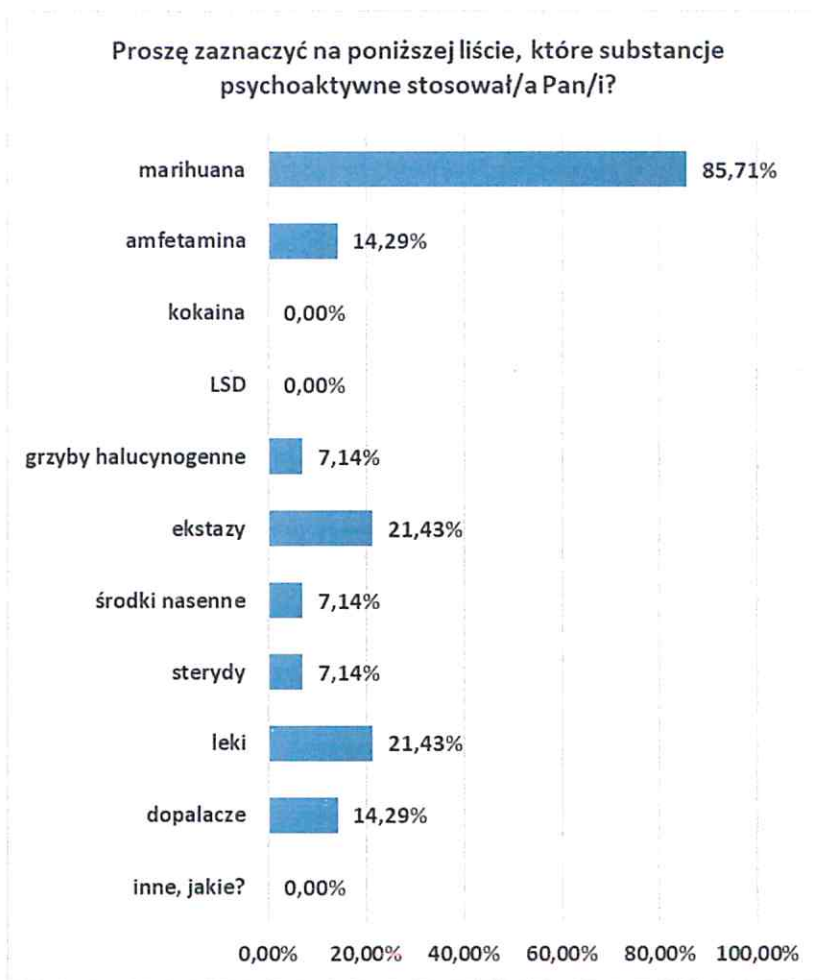
Kolejnym ważnym zagadnieniem, jaki został zbadany, jest kwestia zażywania nielegalnych substancji psychoaktywnych w celu odurzania się, występująca na terenie Gminy Rzekuń. W celu sprawdzenia w jakiej skali właśnie wspomniany problem występuje, losowej próbie dorosłych mieszkańców zadano pytanie o to, jak często zażywają tego typu substancje. Spożywanie substancji psychoaktywnych zadeklarowało 14,00% ankietowanych, przy czym 9,00% zażywało je jednokrotnie, kolejne 3,00% sięga po nie kilka razy w roku, a po 1,00% kilka razy lub raz w miesiącu. 86,00% wśród badanych osób deklaruje, iż nie zażywa żadnych środków psychoaktywnych.

Wykres 25: Jak często zażywa Pan/i środki psychoaktywne (narkotyki, dopalacze, leki) w celu odurzania?

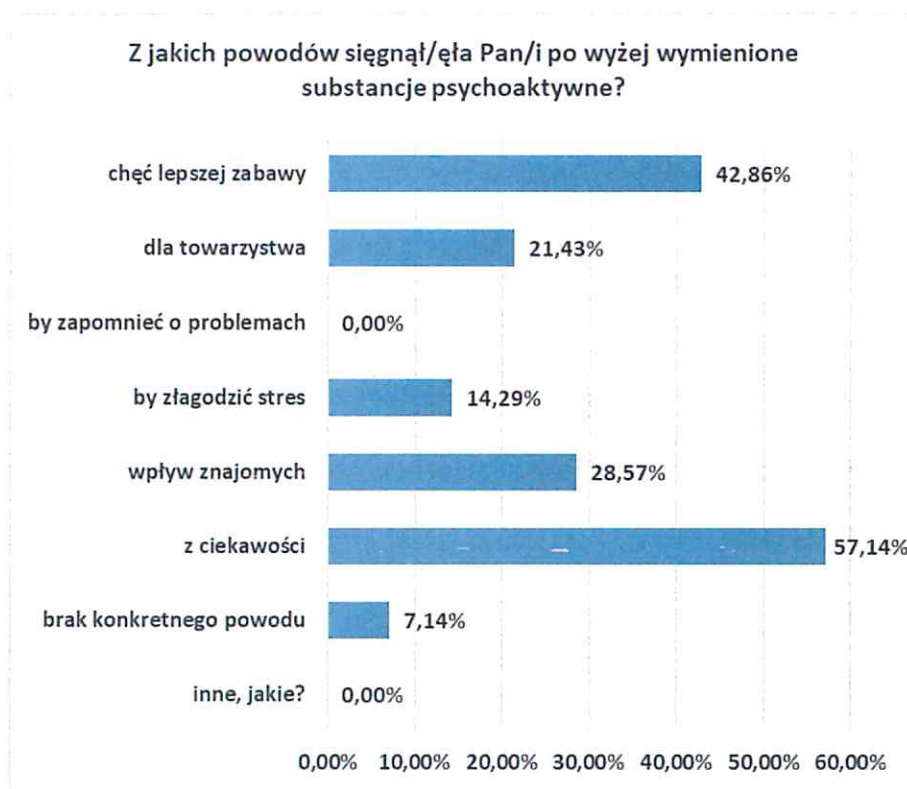
Na kolejne pytania odpowiedzieć mogli tylko ci ankietowani mieszkańcy, którzy w poprzednim pytaniu zadeklarowali, że zażywali środki psychoaktywne.

W dalszej kolejności respondenci zostali zapytani o to, jakie substancje psychoaktywne zażywali. Wyniki badania ankietowego pokazały, iż wśród mieszkańców najpopularniejszą substancją jest marihuana – sięgnęło po nią 85,71% spośród osób, które zadeklarowały spożywanie środków psychoaktywnych i odurzających. Na drugim miejscu pod względem powszechności znajdują się kolejno ekstazy oraz leki (po 21,43%). Następnie ankietowani podali dopalacze i amfetaminę (po 14,29%), a na końcu znalazły się grzyby halucynogenne, środki nasenne oraz sterydy (po 7,14%).

Wykres 26: Proszę zaznaczyć na poniższej liście, które substancje psychoaktywne stosował/a Pan/i?

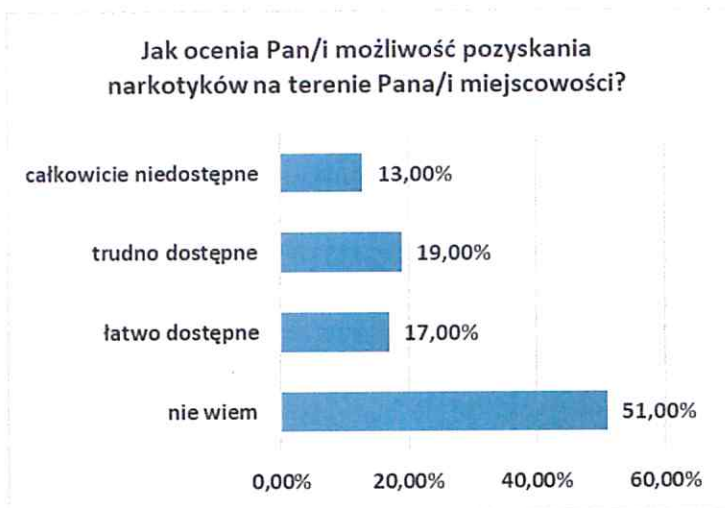
Respondenci, którzy wcześniej zadeklarowali spożywanie substancji psychoaktywnych zostali poproszeni o określenie powodów, dla których po nie sięgnęli. Najwięcej odpowiedzi padło na chęć zaspokojenia ciekawości (57,14%). W dalszej kolejności badani wskazywali na: chęć lepszej zabawy (42,86%), wpływ znajomych (28,57%), dla towarzystwa (21,43%), a także chęć złagodzenia stresu (14,29%) oraz brak konkretnego powodu (7,14%).

Wykres 27: Z jakich powodów sięgnął/ęła Pan/i powyżej wymienione substancje psychoaktywne?

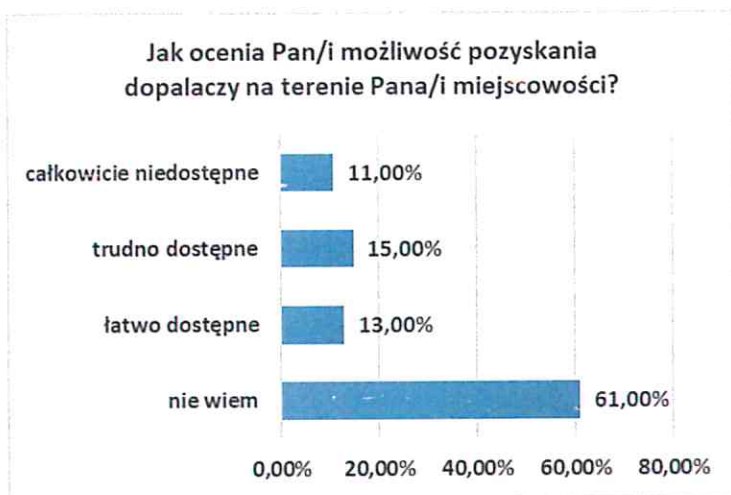
Na kolejne pytania odpowiadali wszyscy mieszkańcy, a nie tylko ci, którzy w poprzednim pytaniu zadeklarowali, że zażywali środki psychoaktywne.

W zamierzeniu diagnozy problemu narkotykowego w gminie, było również sprawdzenie dostępności środków psychoaktywnych w społeczności lokalnej. W tym celu poproszono wszystkich badanych o ocenę możliwości pozyskania narkotyków na terenie ich gminy. Należy zwrócić uwagę na to, że 17,00% mieszkańców uważa, iż narkotyki są łatwo dostępne w obszarze miejsca ich zamieszkania. Znaczna część badanych nie ma na ten temat wiedzy (51,00%), a zdaniem 19,00% są one trudno dostępne oraz 13,00% respondentów uważa, że są one całkowicie niedostępne.

Wykres 28: Jak ocenia Pan/ i możliwość pozyskania narkotyków na terenie Pana/i miejscowości?

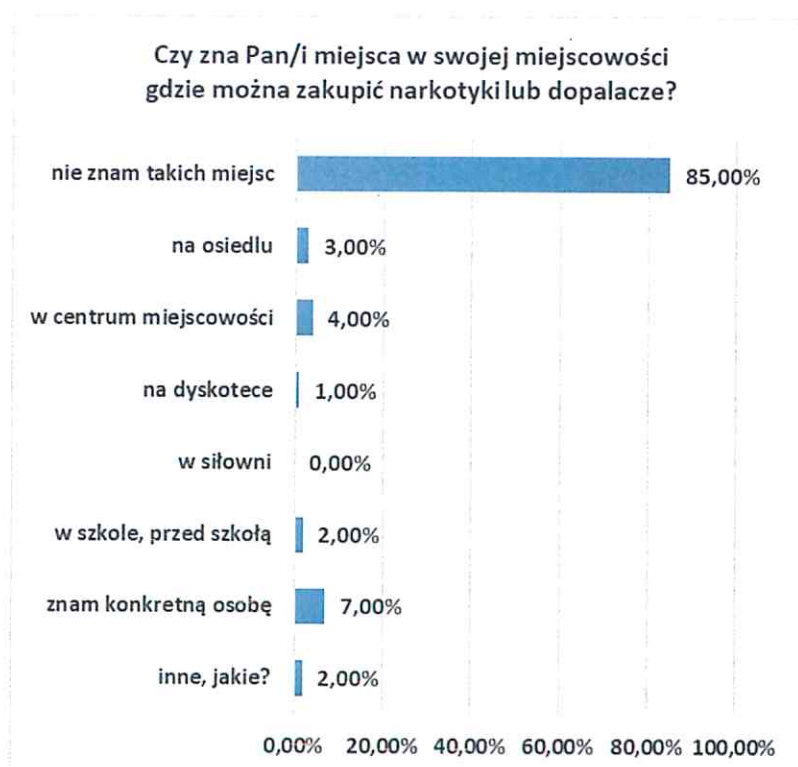
Z punktu widzenia mieszkańców podobnie wygląda dostępność dopalaczy na terenie gminy. Większość osób nie ma wiedzy na ten temat – 61,00%. W opinii, 13,00% mieszkańców dopalacze są łatwo dostępne na terenie gminy, za trudno dostępne uważa je 15,00% ankietowanych, a za całkowicie niedostępne – 11,00%.

Wykres 29: Jak ocenia Pan/i możliwość pozyskania dopalaczy na terenie Pana/i miejscowości?

Dodatkowo zdecydowana większość respondentów również nie zna miejsc, gdzie można kupić substancje psychoaktywne lub odurzające (85,00%), jednak warto zwrócić uwagę na fakt, iż 7,00%, z osób zażywających, zna konkretną osobę, od której można zakupić narkotyki

lub dopalacze na terenie gminy, 4,00% uważa, że można je kupić w centrum miejscowości, 3,00% twierdzi, iż są dostępne na osiedlu, a 2,00% wskazało na teren szkoły. Dodatkowo 2,00% badanych uważa, iż są dostępne w innych miejscach, na przykład: „w Ostrołęce”.

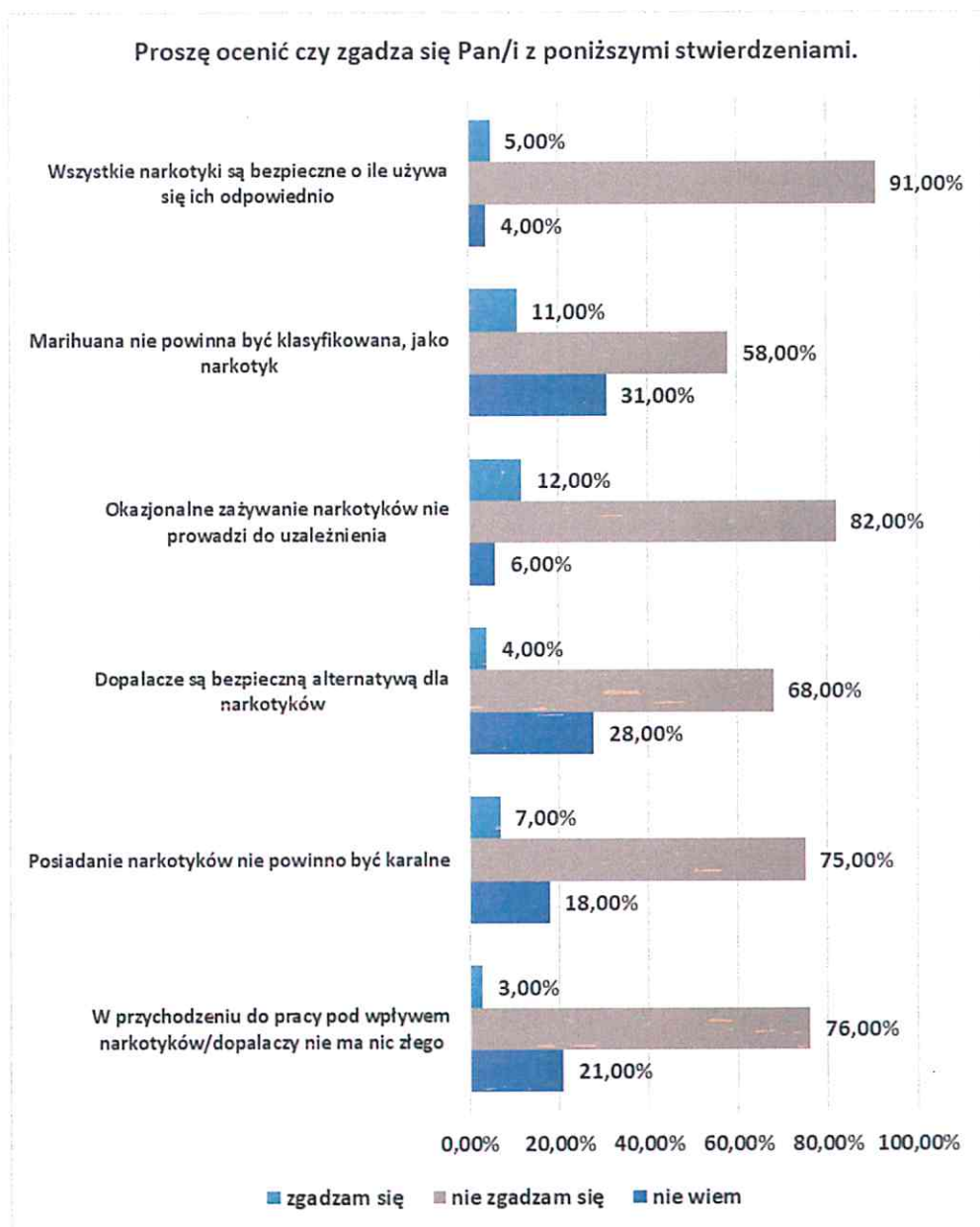

Wykres 30: Czy zna Pan/i miejsca w swojej miejscowości, gdzie można zakupić narkotyki lub dopalacze?

W jednym z ostatnich pytań bloku tematycznego dotyczącego substancji psychoaktywnych, mieszkańcy gminy zostali poproszeni o ustosunkowanie się co do niektórych stwierdzeń z tym związanych. Odpowiedzi respondentów wyglądają następująco:

- ❖ 76,00% mieszkańców zadeklarowało, że przychodzenie do pracy pod wpływem narkotyków/dopalaczy jest złe, a 21,00% zadeklarowało brak wiedzy w tym zakresie;
- ❖ 7,00% stwierdziło, że posiadanie narkotyków nie powinno być karalne, a 18,00% nie ma na ten temat wiedzy;
- ❖ 68,00% badanych uważa, że dopalacze nie są bezpieczną alternatywą dla narkotyków;
- ❖ 12,00% respondentów jest zdania, iż okazjonalne zażywanie narkotyków nie prowadzi do uzależnienia, natomiast 6,00% zadeklarowało brak wiedzy w tym zakresie;

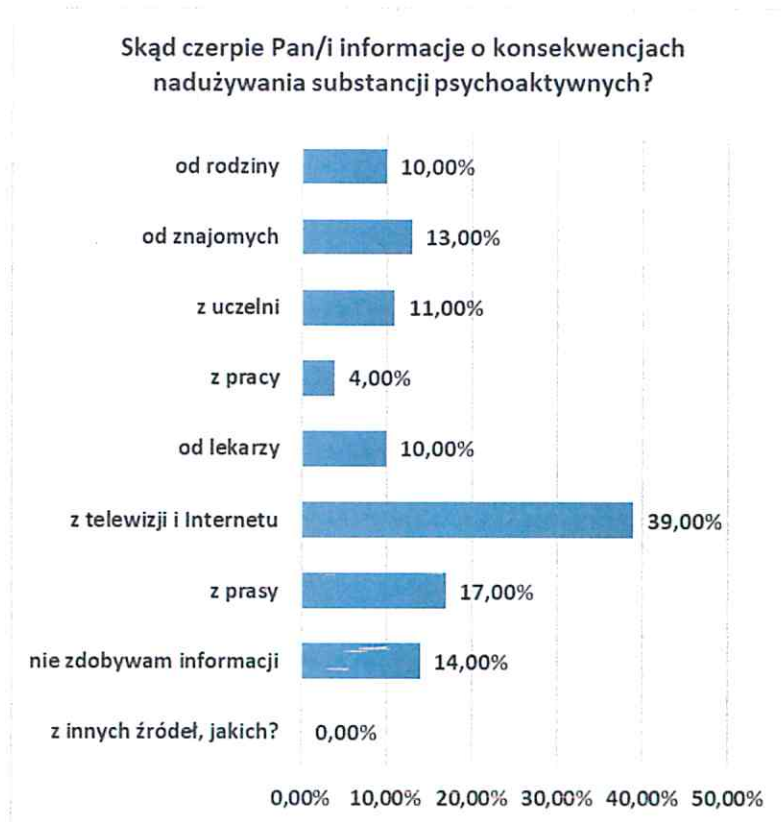
- ❖ 11,00% mieszkańców uważa, że marihuana nie powinna być klasyfikowana jako narkotyk, 58,00% się z tym nie zgodziło, a 31,00% nie ma na ten temat wiedzy;
- ❖ w opinii 91,00% wszystkie narkotyki są niebezpieczne, natomiast 4,00% zadeklarowało brak wiedzy w tym zakresie.

Wykres 31: Twierdzenia dotyczące substancji psychoaktywnych

Ostatnie pytanie dotyczyło źródła wiedzy dotyczącej konsekwencji nadużywania substancji psychoaktywnych. Najwięcej badanych mieszkańców czerpie informacje z telewizji i Internetu (39,00%). Pozostali uzyskują informacje z prasy (17,00%), od znajomych (13,00%), z uczelni (11,00%), od rodziny (10,00%), od lekarzy (10,00%) oraz z pracy

(4,00%). Natomiast 14,00% badanej próby populacji nie zdobywa informacji o konsekwencjach nadużywania substancji psychoaktywnych w ogóle.

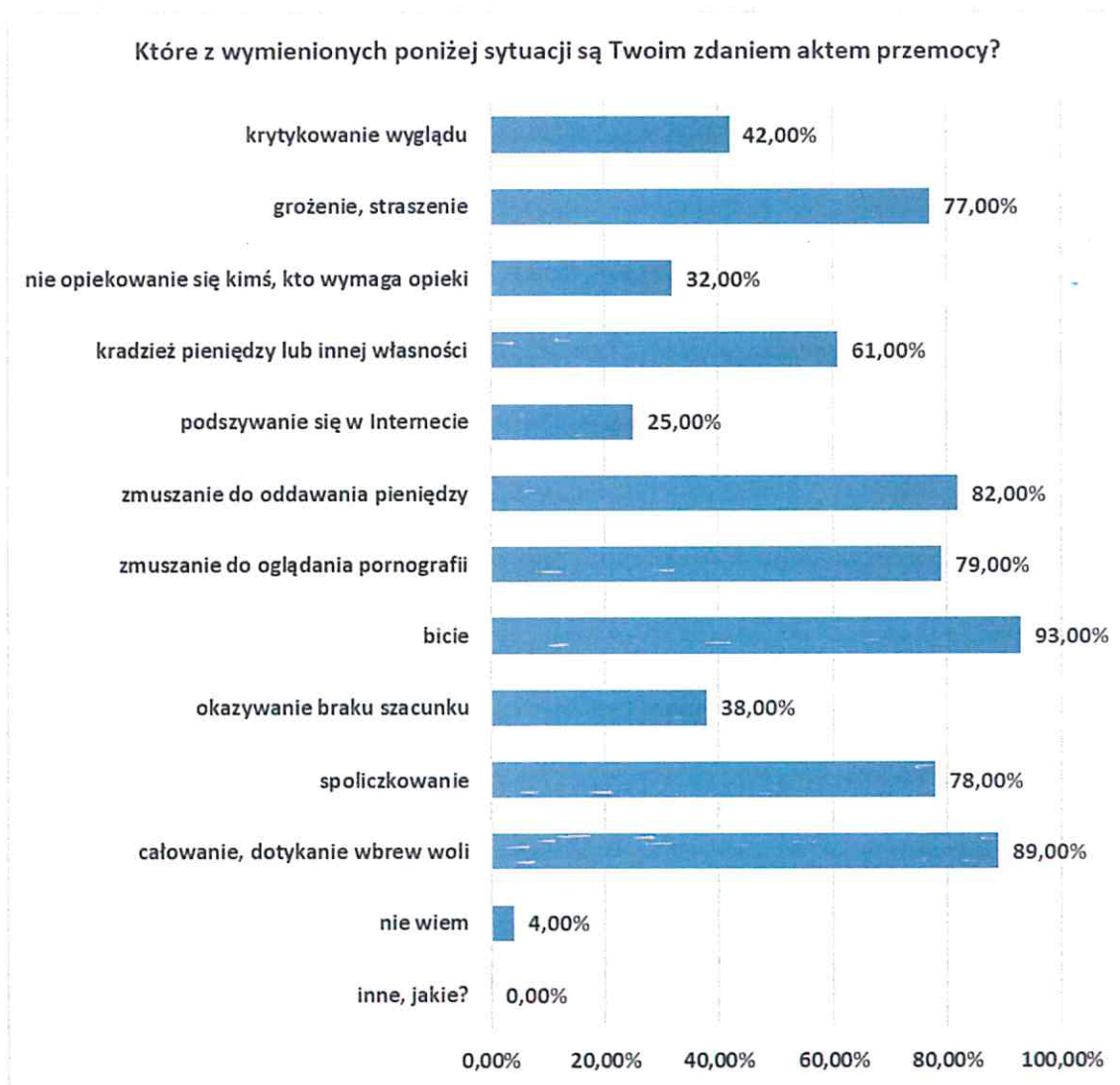
Wykres 32: Skąd czerpie Pan/i informacje o konsekwencjach nadużywania substancji psychoaktywnych?

PROBLEM PRZEMOCY Z PERSPEKTYWY DOROSŁYCH MIESZKAŃCÓW

Kolejny blok tematyczny poruszony w tym raporcie dotyczył problemu przemocy występującej na terenie Gminy Rzekuń. Rozdział ten ma na celu, nie tylko oszacowanie liczby rodzin zagrożonych przemocą domową, ale także sprawdzenie czy mieszkańcy wiedzą, czym jest przemoc i jakie zachowania klasyfikuje się jako zachowania przemocowe.

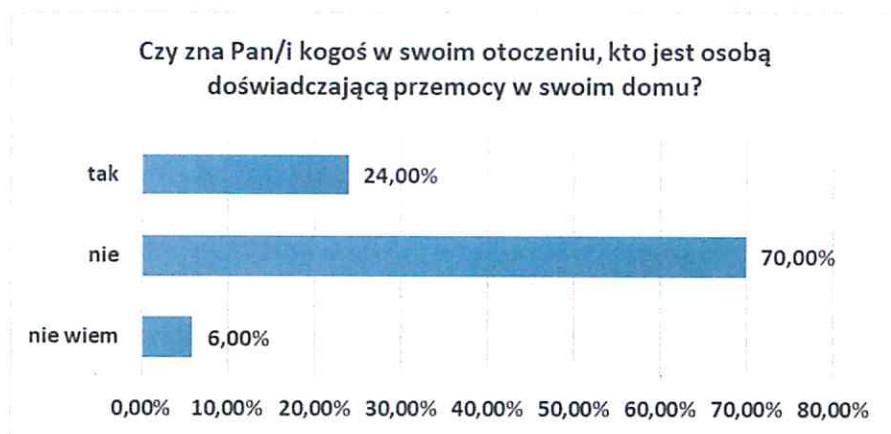
W pierwszym pytaniu ankietowani mieli wskazać zachowania, które ich zdaniem można uznać za akty przemocy. Respondenci najczęściej wskazywali na: bicie (93,00%), całowanie, dotykanie wbrew woli (89,00%), zmuszanie do oddawania pieniędzy (82,00%), zmuszanie do oglądania pornografii (79,00%), spoliczkowanie (78,00%), grożenie, straszenie (77,00%) oraz kradzież pieniędzy lub innej własności (61,00%). W mniejszej ilości wskazywane było krytykowanie wyglądu (42,00%), okazywanie braku szacunku (38,00%), nie opiekowanie się

kimś kto wymaga opieki (32,00%) czy podszywanie się w Internecie (25,00%). Dodatkowo 4,00% ankietowanych zadeklarowało, iż nie wiedzą jakie sytuacje są aktami przemocy.

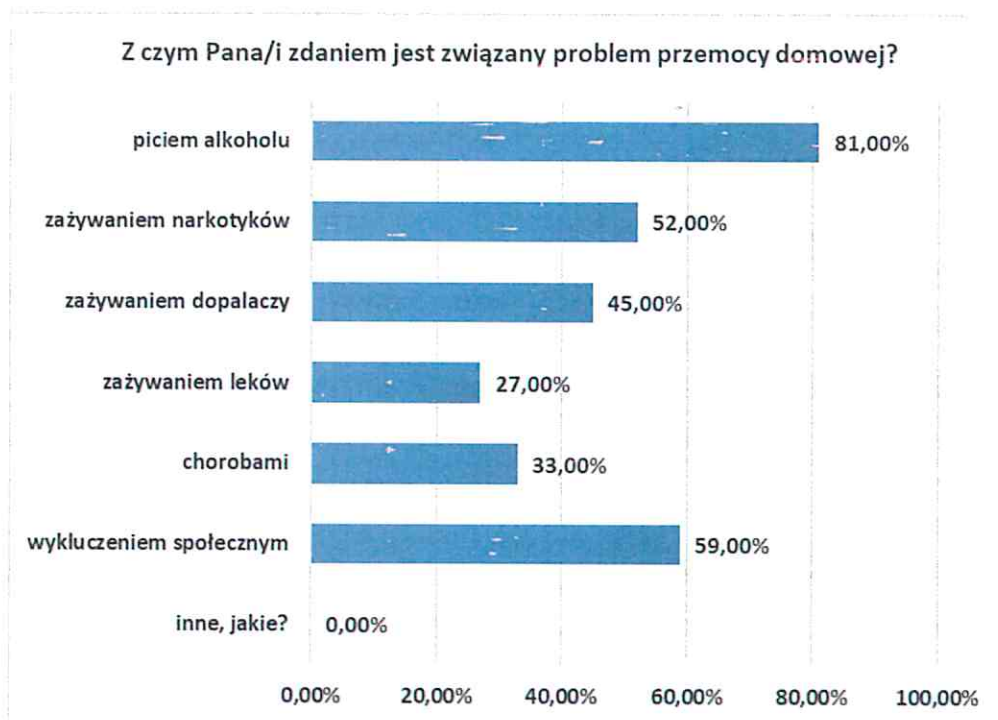
Wykres 33: Które z wymienionych poniżej sytuacji są Twoim zdaniem aktem przemocy?

Następnie mieszkańców spytano o to, czy znają kogoś w swoim otoczeniu, kto jest osobą doświadczającą przemocy w swoim domu. Twierdząco na to pytanie odpowiedziało aż 24,00% badanych, przeciwnego zdania jest 70,00%, natomiast 6,00% przyznało, że nie ma na ten temat wiedzy. Tak wysoka liczba osób znających osoby doznające przemocy jest niepokojąca i pokazuje, iż kwestia przemocy jest jednym z obecnych problemów na terenie Gminy Rzekuń.

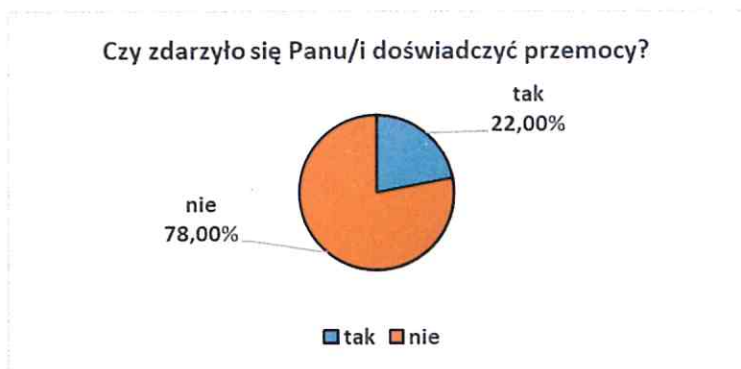
Wykres 34: Czy zna Pan/i kogoś w swoim otoczeniu, kto jest osobą doświadczającą przemocy w swoim domu?

Zdaniem większości mieszkańców bezpośrednią przyczyną występowania zjawiska przemocy w rodzinie, na terenie Gminy Rzekuń, jest picie alkoholu (81,00%), wykluczenie społeczne (59,00%), zażywanie narkotyków (52,00%), dopalaczy (45,00%) oraz choroby (33,00%) czy zażywanie leków (27,00%).

Wykres 35: Z czym związany jest problem przemocy domowej Pana/i zdaniem?

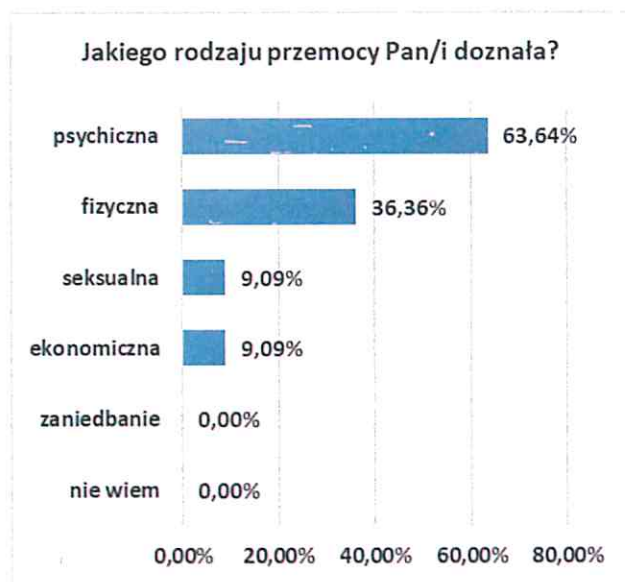
W kolejnym pytaniu respondenci mieli odpowiedzieć na pytanie czy doznali kiedykolwiek przemocy. Aż 22,00% ankietowanych przyznało, iż było osobą doświadczającą przemocy. Pozostałe 78,00% nigdy nie doświadczyło przemocy.

Wykres 36: Czy zdarzyło się Panu/i doświadczyć przemocy?

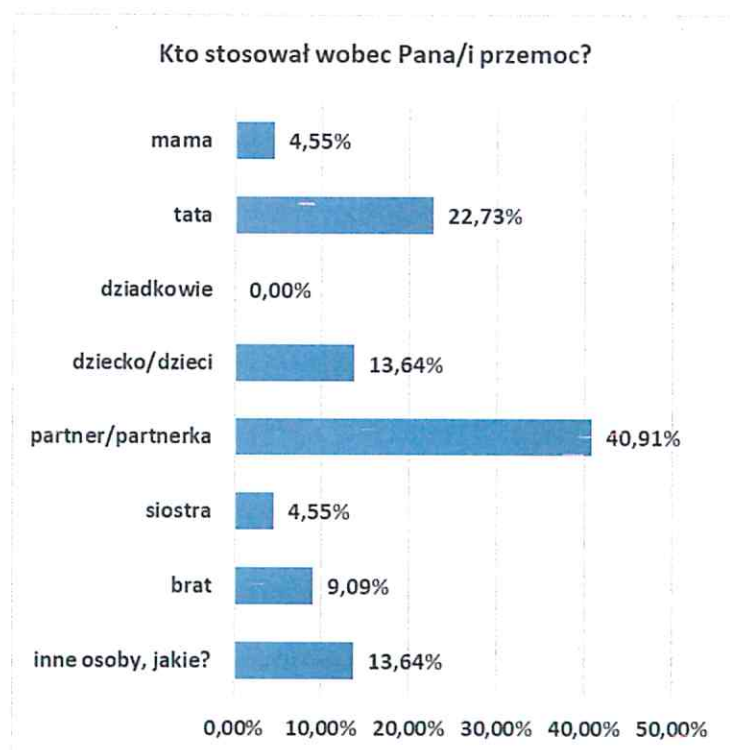
Na poniższe pytania możliwość udzielenia odpowiedzi miały tylko te osoby, które w poprzednim pytaniu zadeklarowały, że doświadczyły przemocy.

Mieszkańcy, którzy zadeklarowali, że doznali przemocy, zostali poproszeni o określenie jej rodzaju. Osoby doświadczające przemocy najczęściej zaznaczały, iż były ofiarami przemocy psychicznej (63,64%), fizycznej (36,36%), a także przemocy ekonomicznej (9,09%) oraz seksualnej (9,09%).

Wykres 37: Jakiego rodzaju przemocy Pan/i doznał/a?

Respondenci zostali spytani również o to, kto stosował wobec nich przemoc. Analiza materiału badawczego wykazała, że aż 40,91% osób doznało przemocy ze strony partnera/partnerki, 22,73% badanych osób wskazało na przemoc ze strony ojca, 13,64% ze strony dzieci, następnie 9,09% ze strony brata oraz po 4,55% ze strony mamy lub siostry. Aż 13,64% ankietowanych podało inne osoby, które stosowały wobec nich przemoc, wśród których ankietowani nie wymienili żadnych dodatkowych odpowiedzi.

Wykres 38: Kto stosował wobec Pana/i przemoc?

W kolejnym pytaniu spytaliśmy wszystkich mieszkańców (nie tylko tych, którzy wcześniej zadeklarowali doznanie przemocy) o to, czy zastosowali kiedykolwiek zachowania przemocowe wobec drugiej osoby.

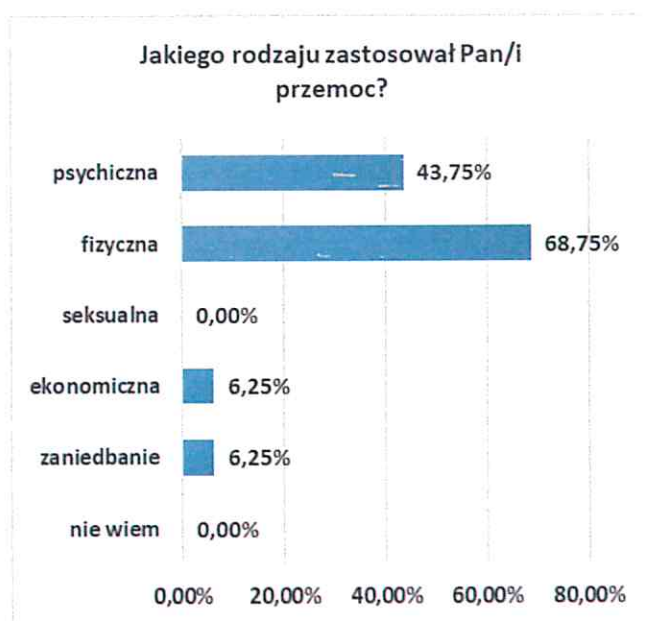
Pocieszający może być fakt, iż zdecydowana większość respondentów odpowiedziała, iż nie zdarzyło się im stosować przemocy wobec drugiej osoby (84,00%), jednak aż 16,00% ankietowanych osób przyznaje, że było sprawcą przemocy.

Wykres 39: Czy kiedykolwiek doszło do sytuacji, gdzie zastosował/a Pan/i zachowania przemocowe wobec drugiej osoby?

Na następane pytania odpowiadali respondenci, którzy przyznali, iż stosowali przemoc.

W dalszej kolejności badani mieszkańcy, którzy zaznaczyli, że byli sprawcami przemocy zostali zapytani o to, jakiego rodzaju zastosowali przemoc. Najczęściej, była to przemoc fizyczna (68,75%), a także psychiczna (43,75%), ekonomiczna (6,25%) oraz zaniedbanie (6,25%).

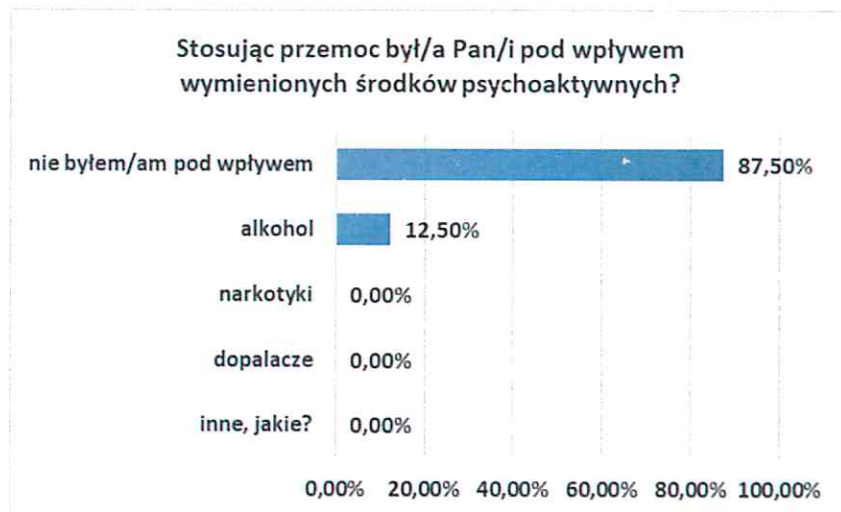
Wykres 40: Jakiego rodzaju zastosował Pan/i przemoc?

Osobami, w stosunku do których ankietowani zastosowali przemoc to najczęściej partner/partnerka (37,50%). Natomiast po 25,00% respondentów przyznaje, iż przemocy dokonało wobec rodzeństwa lub innych osób, jednak nie zostały podane żadne konkretne osoby. Dodatkowo 18,75% ankietowanych zaznaczyło, iż było sprawcą przemocy wobec dzieci, a 6,25% wobec rodziców.

Wykres 41: W stosunku do kogo zastosowałeś zachowanie przemocowe?

Zdecydowana większość ankietowanych mieszkańców odpowiedziała, że dokonując aktu przemocy na drugiej osobie nie byli pod wpływem żadnych substancji odurzających (87,50%). Pozostali respondenci przyznali, iż stosując przemoc byli pod wpływem alkoholu (12,50%).

Wykres 42: Stosując przemoc był/a Pan/i pod wpływem wymienionych środków psychoaktywnych?

Następne pytania skierowane zostały do wszystkich mieszkańców (nie tylko tych, którzy zadeklarowali stosowanie przemocy).

W losowo dobranej próbie społeczeństwa Gminy Rzekuń większość respondentów uważa, iż nie ma okoliczności usprawiedliwiających stosowanie przemocy (71,00%), natomiast 17,00% ankietowanych uważa, że są takie okoliczności. Dodatkowo 12,00% badanych mieszkańców nie potrafiło udzielić odpowiedzi na to pytanie.

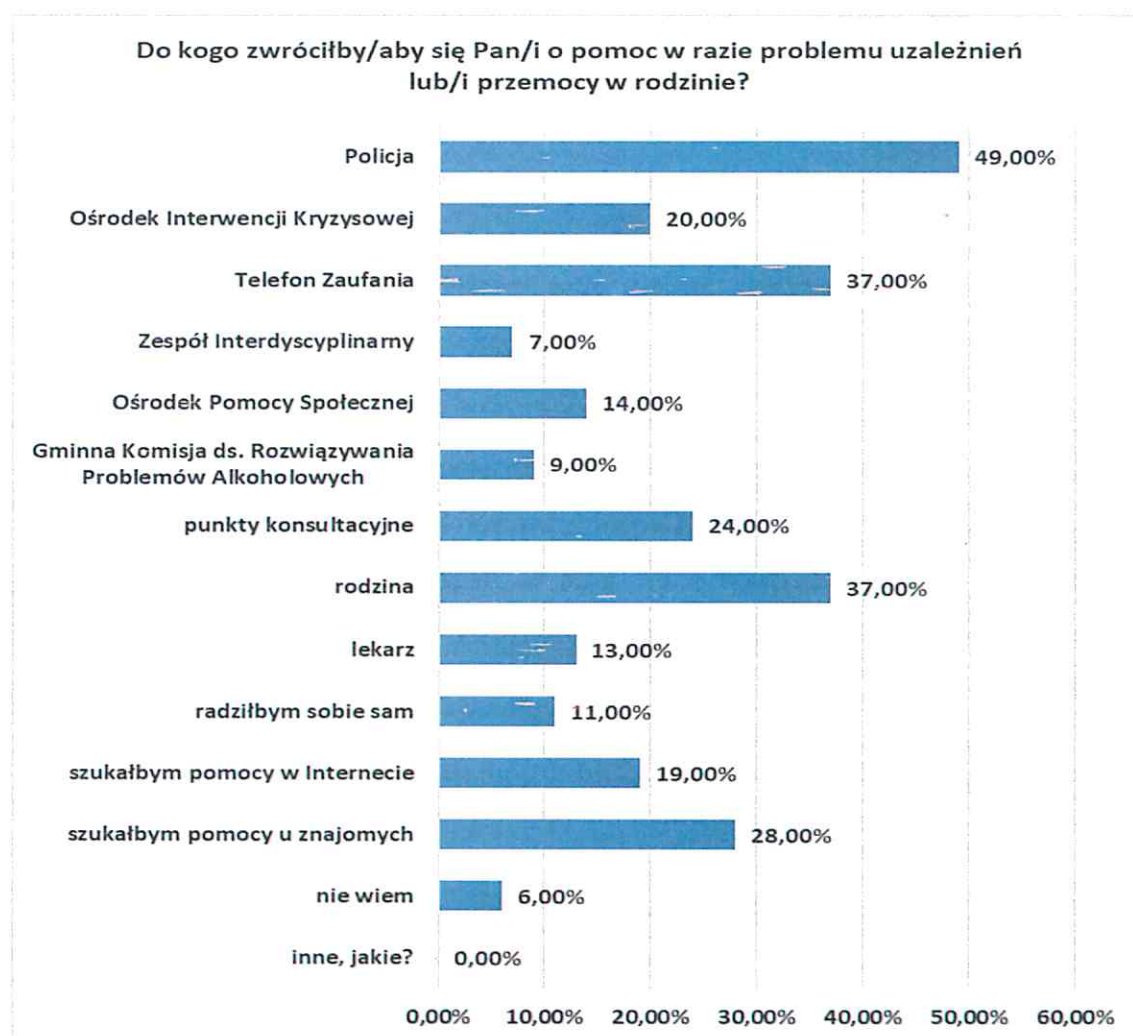
Wykres 43: Czy Pana/i zdaniem istnieją okoliczności usprawiedliwiające stosowanie przemocy?

Mieszkańcy zostali zapytani również o to, czy ich zdaniem kary fizyczne zastosowane w stosunku do dzieci są dobrą metodą wychowawczą. Zdaniem 74,00% ankietowanych nie jest to dobry sposób, zaś 16,00% nie umie na to pytanie odpowiedzieć. Najbardziej niepokojący jest fakt, iż 10,00% badanych osób twierdzi, iż kary fizyczne są dobrą metodą wychowawczą.

Wykres 44: Czy Pana/i zdaniem stosowanie kar fizycznych w stosunku do dzieci jest dobrą metodą wychowawczą?

W dalszej kolejności zapytaliśmy badanych mieszkańców o to, czy znają na terenie gminy miejsca, do których mogą udać się po pomoc, w przypadku doświadczenia problemu przemocy. Przy projektowaniu badań profilaktycznych warto mieć na uwadze, iż respondenci szukając pomocy najchętniej skorzystaliby z pomocy Policji (49,00%), Telefonu Zaufania (37,00%), zwróciliby się do rodziny (37,00%), do znajomych (28,00%), szukaliby pomocy w punktach konsultacyjnych (24,00%), zwróciliby się do Ośrodka Interwencji Kryzysowej (20,00%) czy szukaliby pomocy w Internecie (19,00%). W dalszej perspektywie ankietowani zwróciliby się do Ośrodka Pomocy Społecznej (14,00%), do lekarza (13,00%), radzili sobie samodzielnie (11,00%), skorzystaliby z pomocy Gminnej Komisji ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych (9,00%) czy Zespołu Interdyscyplinarnego (7,00%). Dodatkowo 6,00% ankietowanych nie wie do kogo zwróciliby się po pomoc w razie problemu uzależnień lub przemocy w rodzinie.

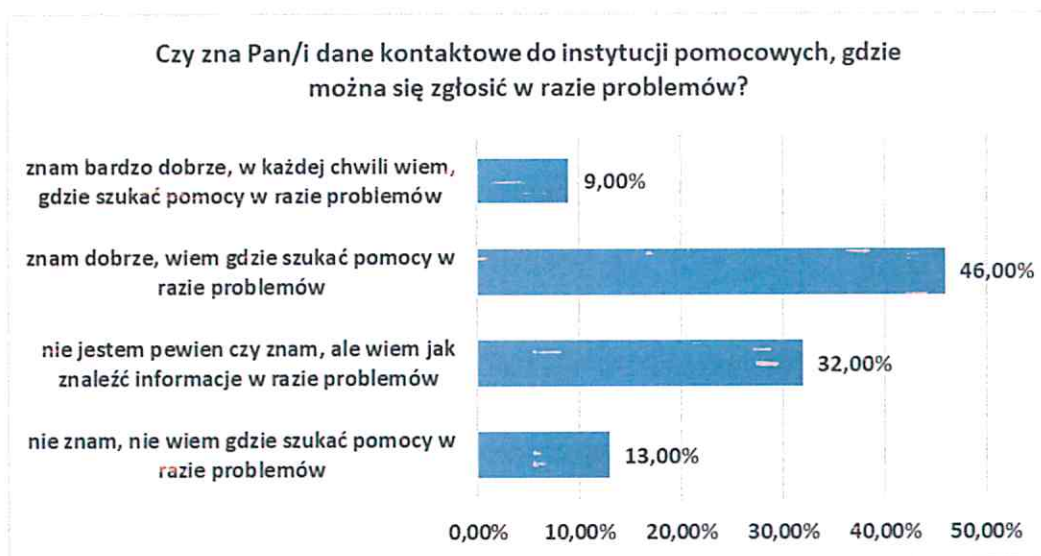

Wykres 45: Do kogo zwróciliby się Pan/i o pomoc w razie problemu uzależnień lub/i przemocy w rodzinie?

GMINA WOBEC PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH – OPINIA MIESZKAŃCÓW

W kolejnym bloku pytań mieszkańcy mieli przedstawić swoją opinię względem lokalnych kwestii i problemów społecznych oraz zaangażowania władz w ich rozwiązywanie.

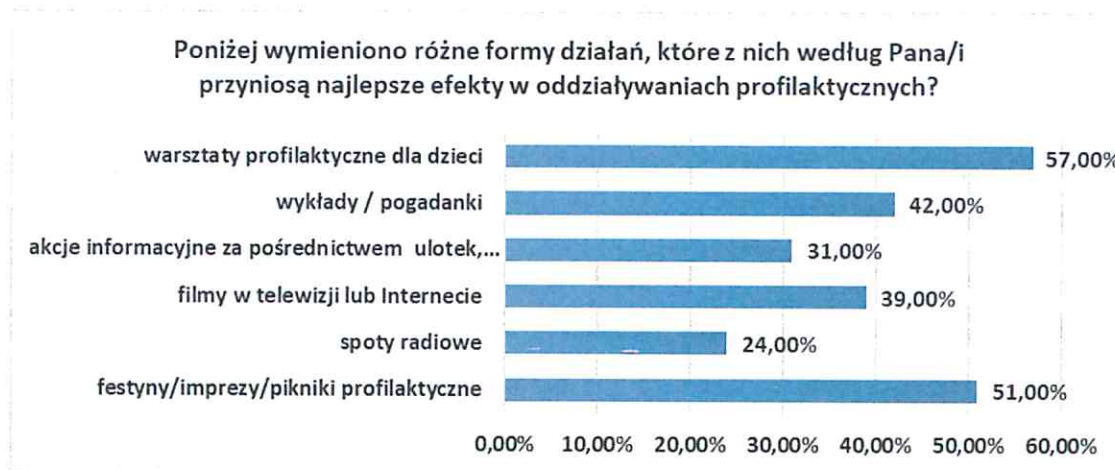
Pierwsze pytanie miało na celu określenie czy mieszkańcy Gminy Rzekuń znają dane kontaktowe do instytucji pomocowych. Najwięcej osób, czyli 46,00% badanych, twierdzi, że zna dobrze dane kontaktowe do instytucji pomocowych i wie, gdzie szukać pomocy w razie problemów. Spory odsetek próby mieszkańców przyznaje, że nie są pewni czy znają konkretne dane kontaktowe, lecz wiedzą jak znaleźć informacje w razie wystąpienia sytuacji problemowej (32,00%), a dane kontaktowe zna bardzo dobrze i w każdej chwili wie, gdzie może znaleźć pomoc w razie potrzeby 9,00% badanych mieszkańców. Nie zna danych kontaktowych do instytucji pomocowych oraz nie wie, gdzie iść po pomoc w razie problemów 13,00% respondentów.

Wykres 46: Czy zna Pan/i dane kontaktowe do instytucji pomocowych, gdzie można się zgłosić w razie problemów?

Później mieszkańcy zostali poproszeni, aby wybrać, które działania profilaktyczne, według nich, przynoszą najlepsze efekty w przeciwdziałaniu uzależnień i przemocy na terenie Gminy Rzekuń. Ankietowani najczęściej wymieniali: warsztaty profilaktyczne dla dzieci (57,00%), festyny/imprezy/pikniki profilaktyczne (51,00%), wykłady i pogadanki (42,00%), filmy

w telewizji lub Internecie (39,00%), akcje informacyjne za pośrednictwem ulotek, plakatów, broszur (31,00%), a także spoty radiowe (24,00%).

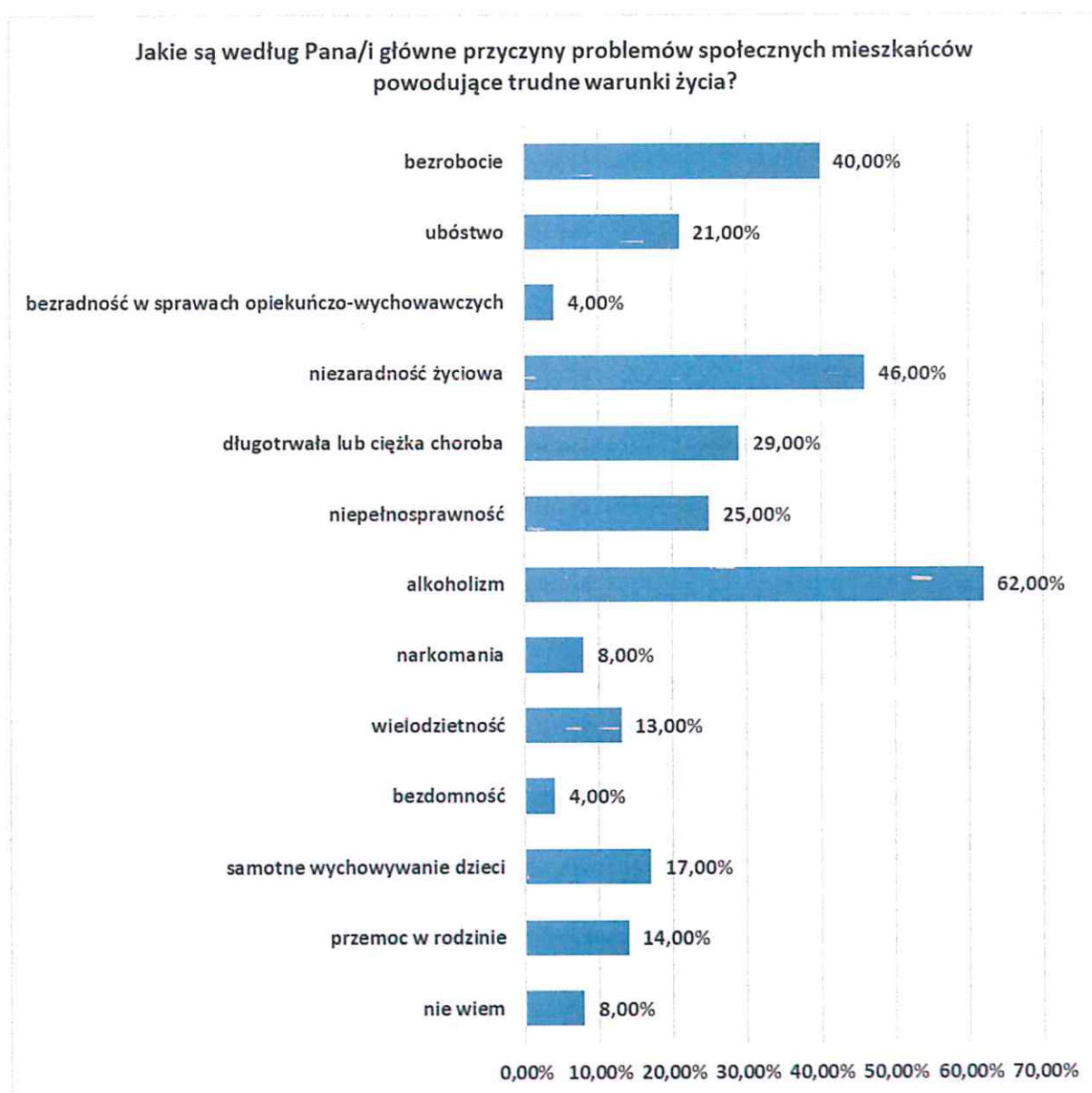
Wykres 47: Które z wymienionych form działań, według Pana/i, przyniosą najlepsze efekty w oddziaływaniach profilaktycznych?

Celem określenia skali problemów lokalnych występujących na terenie Gminy Rzekuń poproszono mieszkańców o ich ocenę aktualnych warunków życia. Najwięcej badanych osób deklaruje, że warunki życia mieszkańców są średnie (37,00%). Pozostałe osoby określiły je na raczej dobre (25,00%), dobre (21,00%) lub bardzo dobre (8,00%). Negatywną ocenę zadeklarowało 9,00% osób zaznaczając odpowiedź: raczej złe – 8,00% oraz złe – 1,00%.

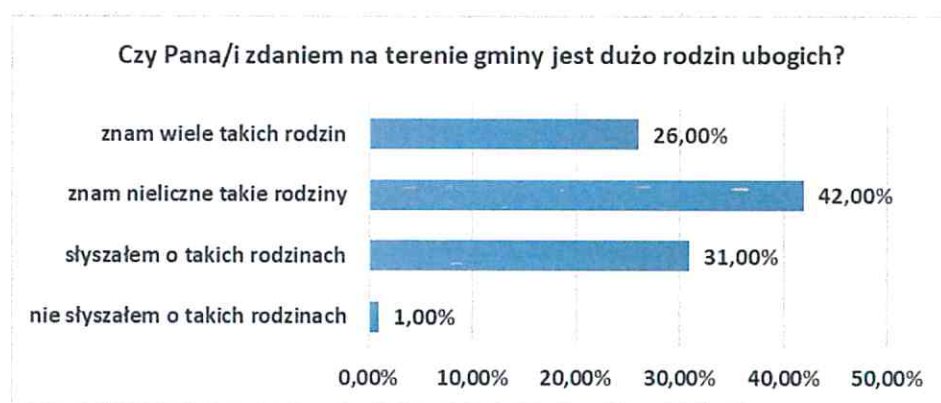
Wykres 48: Jak ocenia Pan/i aktualne warunki życia mieszkańców gminy?

Następnie ankietowanych poproszono o wskazanie głównych przyczyn problemów społecznych, które powodują trudne warunki życia w gminie. Więcej niż połowa ankietowanych wskazywała na alkoholizm (62,00%). Wśród pozostałych przyczyn badani wskazali między innymi: niezaradność życiową (46,00%), bezrobocie (40,00%), długotrwałą lub ciężką chorobę (29,00%), niepełnosprawność (25,00%), ubóstwo (21,00%), samotne wychowywanie dzieci (17,00%), przemoc w rodzinie (14,00%), wielodzietność (13,00%), narkomanię (8,00%), bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych (4,00%), czy też bezdomność (4,00%). Tylko 8,00% badanej próby nie umiało wskazać przyczyn głównych problemów społecznych gminy.

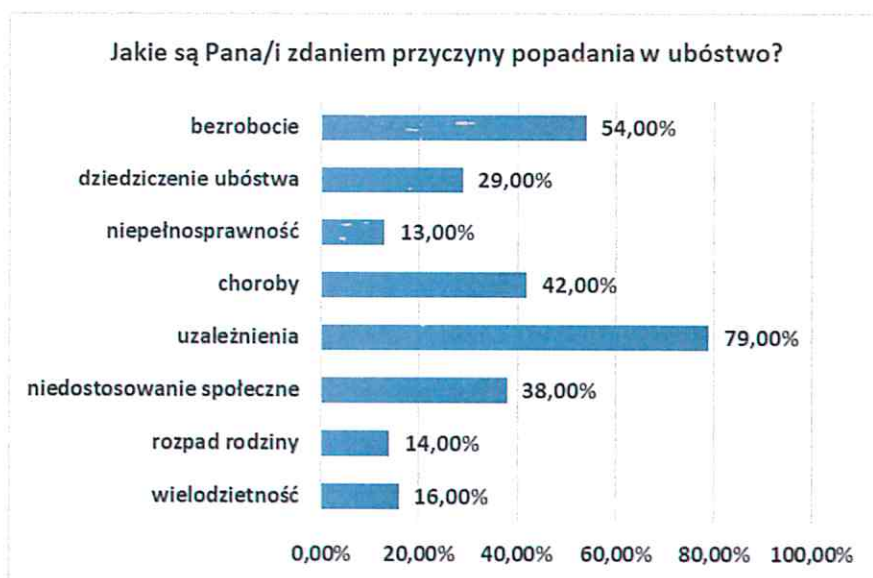
Wykres 49: Jakie są według Pana/i główne przyczyny problemów społecznych mieszkańców powodujące trudne warunki życia?

Kolejne pytanie miało na celu oszacowanie liczby rodzin ubogich w Gminie Rzekuń. Większość ankietowanych przyznała, że zna takie rodziny nielicznie (42,00%). Znaczna część badanych zadeklarowała także, że słyszała o takich rodzinach (31,00%), natomiast 26,00% zna wiele takich rodzin. Tylko 1,00% respondentów przyznało, że nie słyszało o rodzinach ubogich w gminie.

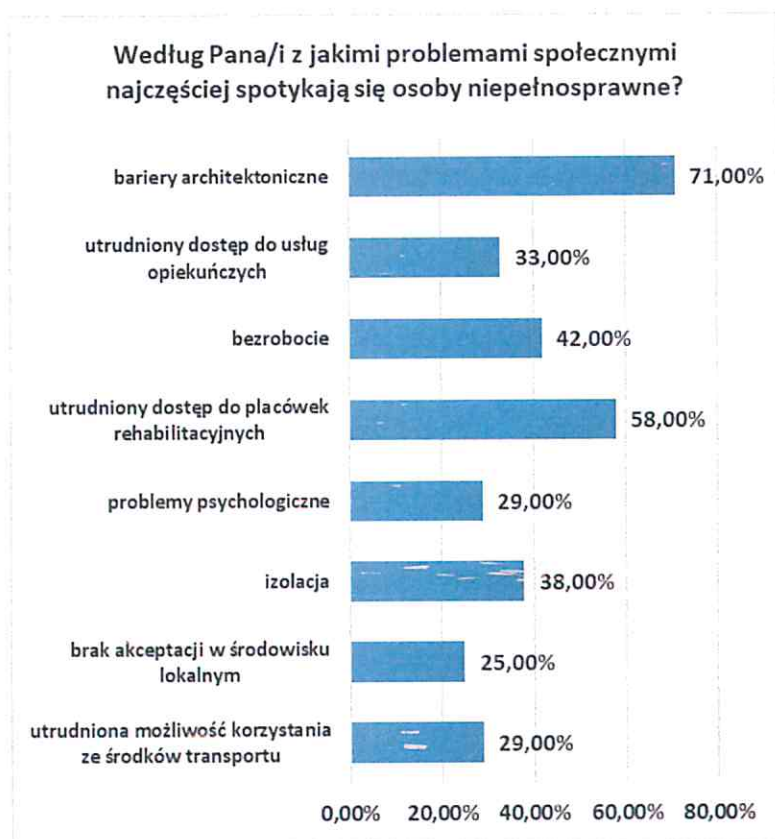
Wykres 50: Czy Pana/i zdaniem na terenie gminy jest dużo rodzin ubogich?

Zdaniem ankietowanych głównymi przyczynami popadania w ubóstwo są w przeważnej większości uzależnienia (79,00%). Pozostałymi głównymi czynnikami wymienianymi przez respondentów są kolejno: bezrobocie (54,00%), choroby (42,00%), niedostosowanie społeczne (38,00%), dziedziczenie ubóstwa (29,00%), wielodzietność (16,00%), rozpad rodziny (14,00%) oraz niepełnosprawność (13,00%).

Wykres 51: Jakie są Pana/i zdaniem przyczyny popadania w ubóstwo?

Dodatkowo ankietowanych zapytano o trudności osób niepełnosprawnych. Jak możemy zobaczyć na wykresie poniżej osoby niepełnosprawne na terenie Gminy Rzekuń borykają się z wieloma problemami. Są to kolejno: bariery architektoniczne (71,00%), utrudniony dostęp do placówek rehabilitacyjnych (58,00%), bezrobocie (42,00%), izolacja (38,00%), utrudniony dostęp do usług opiekuńczych (33,00%), utrudniona możliwość korzystania ze środków transportu (29,00%), a także problemy psychologiczne (29,00%) oraz brak akceptacji w środowisku lokalnym (25,00%).

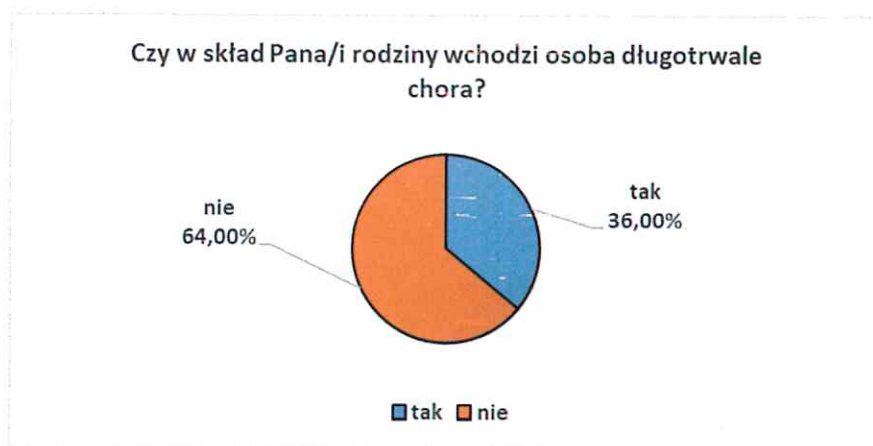
Wykres 52: Według Pana/i z jakimi problemami społecznymi najczęściej spotykają się osoby niepełnosprawne?

Jedynie 7,00% respondentów uważa, że oferta pomocy dla osób niepełnosprawnych w gminie jest wystarczająca, a 4,00% twierdzi, że jest raczej wystarczająca. Z tą opinią nie zgodziło się 35,00% osób, w tym 25,00% uważa, że jest ona raczej niewystarczająca, a dla 10,00% osób jest ona niewystarczająca. Duża część badanych miała także trudności w określeniu ilości potrzebnej pomocy osobom niepełnosprawnym (54,00%).

Wykres 53: Czy oferta pomocy dla osób niepełnosprawnych na terenie gminy (np. dostęp do placówek rehabilitacyjnych) jest wystarczająca?

Do posiadania w składzie rodziny osoby długotrwale chorej przyznaje się aż 36,00% respondentów.

Wykres 54: Czy w skład Pana/i rodziny wchodzi osoba długotrwale chora?

Kolejną istotną rzeczą o jaką zostali zapytani mieszkańcy jest ocena dostępu do opieki zdrowotnej na terenie gminy. Ponad połowa respondentów jest zdania, że jest ona niewystarczająca (59,00%).

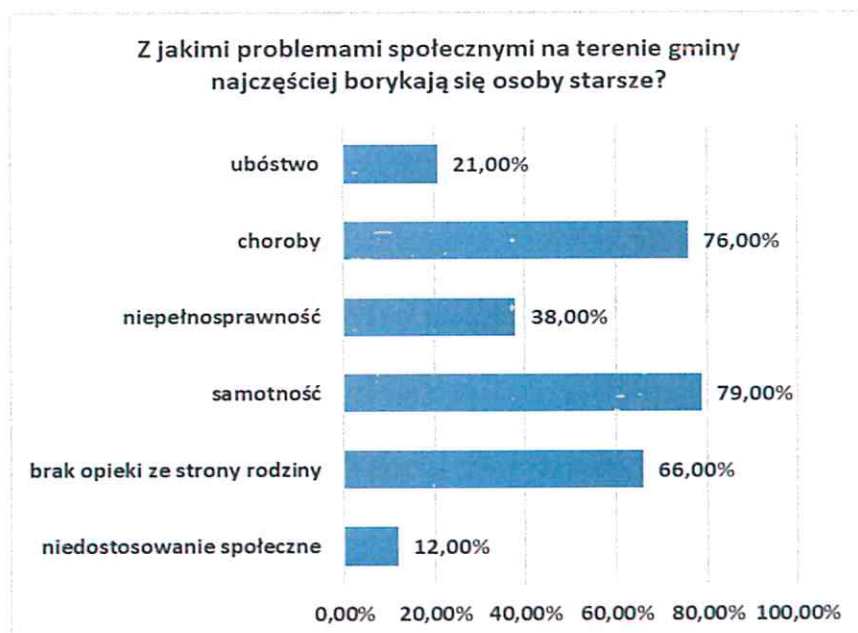
Badanie to uwzględniło placówki służby zdrowia znajdujące się na terenie Gminy Rzekuń.

Wykres 55: Czy dostęp do placówek opieki zdrowotnej na terenie gminy jest wystarczający?

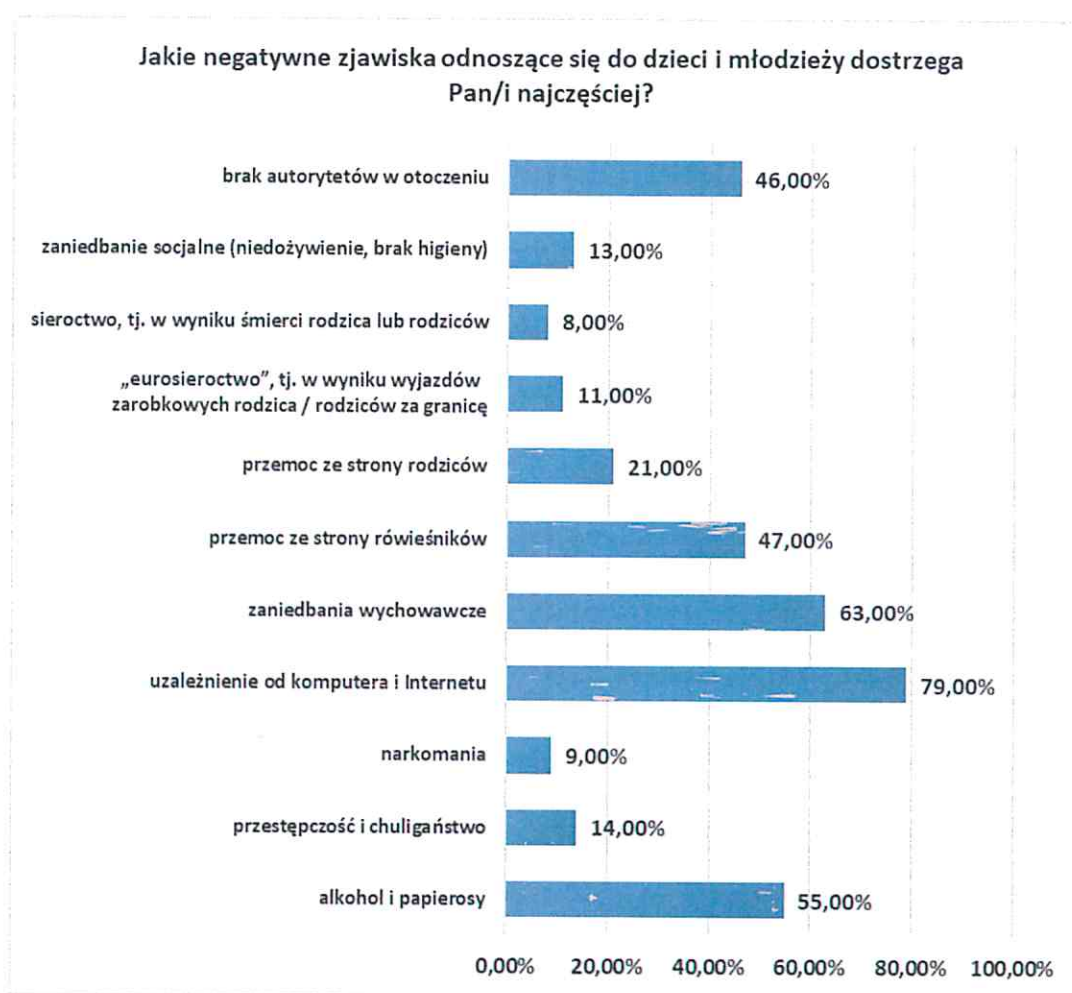
Mieszkańców poproszono również o wskazanie problemów, z jakimi borykają się osoby starsze w gminie. Znaczna większość badanych wskazała na samotność (79,00%), choroby (76,00%), oraz brak opieki ze strony rodziny (66,00%). Ponadto 38,00% badanych osób wskazało

na niepełnosprawność, 21,00% wskazało na ubóstwo, a 12,00% uważa, że problemem osób starszych jest niedostosowanie społeczne.

Wykres 56: Z jakimi problemami społecznymi na terenie Gminy najczęściej borykają się osoby starsze?

Wśród negatywnych zjawisk odnoszących się do dzieci i młodzieży, mieszkańcy Gminy Rzekuń, najczęściej dostrzegają uzależnienie od komputera i Internetu (79,00%), zaniedbania wychowawcze (63,00%), alkohol i papierosy (55,00%), przemoc ze strony rówieśników (47,00%), brak autorytetów w otoczeniu (46,00%) oraz przemoc ze strony rodziców (21,00%). Pozostałe wskazania to m.in.: przestępczość i chuligaństwo (14,00%), zaniedbanie socjalne (13,00%), „eurosieroctwo”, czyli wynikające z wyjazdów zarobkowych rodzica bądź obojga rodziców za granicę (11,00%), narkomania (9,00%), czy też sieroctwo, tj. w wyniku śmierci rodzica lub rodziców (8,00%).

Wykres 57: Jakie negatywne zjawiska odnoszące się do dzieci i młodzieży dostrzega Pan/i najczęściej?

W ostatnim pytaniu mieszkańcy mieli określić w jakim stopniu, ich zdaniem, władze lokalne są zaangażowane w życie społeczne. Największa ilość osób oceniła je na dostateczne (47,00%) oraz niedostatecznie (33,00%), natomiast 11,00% trudno było określić, a 5,00%

uważa, iż jest ono bardzo dobre. Ponadto 4,00% badanych osób ocenia działania władz lokalnych w zakresie profilaktyki jako dobre.

Wykres 58: Ocena stopnia zaangażowania władz lokalnych związanych z rozwiązywaniem problemów społecznych

3. Badanie dzieci i młodzieży na terenie gminy Rzekuń

Pytania zawarte w kwestionariuszu ankiety miały na celu zbadanie opinii młodzieży na temat alkoholu, narkotyków, papierosów, przemocy i profilaktyki, a także oszacowanie skali występujących problemów.

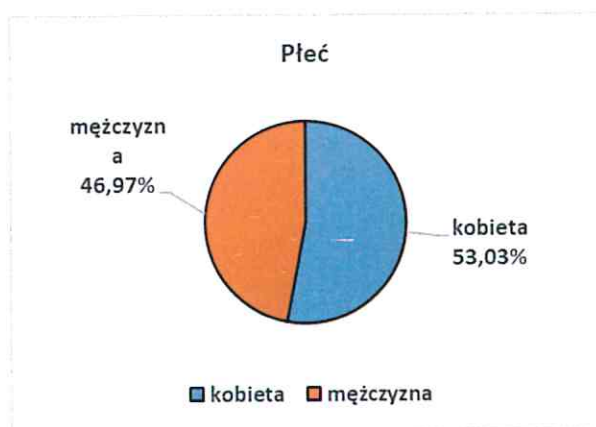
STRUKTURA BADANEJ PRÓBY

Próba z populacji uczniów szkół w Gminie Rzekuń została wybrana losowo i obejmowała 347 uczniów sześciu szkół podstawowych. W badaniu uczestniczyli uczniowie następujących szkół zlokalizowanych na terenie gminy:

- Szkoła Podstawowa im. Księdza Antoniego Pęksy w Laskowcu;
- Szkoła Podstawowa im. Mieczysława Czychowskiego w Dzbeninie;

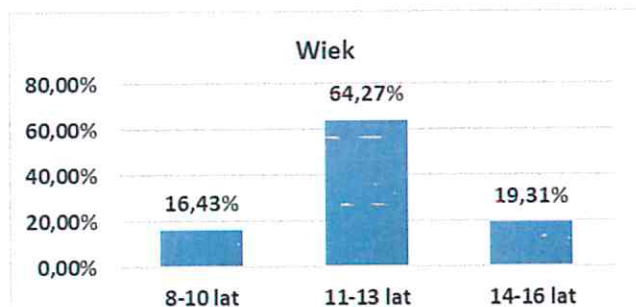
- Szkoła Podstawowa im. Orła Białego w Borawem;
- Szkoła Podstawowa im. Armii Krajowej w Drwężcy
- Szkoła Podstawowa w Ołdakach
- Szkoła Podstawowa im. Gen. Józefa Bema w Rzekuniu.

Analizując próbę badawczą ze względu na płeć możemy zauważyć, że liczba dziewczynek biorących udział w badaniu jest zbliżona do liczby biorących w nim udział chłopców – dziewczynki stanowiły 53,03%, natomiast chłopcy 46,97%.

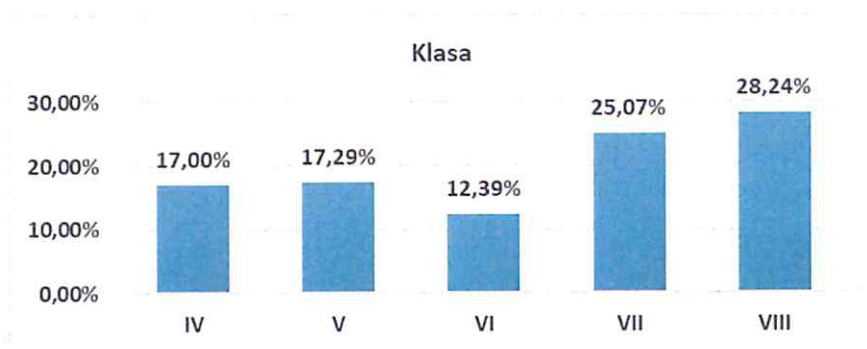
Wykres 59: Podział ze względu na płeć badanych uczniów Gminy Rzekuń

Jak wynika z odpowiedzi udzielonych przez respondentów, najwięcej uczniów biorących udział w badaniu było w wieku od 11 do 13 lat (64,27%). Pozostali młodzi respondenci byli w wieku od 14 do 16 lat (19,31%) oraz od 8 do 10 lat (16,43%).

Wykres 60: Wiek badanych uczniów Gminy Rzekuń

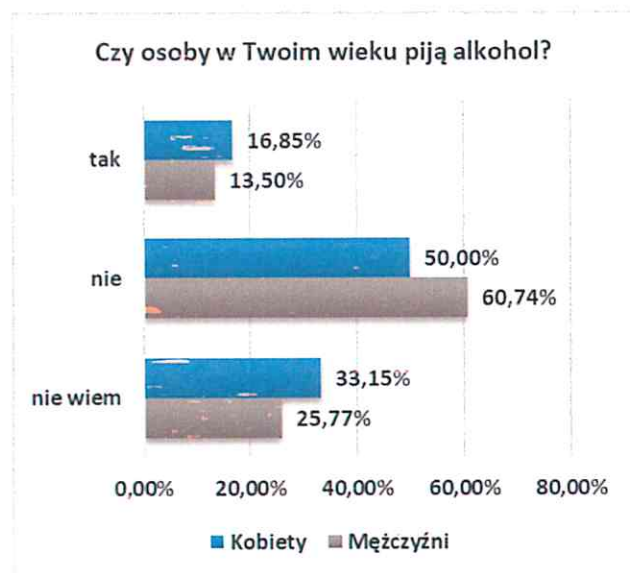
Kolejną analizowaną kwestią jest to, do której klasy uczęszczają badani młodzi respondenci. Jak widzimy na poniższym wykresie najliczniejszą grupą ankietowanych są uczniowie klas VIII (28,24%), następnie uczniowie klas VII (25,07%), V (17,29%) oraz IV (17,00%). Najmniej liczną grupą, byli uczniowie klasy VI (12,39%).

Wykres 61: Klasa, do jakiej uczęszczali badani uczniowie Gminy Rzekuń

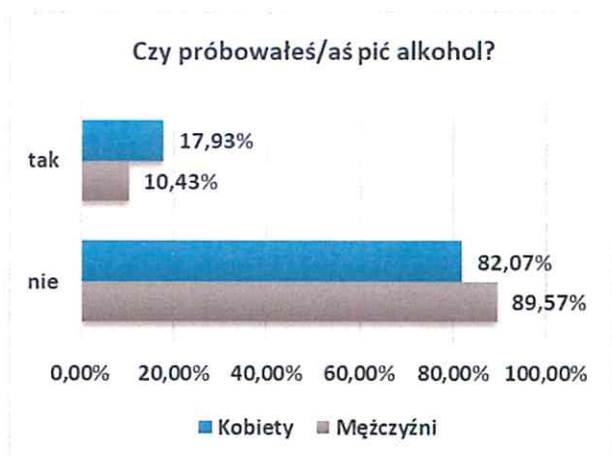
PROBLEM ALKOHOLOWY ORAZ NIKOTYNOWY Z PERSPEKTYWY DZIECI I MŁODZIEŻY

Pierwszy blok tematyczny dotyczył etykiety spożywania alkoholu przez uczniów, ich opinii, wiedzy oraz doświadczeń z tym związanych. Na początek uczniom obu płci zadano pytanie, czy ich zdaniem, ich rówieśnicy piją alkohol. Odpowiedzi twierdzącej udzieliło 16,85% uczennic i 13,50% uczniów. Z tą opinią nie zgodziło się 50,00% dziewczyn i 60,74% chłopców. Natomiast 33,15% młodych kobiet i 25,77% młodych mężczyzn nie potrafiło udzielić odpowiedzi na to pytanie.

Wykres 62: Czy osoby w Twoim wieku piją alkohol?

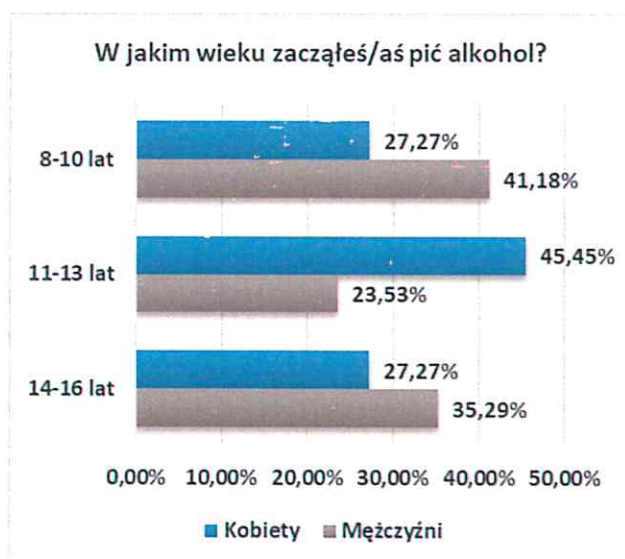
Następnie uczniów zapytano czy sami próbowali kiedykolwiek sięgać po napoje alkoholowe. Jak wynika z analizy danych 17,93% uczennic oraz 10,43% uczniów ma za sobą inicjację alkoholową. 82,07% dziewczynek oraz 89,57% chłopców podaje, że nie spożywało alkoholu.

Wykres 63: Czy próbowałeś/aś pić alkohol?

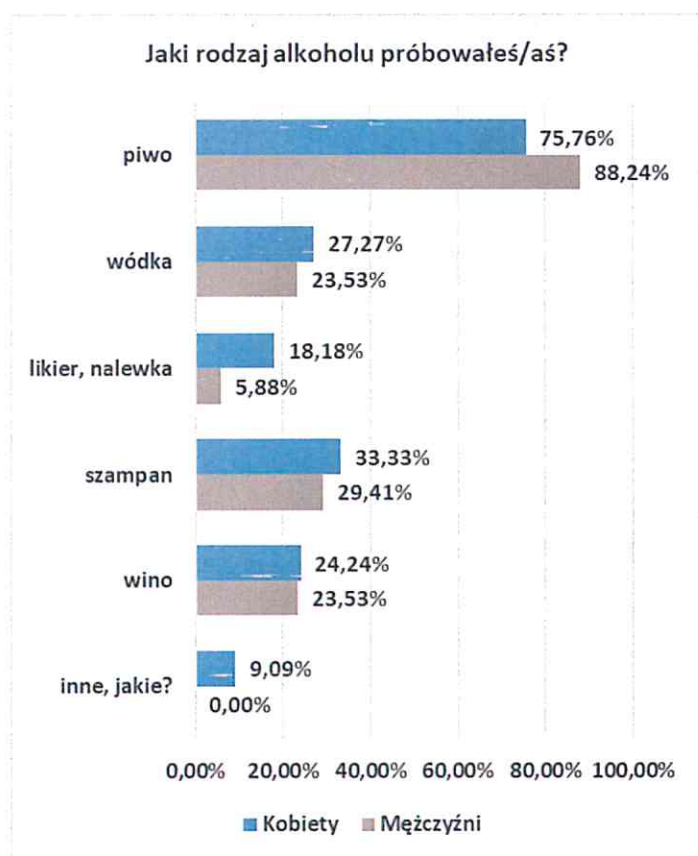
Na kolejne pytania dotyczące spożywania alkoholu odpowiedź mogli udzielić tylko te osoby, które w poprzednim pytaniu zadeklarowały, iż piły alkohol.

Chłopcy odpowiadali, że inicjację alkoholową rozpoczęli pomiędzy 8, a 10 rokiem życia (41,18%), w wieku 14-16 lat (35,29%) oraz 11-13 lat (23,53%). Uczennice, które miały już kontakt z alkoholem przyznają, iż po raz pierwszy próbowały tej substancji w wieku 11-13 lat – 45,45%, w wieku 14-16 lat – 27,27%, oraz od 8 do 10 lat – 27,27%. Niski wiek spożywania alkoholu przez badaną młodzież może wskazywać na to, że młodzi mieszkańcy zaznaczyli taką odpowiedź, ponieważ jednorazowo spróbowali oni małą ilość alkoholu przy obecności rodziców, a nie rozpoczęli w tym wieku regularne picie alkoholu, co będzie ukazane w dalszej analizie.

Wykres 64: W jakim wieku zacząłeś/aś pić alkohol?

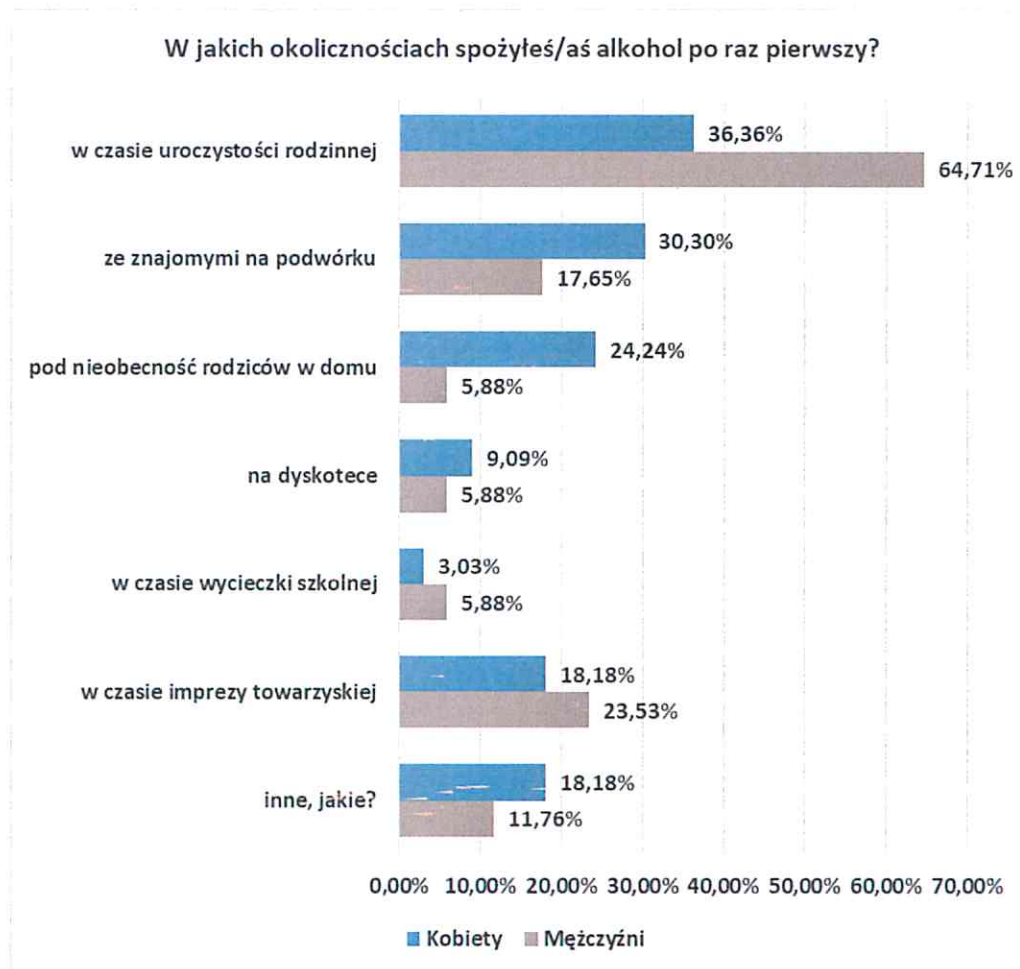
Kolejne pytanie dotyczyło rodzaju alkoholu, który uczniowie spożywali. Najpopularniejszą odpowiedzią wśród dziewczynek było piwo (75,76%), szampan (33,33%), wódka (27,27%), wino (24,24%), likier i nalewka (18,18%) oraz inne rodzaje (9,09%), wśród których badane uczennice wymieniły: „bezalkoholowe”, „szampan dla dzieci oraz piankę z piwa dziadka”. Natomiast chłopcy spożywali piwo (88,24%), szampana (29,41%), wódkę (23,53%), wino (23,53%) oraz likier i nalewkę (5,88%).

Wykres 65: Jaki rodzaj alkoholu próbowałeś/aś?

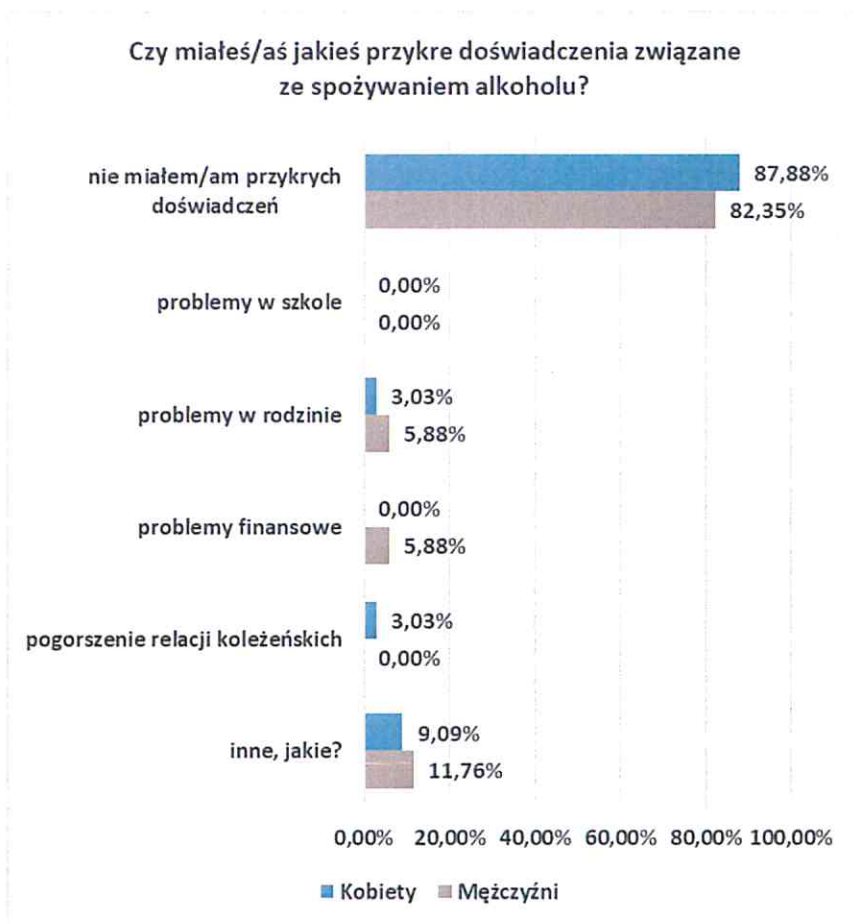
W kolejnym pytaniu uczniowie, którzy zadeklarowali, że są po inicjacji alkoholowej, mieli sprecyzować okoliczności spożywania tego trunku po raz pierwszy. Najwięcej tych młodych ludzi sięgnęło po napój alkoholowy podczas uroczystości rodzinnej (64,71% dziewczynek i 36,36% chłopców), ze znajomymi na podwórku (30,30% dziewczynek i 17,65% chłopców) oraz w czasie imprezy towarzyskiej (18,18% dziewczynek i 23,53% chłopców). W dalszej kolejności młodzież szkolna wskazała na pierwszokrotne spożywanie alkoholu w domu podczas nieobecności rodziców (24,24% dziewczynek i 5,88% chłopców), na dyskotecę (9,09% dziewczynek i 5,88% chłopców) oraz w czasie wycieczki szkolnej (3,03% dziewczynek i 5,88% chłopców). Wśród innych odpowiedzi uczniów (18,18%

dziewczynek i 11,76% chłopców) znalazły się: „w hotelu”, „piłam bezalkoholowe cytrynowe piwo pod obecność mamy”, „tata raz mi dał spróbować”, „na podwórku sam”, „w kiblu z kolegami”, „z ziomem” oraz „np. sylwester”.

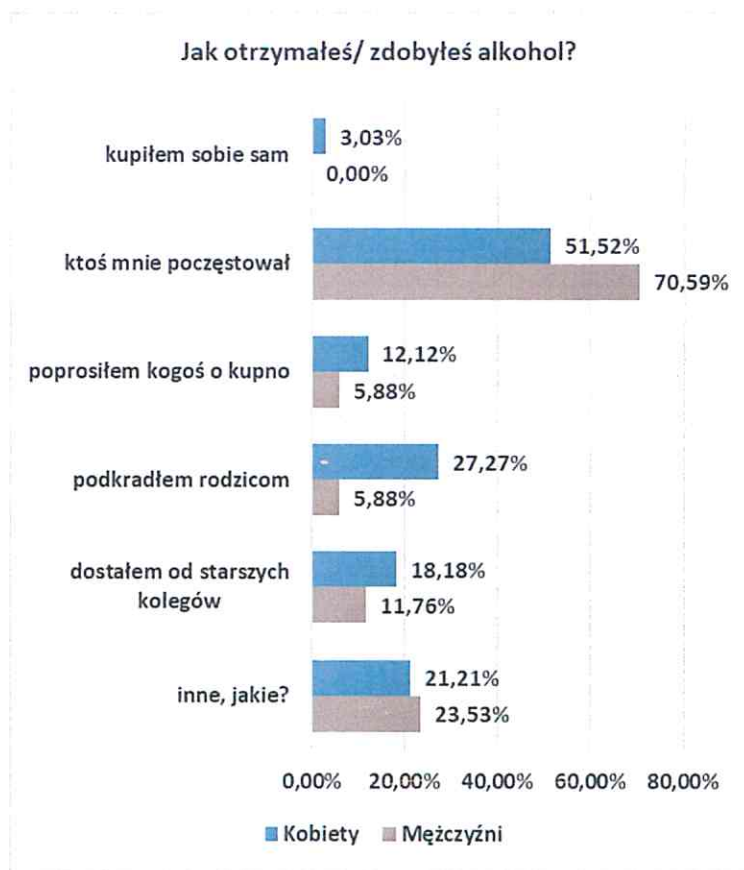
Wykres 66: W jakich okolicznościach spożyłeś/aś alkohol po raz pierwszy?

Następnie zbadane zostały ewentualne konsekwencje jakich doświadczyli badani uczniowie spożywający alkohol. Znaczna większość respondentów zadeklarowała, iż nie miała przykrych doświadczeń związanych ze spożywaniem alkoholu (87,88% dziewczynek oraz 82,35% chłopców). Uczniowie deklarujący doświadczenie przykrych konsekwencji związanych ze spożywaniem alkoholu wymienili, iż były to problemy w rodzinie (3,03% dziewczynek oraz 5,88% chłopców), problemy finansowe (5,88% chłopców) oraz pogorszenie relacji koleżeńskich (3,03% dziewczynek). Ponadto 11,76% badanych młodych mężczyzn oraz 9,09% młodych kobiet twierdzi, iż rezultatem spożywania przez nich alkoholu były inne problemy wymieniając m.in.: „tak, mój tata się powiesił przez alkoholizm (ogólnie nigdy nie piłam zwykłego alkoholu)”, „żadne”, „zgoną dostałem”, „mama mnie biła”.

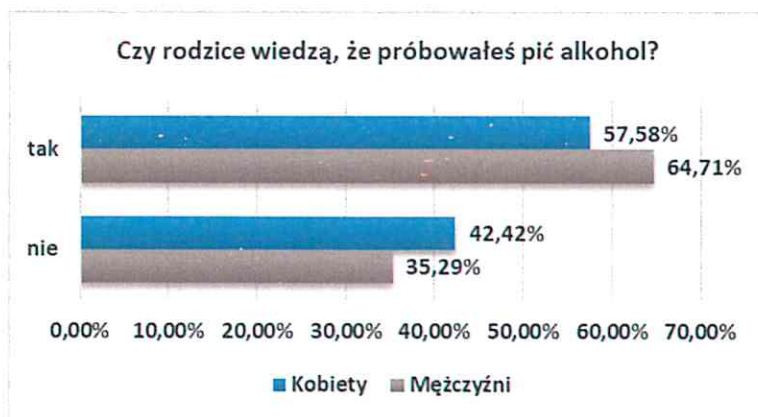
Wykres 67: Czy miałeś/aś jakieś przykre doświadczenia związane ze spożywaniem alkoholu?

W następnym pytaniu młodzi podopieczni szkół podstawowych zostali poproszeni o określenie, w jakich okolicznościach otrzymali lub w jaki sposób zdobyli alkohol. Najwięcej, bo 51,52% dziewcząt i 70,59% chłopców odpowiedziało, że zostali przez kogoś poczęstowani. Następnie 27,27% dziewczyn i 5,88% chłopców zadeklarowało, iż podkradli alkohol rodzicom, 18,18% dziewczyn i 11,76% chłopców przyznało, że alkohol dostali od starszych kolegów, 12,12% dziewczynek i 5,88% chłopców poprosiło kogoś o kupno, a 3,03% dziewczyn kupiło sobie samodzielnie. Dodatkowo w odpowiedzi „inne, jakie?” młode kobiety (21,21%) oraz mężczyźni (23,53%) wskazali, iż alkohol otrzymali: „mama mi dała bardzo mało spróbować”, „niechcący się napiłem”, „zabrałam mamie bezalkoholowe”, „na ślubie”, „ślub”, „dziadzio dał”, „było w domu” oraz „bramę zrobiliśmy i dostaliśmy”. Wyniki powyższej analizy obrazuje wykres 68.

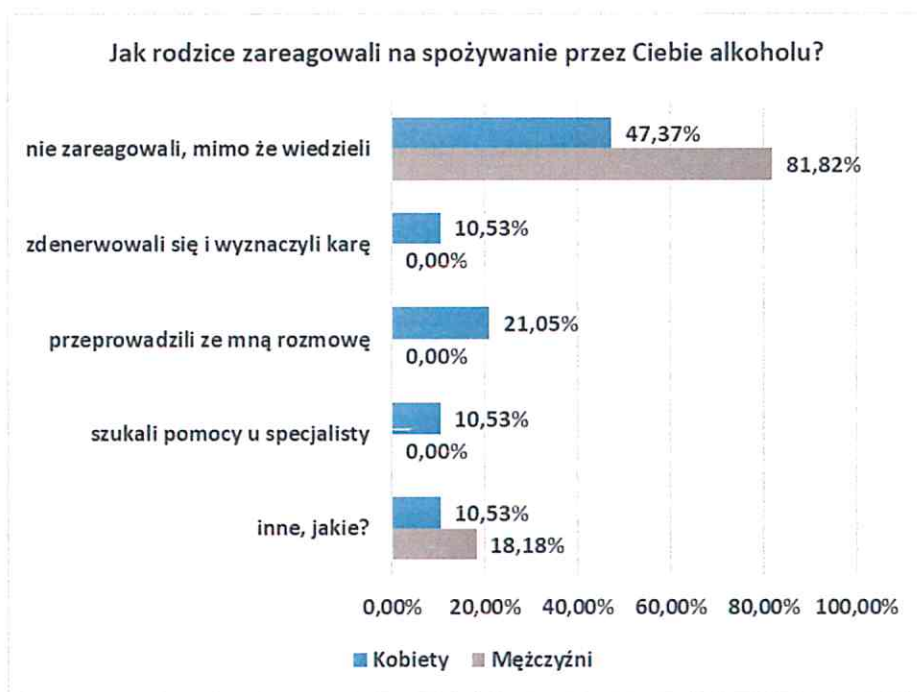
Wykres 68: Jak otrzymałeś/ zdobyłeś alkohol?

Młodzież, która już miała kontakt z alkoholem, zapytano, czy ich rodzice wiedzą o tym fakcie. Co ciekawe, 57,58% uczennic oraz 64,71% uczniów przyznaje, że ich rodzice wiedzą o spożywaniu przez nich alkoholu, a pozostałe 42,42% dziewcząt oraz 35,29% chłopców jest przeciwnego zdania.

Wykres 69: Czy rodzice wiedzą, że próbowałeś pić alkohol?

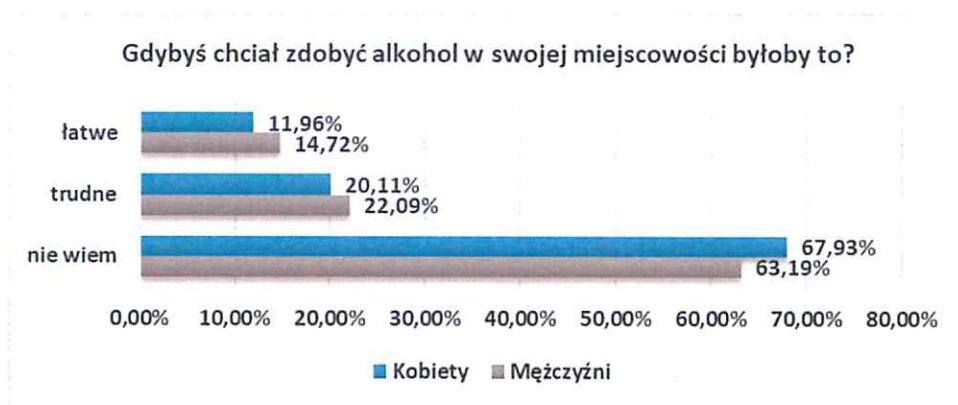
Następnie badanym zadano pytanie o reakcję rodziców na wieść o tym, że ich dziecko spożywa alkohol. W tej kwestii wyniki kształtują się następująco: 47,37% dziewczynek i 81,82% chłopców przyznaje, że rodzice nie zareagowali pomimo tego, że wiedzieli, 21,05% ankietowanych dziewczynek twierdzi, iż rodzice przeprowadzili z nimi rozmowę, 10,53% dziewczynek podało, iż rodzice się zdenerwowali i wyznaczyli im karę, a 10,53% dziewczynek deklaruje, iż rodzice szukali pomocy u specjalisty. Przez 10,53% dziewczynek oraz 12,50% chłopców, którzy zaznaczyli opcję „inne” zostały podane odpowiedzi takie jak: „śmiali się”, „ufają mi i wiedzą że jestem rozsądna”, „było to podczas uroczystości rodzinnej i rodzice byli tego świadomi”.

Wykres 70: Jak rodzice zareagowali na spożywanie przez Ciebie alkoholu?

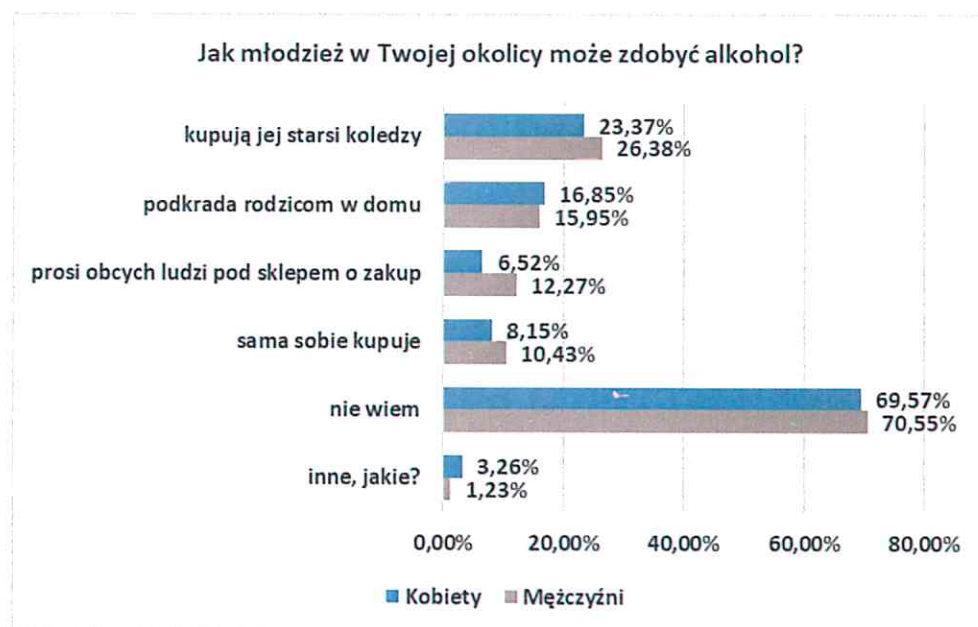
Na kolejne pytania dotyczące spożywania alkoholu odpowiedź mogli udzielić wszyscy respondenci – nie tylko te osoby, które w poprzednim pytaniu zadeklarowały, iż piły alkohol.

Przeprowadzone wśród uczniów badanie miało na celu również sprawdzenie dostępności alkoholu dla osób niepełnoletnich na terenie Gminy Rzekuń. Analiza materiału badawczego pokazała, że zakup alkoholu byłby łatwy dla 14,72% uczniów oraz 11,96% uczennic. Brak wiedzy w tym zakresie zadeklarowała ponad połowa wszystkich uczniów (67,93% dziewcząt oraz 63,19% chłopców), z kolei 20,11% dziewcząt oraz 22,09% chłopców uważa, że byłoby to dla nich trudne.

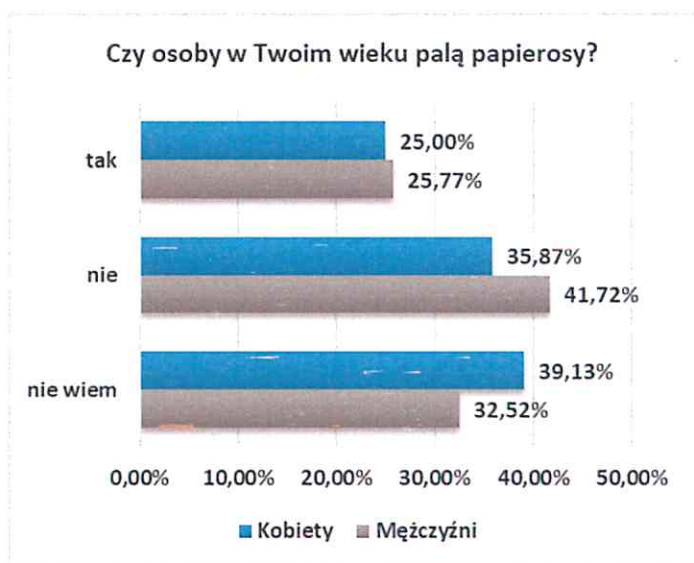
Wykres 71: Gdybyś chciał zdobyć alkohol w swojej miejscowości byłoby to?

Dodatkowo uczniowie mieli wskazać, w jaki sposób ich rówieśnicy mogą zdobywać alkohol. Większość młodych ankietowanych nie posiada wiedzy, gdzie i w jaki sposób ich koledzy i koleżanki mogą dostać/zakupić alkohol (69,57% dziewczynek oraz 70,55% chłopców). Jednak, aż 23,37% dziewczyn i 26,38% chłopców twierdzi, że mogą kupić im starsi koledzy, 16,85% dziewczynek i 15,95% chłopców twierdzi, że można podkraść rodzicom w domu, 6,52% dziewczynek i 12,27% chłopców prosi o zakup obcych ludzi pod sklepem, a 8,15% dziewczynek i 10,43% chłopców kupuje sobie samemu. Nieznaczny odsetek badanych dziewczynek (3,26%) oraz chłopców (1,23%) zaznaczył opcję „inne, jakie?” podając odpowiedź: „ukradną”, „próbują okraść sprzedawcę”, „dziadzio daje”, „spotyka się w łazience szkolnej i piją zabrane ze sobą alkohol”.

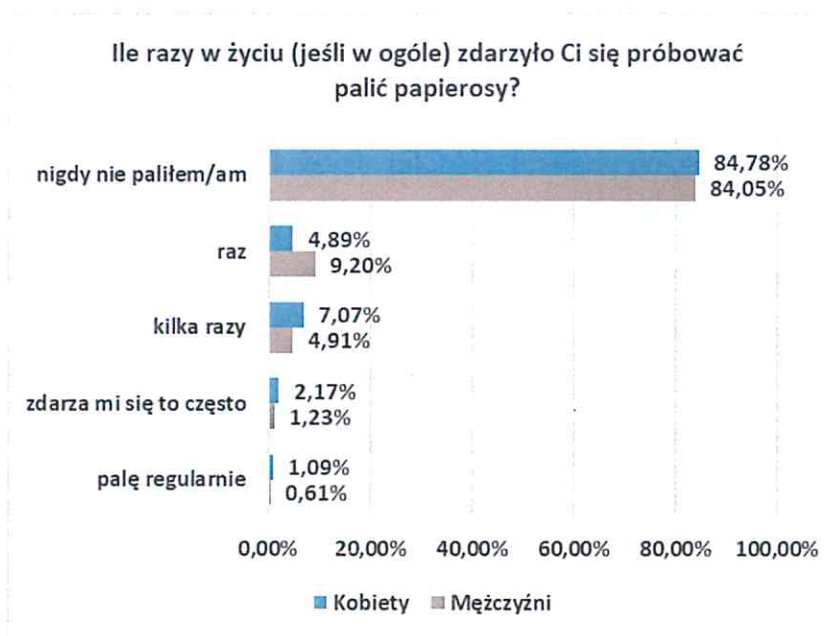
Wykres 72: Jak młodzież w Twojej okolicy może zdobyć alkohol?

Ponieważ z piciem alkoholu wiąże się także problem nikotynowy kolejne pytania zadawane respondentom dotyczyło problemu palenia papierosów przez dzieci i młodzież na terenie Gminy Rzekuń. W celu oszacowania tego zjawiska uczniom zadano pytanie o to, czy osoby w ich wieku palą papierosy oraz ile razy w życiu osobiście zdarzyło im się palić papierosy. Zebrany materiał badawczy pokazał, że uczennice (25,00%) oraz uczniowie (25,77%) Gminy Rzekuń przyznają, że ich rówieśnicy palą papierosy. Przeciwnego zdania jest 41,72% chłopców oraz 38,87% dziewczyn. Kolejne 39,13% dziewcząt oraz 32,52% chłopców nie potrafiło udzielić odpowiedzi na to pytanie.

Wykres 73: Czy osoby w Twoim wieku palą papierosy?

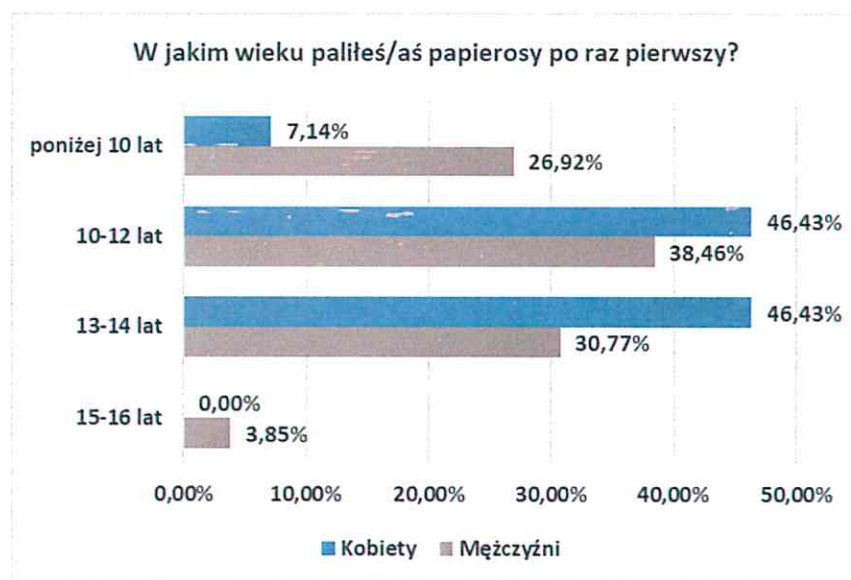
Po wyroby nikotynowe nigdy nie sięgało 84,78% badanych uczennic oraz 84,05% badanych uczniów. Wśród pozostałych respondentów 7,07% dziewcząt i 4,91% chłopców paliło kilka razy, 4,89% dziewczynek oraz 9,20% chłopców tylko raz, a 2,17% dziewczyn i 1,23% chłopców zdarza się to często. Na największą uwagę zasługuje także fakt, iż 1,09% dziewczynek i 0,61% chłopców zadeklarowało regularne palenie papierosów.

Wykres 74: Ile razy w życiu (jeśli w ogóle) zdarzyło Ci się próbować palić papierosy?

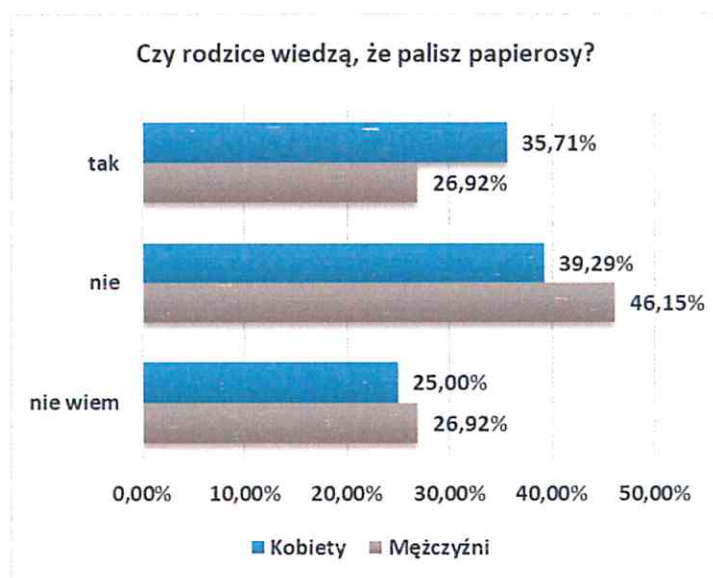
Na kolejne pytanie odpowiadali tylko ci uczniowie, którzy w poprzednim pytaniu zadeklarowali, iż palili papierosy.

Spośród osób, które przyznały, że palą papierosy chłopcy deklarują rozpoczęcie palenia w wieku 10-12 lat (38,46%), 13-14 lat (30,77%), poniżej 10 roku życia (26,92%) oraz w wieku 15-16 lat (3,85%). Natomiast dziewczynki deklarują, że zaczęły palenie w wieku 13-14 lat (46,43%), w wieku od 10 do 12 lat (46,43%) lub poniżej 10 roku życia (7,14%).

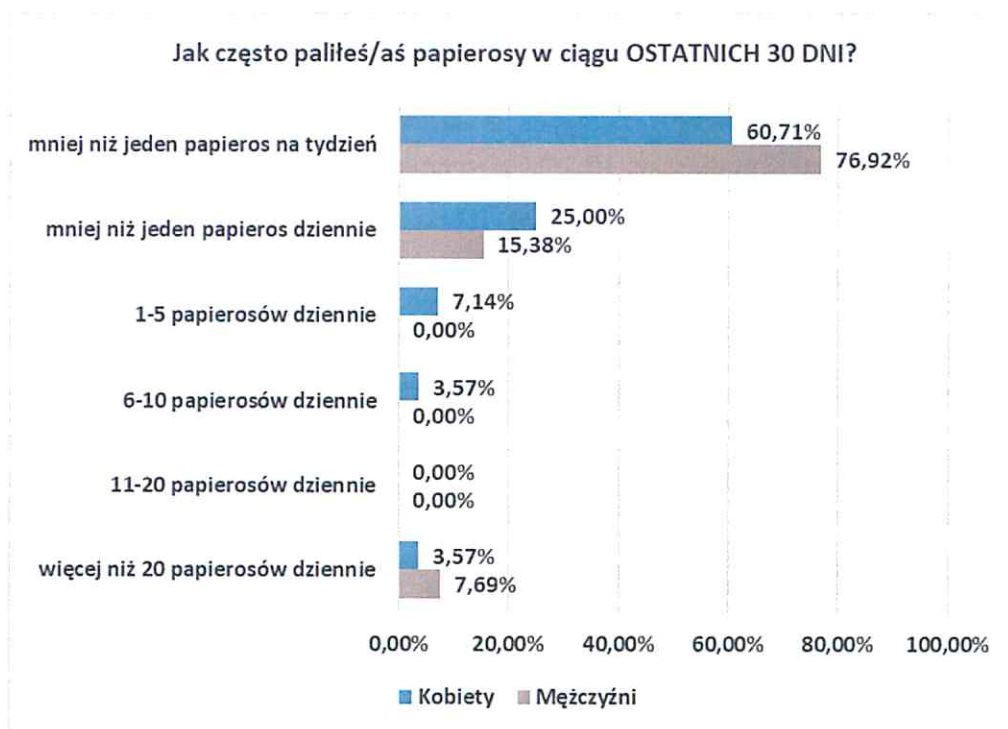
Wykres 75: W jakim wieku paliłeś/aś papierosy po raz pierwszy?

Dodatkowo zapytano uczniów mających styczność z tytoniem o to czy ich rodzice są świadomi faktu, że ich dzieci palą papierosy. 39,29% uczennic oraz 46,15% chłopców uważa, że ich rodzice nie wiedzą o tym, że palą papierosy. Natomiast 35,71% dziewczynek i 26,92% chłopców twierdzi, że ich rodzice wiedzą o tym fakcie. Także spora część młodzieży szkolnej nie umiała udzielić odpowiedzi na to pytanie (25,00% dziewczynek oraz 26,92% chłopców).

Wykres 76: Czy rodzice wiedzą, że palisz papierosy?

W celu pogłębionej analizy spytano uczniów, którzy zadeklarowali się, że palą, o to, jak często palili papierosy w ciągu ostatnich 30 dni przed badaniem. Pocieszający może być fakt, iż większość młodych ankietowanych robi to sporadycznie, bowiem palą mniej niż jednego papierosa na tydzień (60,71% dziewczynek oraz 76,92% chłopców). 25,00% uczennic i 15,38% chłopców paliło mniej niż jednego papierosa dziennie, natomiast 7,14% dziewczyn paliło od 1 do 5 papierosów, a 3,57% od 6 do 10 papierosów dziennie. Do nałogowego palenia, czyli więcej niż 20 papierosów dziennie, przyznaje się 3,57% dziewczyn oraz 7,69% chłopców.

Wykres 77: Jak często paliłeś/aś papierosy w ciągu ostatnich 30 dni?

PROBLEM NARKOTYKOWY Z PERSPEKTYWY DZIECI I MŁODZIEŻY

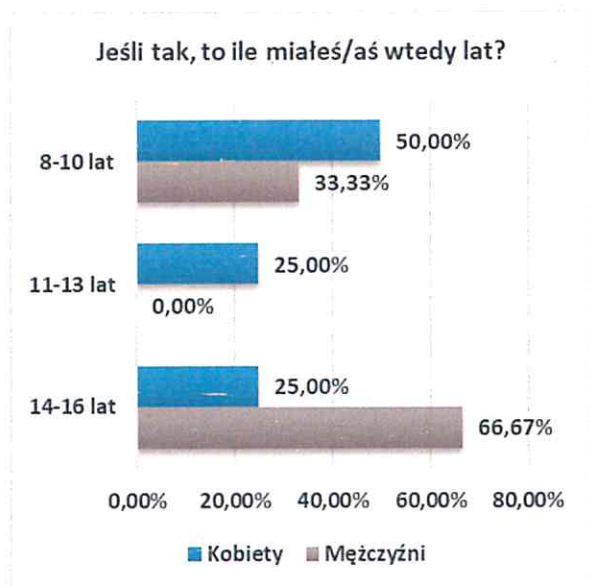
Kolejny blok tematyczny dotyczył występowania problemu narkotykowego wśród dzieci i młodzieży. Jego celem było oszacowanie skali problemu wśród uczniów ze szkół podstawowych w Gminie Rzekuń oraz sprawdzenie wiedzy dotyczących środków psychoaktywnych. Jak wynika z odpowiedzi respondentów 2,17% badanych uczennic oraz 1,84% badanych uczniów ma za sobą inicjację narkotykową.

Wykres 78: Czy próbowałeś/aś kiedykolwiek zażywać narkotyki/dopalacze/inne środki psychoaktywne?

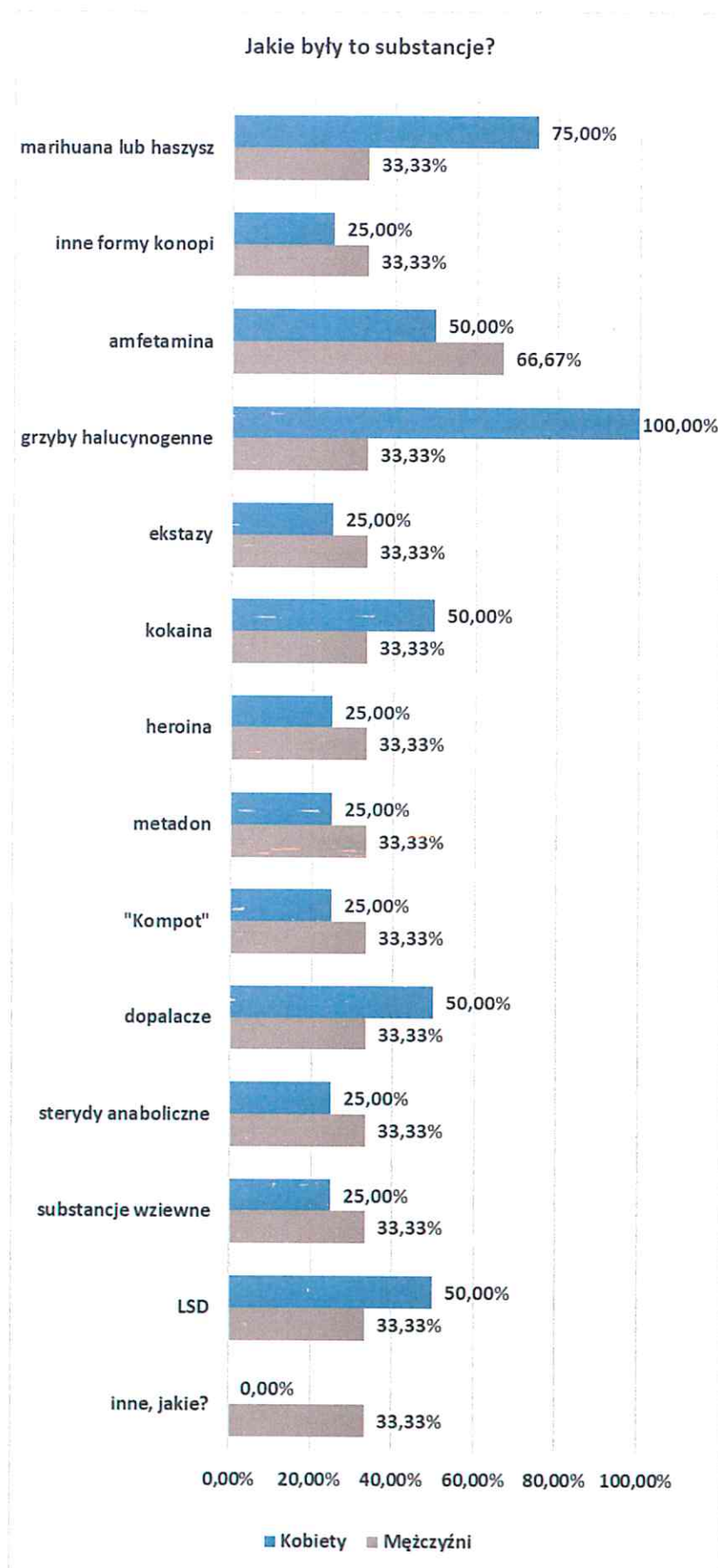
Na kolejne pytania udzielić odpowiedzi mogli tylko ci uczniowie, którzy w poprzednim pytaniu zadeklarowali, że zażywali narkotyki, dopalacze lub inne środki psychoaktywne.

Dziewczynki, które w poprzednim pytaniu zadeklarowały, iż inicjację narkotykową mają za sobą twierdziły, że przeszły ją mając od 11 do 13 lat lub od 14 do 16 lat (po 25,00% dziewcząt) oraz w wieku 8 – 10 lat (50,00%). Natomiast chłopcy deklaruowali, iż pierwszy raz zażyli narkotyki mając od 14 do 16 lat (66,67%) lub w wieku od 8 do 10 lat (33,33%).

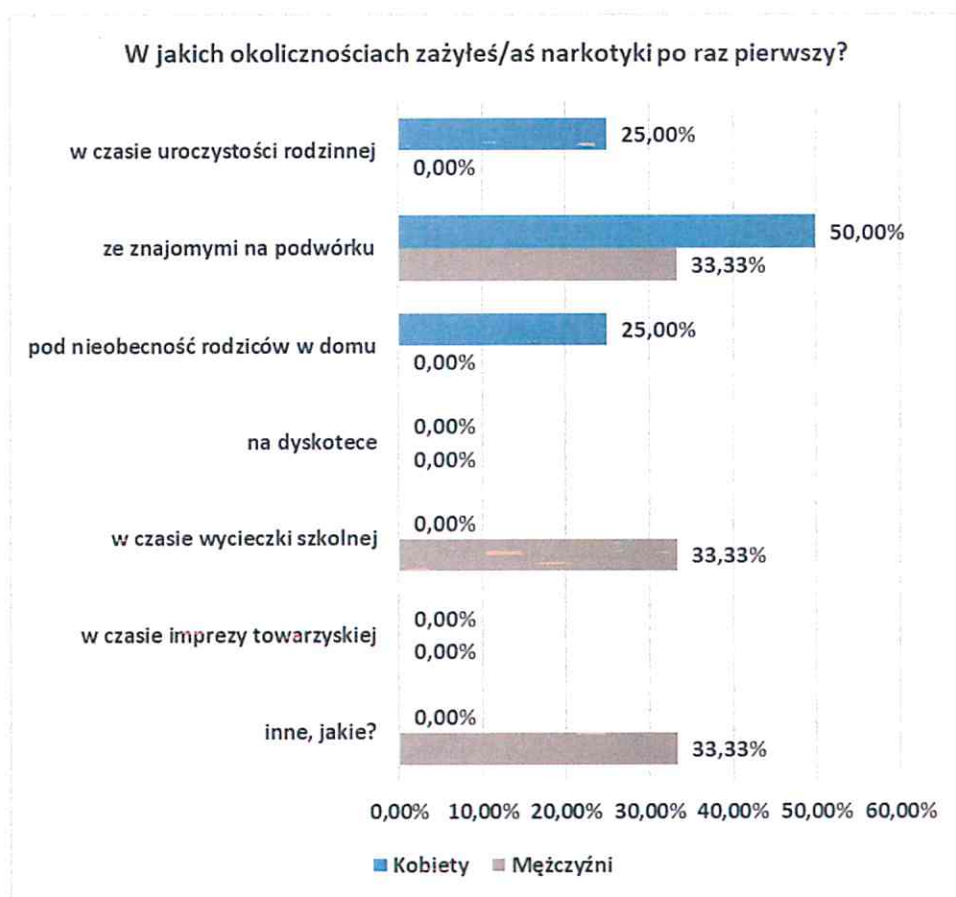
Wykres 79: Rozkład wieku inicjacji narkotykowej wśród uczniów

Pomimo bardzo małego zainteresowania środkami psychoaktywnymi wśród młodzieży szkolnej Gminy Rzekuń, należy się przyjrzeć, jakie substancje zdecydowali się spróbować uczniowie. Jak widać na poniższym wykresie dziewczynki, które zadeklarowały styczność z narkotykami, próbowały grzybów halucynogennych (100,00%), marihuany lub haszyszu (75,00%), amfetaminy, kokainy, dopalaczy, LSD (po 50,00% dziewczynek) oraz innych form konopi, ekstazy, heroiny, metadonu, „kompotu”, sterydów anabolicznych i substancji wziewnych (po 25,00% dziewczynek). Natomiast chłopcy zadeklarowali styczność z amfetaminą (66,67%) oraz z marihuaną lub haszyszem, innymi formami konopi, grzybami halucynogennymi, ekstazy, kokainą, heroiną, metadonem, „kompotem”, dopalaczami, sterydami anabolicznymi, substancjami wziewnymi oraz LSD (po 33,33% chłopców). Dodatkowo 33,33% chłopców zaznaczyło odpowiedź „inne” podając: „co to kompot?”.

Wykres 80: Jakie były to substancje?

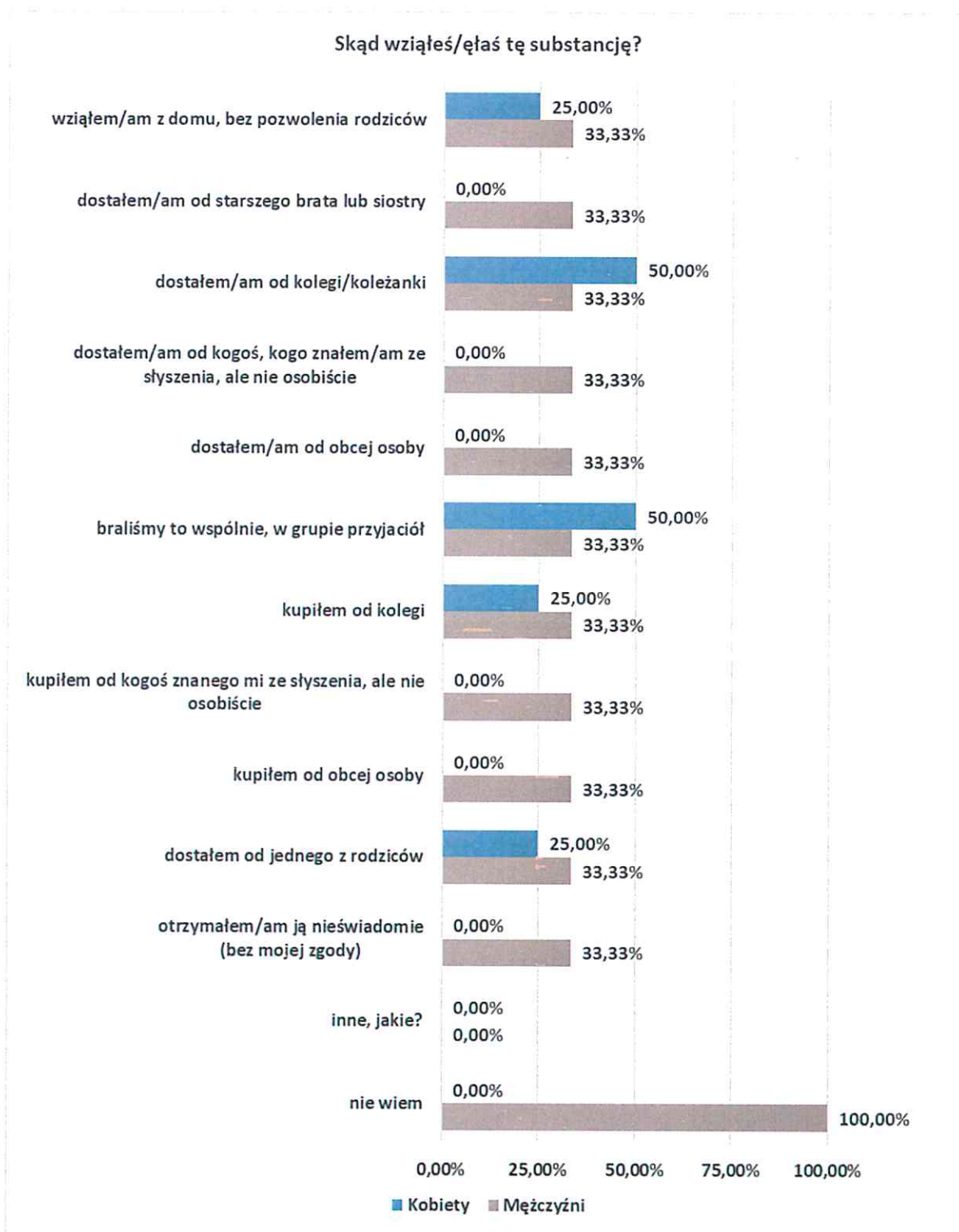
Ankietowani uczniowie, którzy zadeklarowali styczność ze środkami psychoaktywnymi, zostali zapytani również o to, w jakich okolicznościach zażyli narkotyki/dopalacze lub inne środki psychoaktywne po raz pierwszy. Okazało się, iż uczennice sięgały po substancje psychoaktywne ze znajomymi na podwórku (50,00%), w domu pod nieobecność rodziców lub w czasie uroczystości rodzinnej (po 25,00%). Natomiast uczniowie zażyli narkotyki ze znajomymi na podwórku (33,33%), w czasie wycieczki szkolnej (33,33%) oraz w innych okolicznościach (33,33%), jednak nie zostały podane żadne odpowiedzi.

Wykres 81: W jakich okolicznościach zażyłeś/aś narkotyki po raz pierwszy?

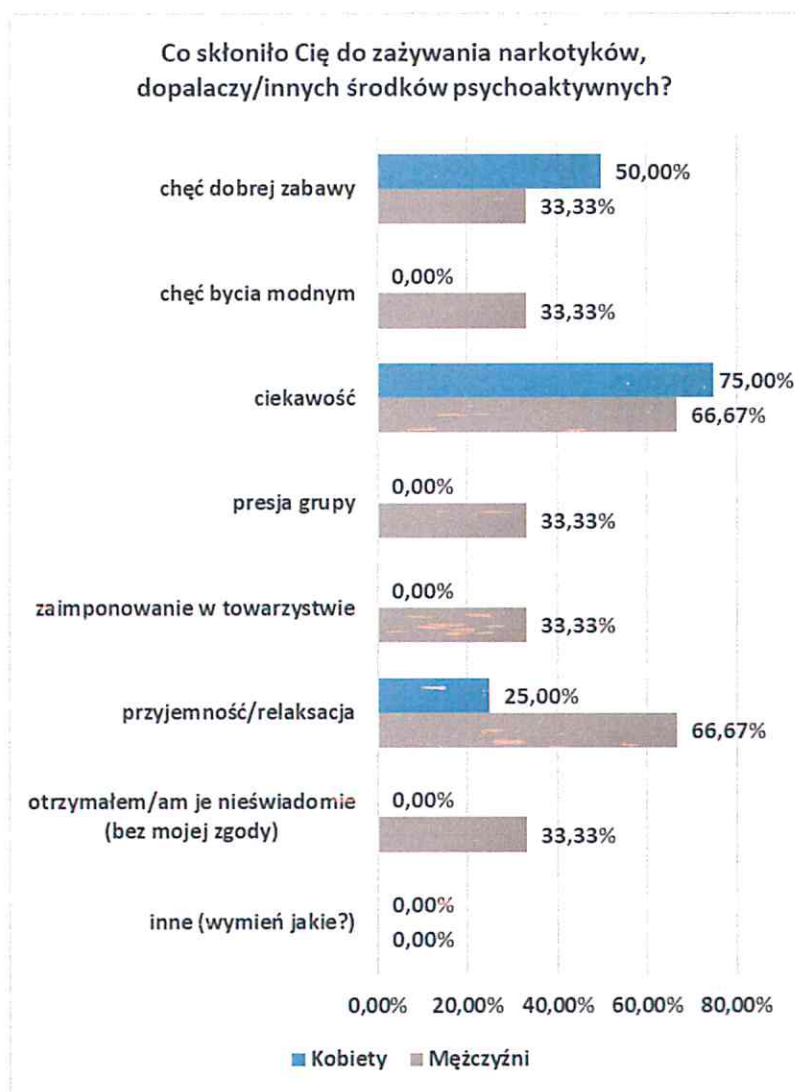
Młodzież szkolna, która spożywała substancje psychoaktywne została, także poproszona o wskazanie skąd wzięła te substancje. Alarmujące jest to, iż po 50,00% dziewcząt zadeklarowało, iż dostało od kolegi lub koleżanki lub brało wspólnie w grupie przyjaciół oraz po 25,00% dziewcząt zadeklarowało, iż substancje odurzającą wzięło z domu, bez pozwolenia rodziców, kupiło od kolegi lub dostało od jednego z rodziców. Natomiast po 33,33% chłopców wzięło z domu, bez pozwolenia rodziców, dostało od starszej siostry lub jednego z rodziców, dostało albo kupiło od kolegi bądź koleżanki, od kogoś kogo znało ze słyszenia,

lecz nie osobiście lub od obcej osoby, a także brali substancje odurzające wspólnie, w grupie przyjaciół lub otrzymali nieświadomie (bez ich zgody). W dodatku 100,00% chłopców zaznaczyło odpowiedź, iż nie mają wiedzy skąd pochodziły brane przez nich narkotyki.

Wykres 82: Skąd wziąłeś(ęłaś) tę substancję?

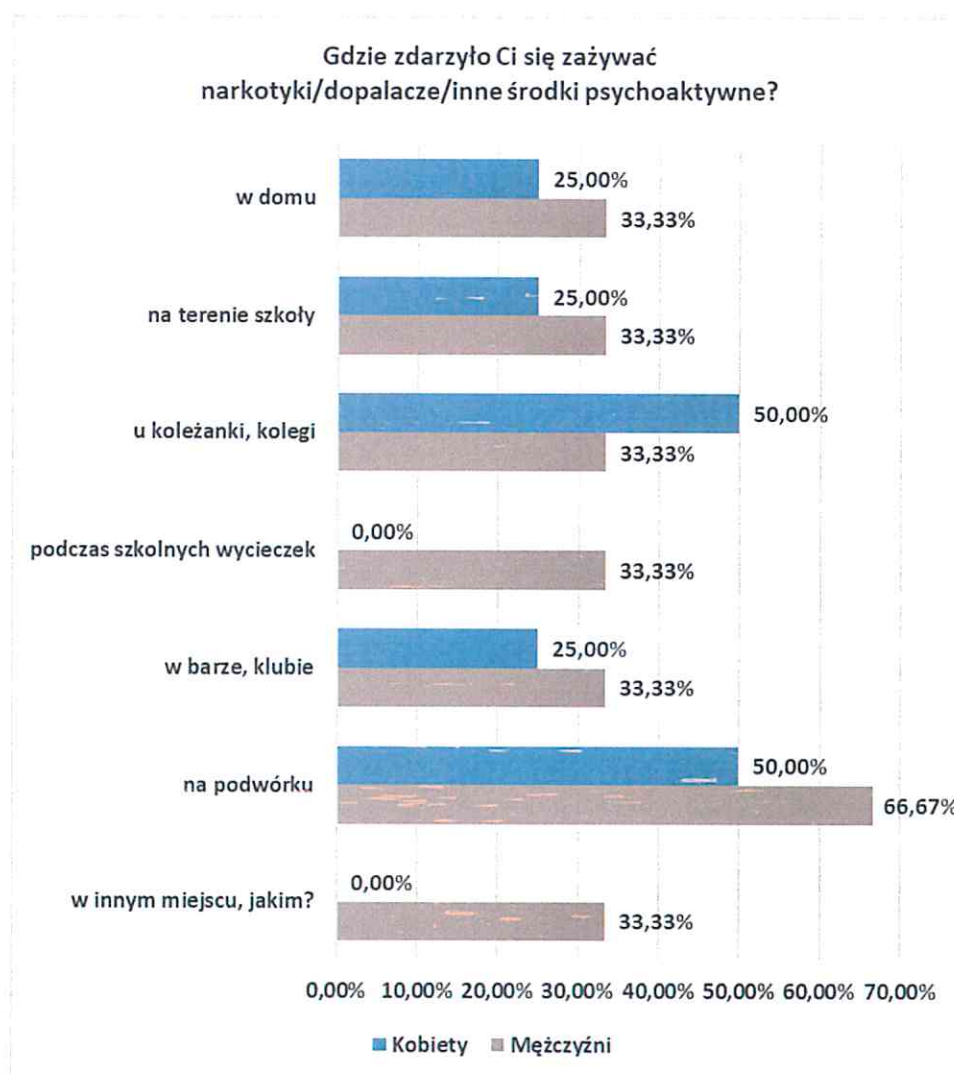
Na pytanie o motywy sięgnięcia po środki psychoaktywne, badana młodzież podała, że kierowała nimi: ciekawość (75,00% dziewczynek i 66,67% chłopców), chęć dobrej zabawy (50,00% dziewczynek i 33,33% chłopców), przyjemność bądź relaksacja (25,00% dziewczynek i 66,67% chłopców) czy chęć bycia modnym, presja grupy lub zaimponowanie w towarzystwie (po 33,33% chłopców), a także 33,33% młodych mężczyzn otrzymało je nieświadomie (bez udzielenia zgody).

Wykres 83: Co skłoniło Cię do zażywania narkotyków, dopalaczy/innych środków psychoaktywnych?

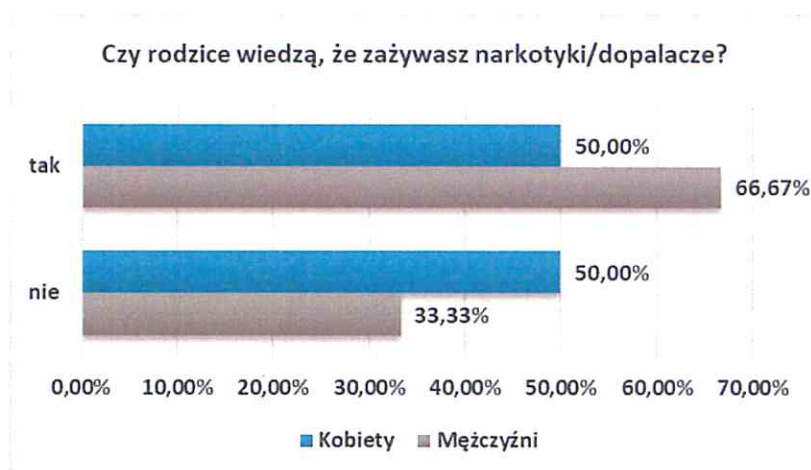
Miejscem zażywania narkotyków lub dopalaczy przez badaną młodzież Gminy Rzekuń, najczęściej okazuje się być: podwórko (50,00% dziewczynek i 66,67% chłopców), miejsce u kolegi lub koleżanki (50,00% dziewczynek i 33,33% chłopców), dom (25,00% dziewczynek i 33,33% chłopców), teren szkoły (25,00% dziewczynek i 33,33% chłopców),

bar lub klub (25,00% dziewczynek i 33,33% chłopców), wycieczki szkolne (33,33% chłopców) oraz inne miejsca, gdzie badani uczniowie nie wymienili żadnej odpowiedzi (33,33% chłopców).

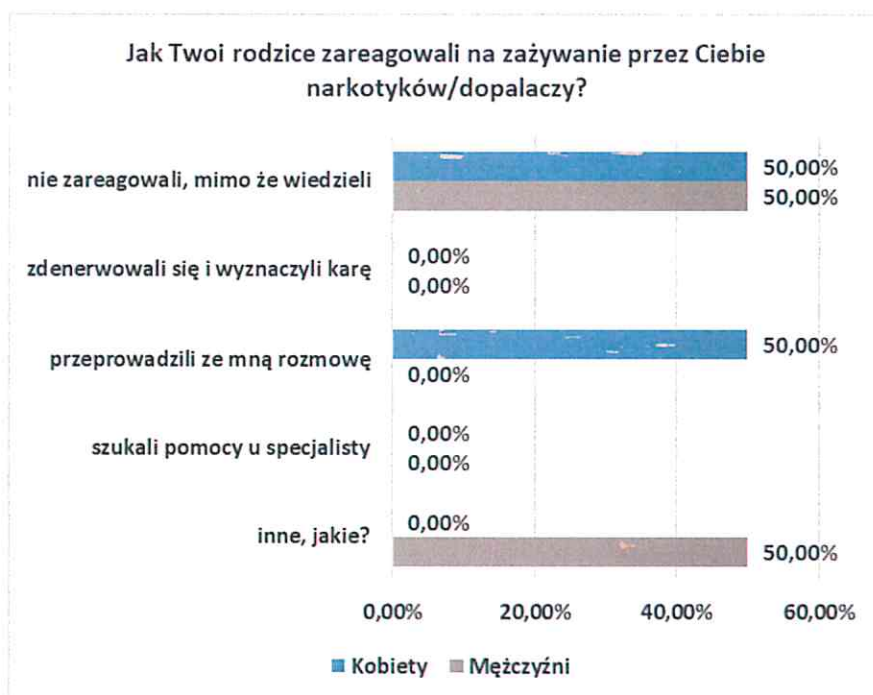
Wykres 84: Gdzie zdarzyło Ci się zażywać narkotyki/dopalacze/inne środki psychoaktywne?

W zamierzeniu tej diagnozy, było również zweryfikowanie wiedzy oraz ewentualnej reakcji rodziców w przypadku powzięcia informacji odnośnie sięgania po narkotyki przez ich dzieci. 50,00% respondentów płci żeńskiej oraz 66,67% respondentów płci męskiej zadeklarowało, że ich rodzice wiedzą o zażywaniu przez nie narkotyków lub dopalaczy, natomiast pozostałe 50,00% dziewcząt oraz 33,33% chłopców twierdzi, iż ich rodzice nie wiedzą o tym fakcie.

Wykres 85: Czy rodzice wiedzą, że zażywasz narkotyki/dopalacze?

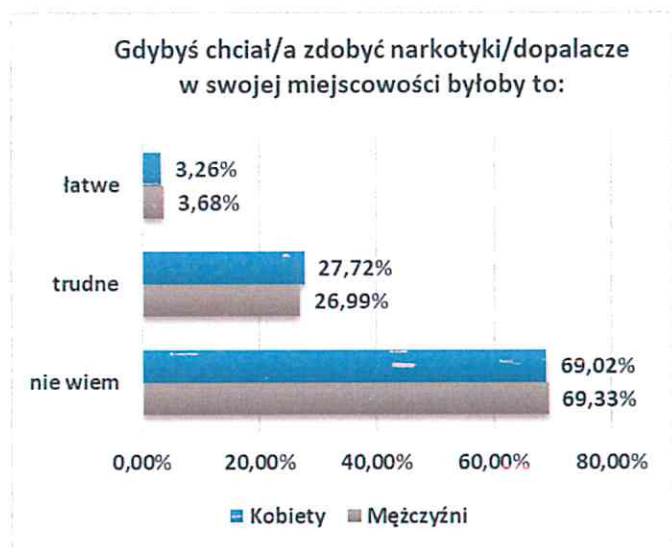
W związku z powyższym uczniom, którzy wskazali, że ich rodzice wiedzą, iż zażywają narkotyki lub dopalacze zadano dodatkowe pytanie o to, jaka była reakcja ich rodziców. Po 50,00% badanych chłopców oraz dziewczynek zgodnie zaznaczyło, iż rodzice nie zareagowali, mimo że wiedzieli, natomiast kolejne 50,00% dziewczynek deklaruje, iż rodzice przeprowadzili z nimi rozmowę, a 50,00% chłopców zaznaczyło opcję „inne, jakie?”, gdzie nie zostały podane żadne konkretne odpowiedzi.

Wykres 86: Jak Twoi rodzice zareagowali na zażywanie przez Ciebie narkotyków/dopalaczy?

Kolejne pytania zostały zadane wszystkim respondentom, a nie tylko tym, którzy zadeklarowali spożywanie środków psychoaktywnych.

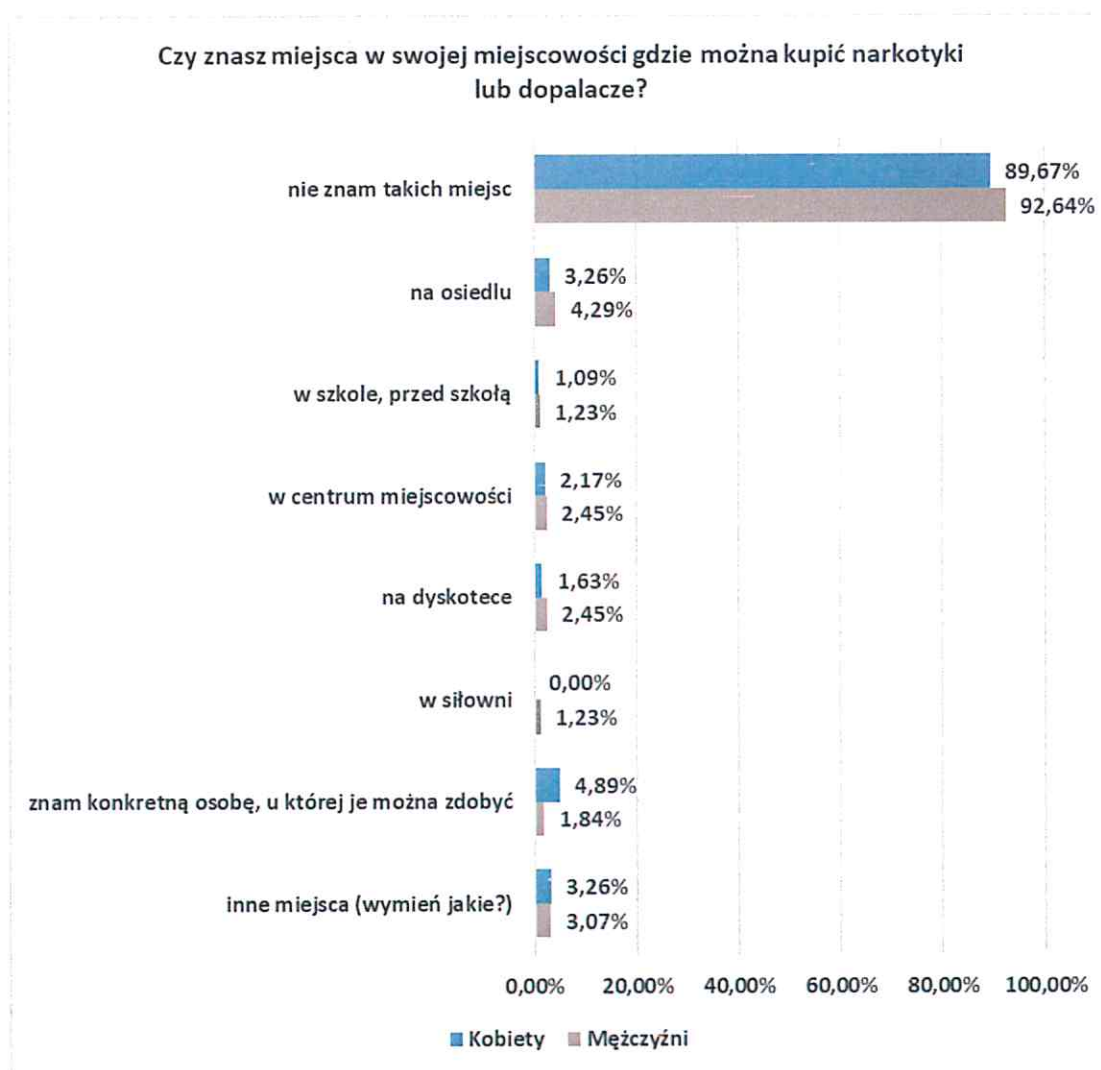
Wyniki odpowiedzi uczniów mających styczność z narkotykami są bardzo małym odsetkiem wśród całej badanej próby. Dlatego następane pytania skierowano już do wszystkich ankietowanych, których zapytano o stopień trudności zdobycia narkotyków czy dopalaczy w ich gminie. Uczniowie odpowiadali bardzo podobnie. Znaczna część uczniów obu płci uważa, że pozyskanie substancji psychoaktywnych w ich najbliższym otoczeniu jest trudne (27,72% dziewczynek, 26,99% chłopców). Jedynie 3,26% dziewczynek i 3,68% chłopców przyznaje, że pozyskanie narkotyków i dopalaczy na terenie ich miejscowości jest łatwe, a pozostałe 69,02% uczennic i 69,33% uczniów nie jest w stanie udzielić odpowiedzi. Może to świadczyć o tym, że ten problem ich nie dotyczy i badani nie są nim zainteresowani.

Wykres 87: Gdybyś chciał/a zdobyć narkotyki/dopalacze w swojej miejscowości byłoby to łatwe?

Następnym etapem badania, było zweryfikowanie ilości uczniów, znających w swojej gminie miejsca zakupu substancji psychoaktywnych oraz określenie jakie konkretnie są to miejsca. Znajomość takich miejsc zadeklarowało 10,33% młodych dziewczyn oraz 7,36% chłopców. Największa część tych badanych osób stwierdziła, iż najlepszym sposobem na zdobycie narkotyków jest znajomość konkretnej osoby (4,89% dziewczynek i 1,84% chłopców).

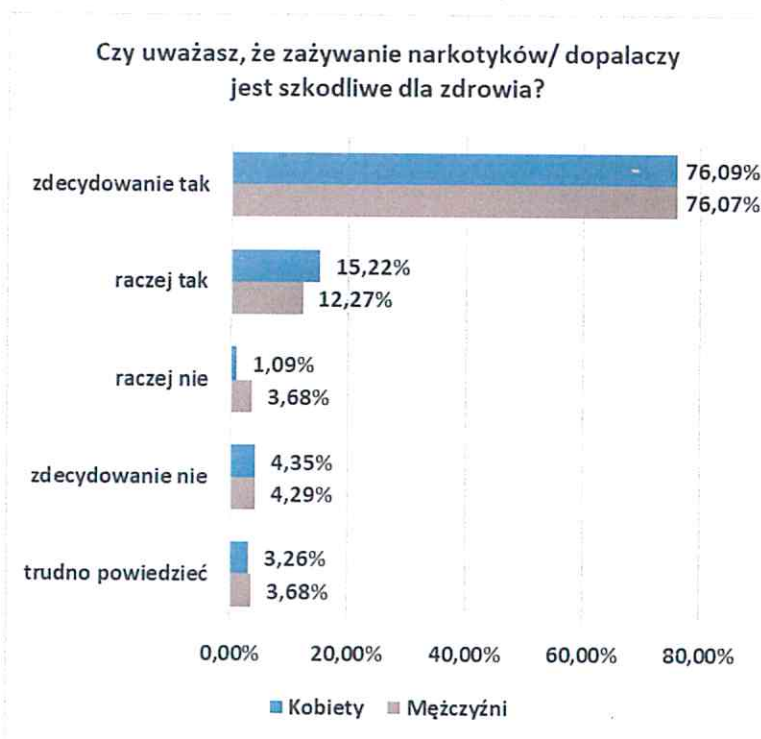
Następnie wskazywanym przez nich miejscem zakupu okazało się osiedle (3,26% dziewczynek i 4,29% chłopców), centrum miejscowości (2,17% dziewczynek i 2,45% chłopców), dyskoteka (1,63% dziewczynek i 2,45% chłopców), teren szkoły (1,09% dziewczynek i 1,23% chłopców), oraz siłownia (1,23% chłopców), a także inne miejsca, które zaznaczyło 3,26% dziewczynek i 3,07% chłopców wymieniając, iż substancje odurzające można kupić/zdobyć: „nie wiem”, „pantarak”, „nie wiem nie interesuje mnie to”, „nie ma takich chyba”, „nie wiem”.

Wykres 88: Czy znasz miejsca w swojej miejscowości, gdzie można kupić narkotyki lub dopalacze?

W dalszej kolejności została zbadana opinia młodych mieszkańców Gminy Rzekuń na temat szkodliwości narkotyków i dopalaczy. Znaczna większość młodych respondentów przyznała, że narkotyki i dopalacze są zdecydowanie szkodliwe dla zdrowia (76,09%

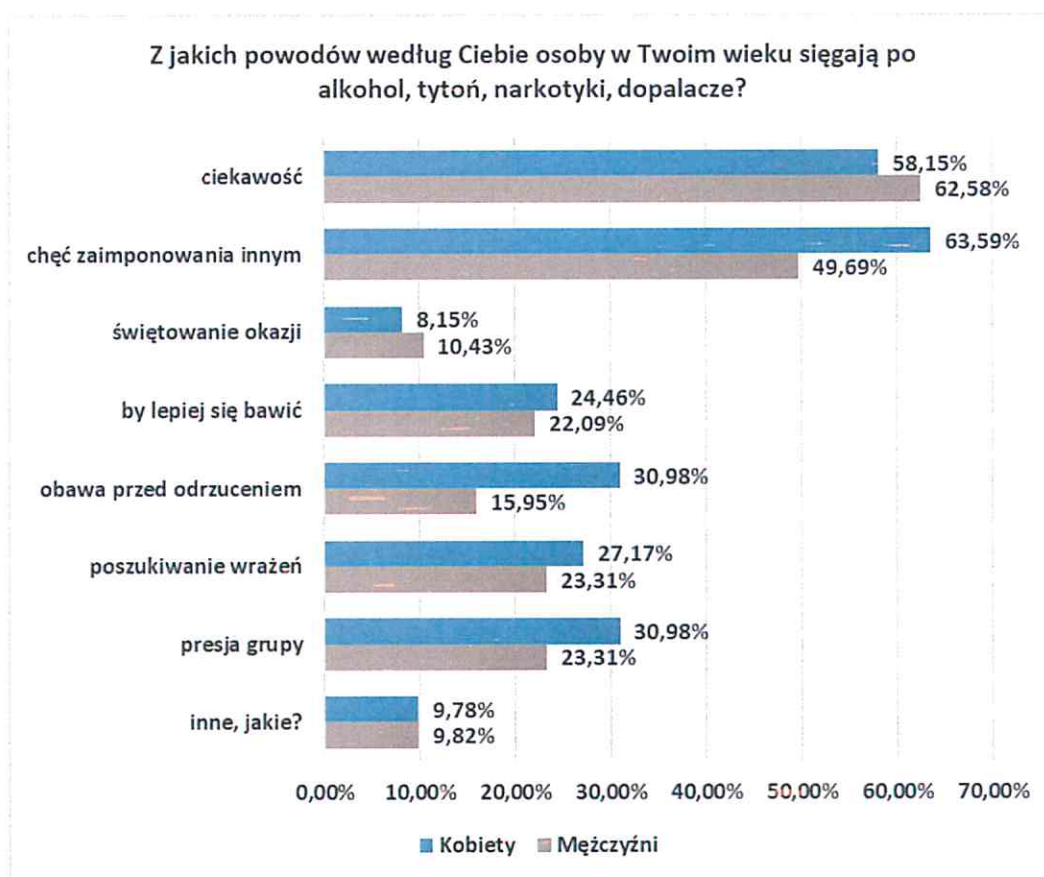
dziewczynek i 76,07% chłopców), a 15,22% uczennic oraz 12,27% uczniów uważa, że są raczej szkodliwe. Niepokojący jest fakt, iż za zdecydowanie nieszkodliwe uważa je 4,35% dziewczynek oraz 4,29% chłopców, a w opinii 1,09% badanych dziewczynek oraz 3,68% są raczej nieszkodliwe. Ponadto 3,26% ankietowanych dziewczynek oraz 3,68% ankietowanych uczniów nie ma na ten temat wiedzy i trudno im określić.

Wykres 89: Czy uważasz, że zażywanie narkotyków/dopalaczy jest szkodliwe dla zdrowia?

Kolejny blok pytań skierowanych do uczniów dotyczył wiedzy i postaw uczniów względem substancji zakazanych. Niniejsze pytanie skierowane do dzieci i młodzieży miało na celu odkrycie powodów, które motywują młodych ludzi do sięgania po alkohol, tytoń czy substancje psychoaktywne. Zdaniem uczniów to głównie ciekawość (58,15% dziewczynek oraz 62,58% chłopców), chęć zaimponowania innym (63,59% dziewczynek oraz 49,69% chłopców), a także presja grupy (30,98% dziewczynek oraz 23,31% chłopców), poszukiwanie wrażeń (27,17% dziewczynek oraz 23,31% chłopców), obawa przed odrzuceniem (30,98% dziewczynek oraz 15,95% chłopców) oraz chęć lepszej zabawy (24,46% dziewczynek oraz 22,09% chłopców). Najmniejszą motywacją do sięgania po alkohol, tytoń, narkotyki czy dopalacze dla młodzieży szkolnej Gminy Rzekuń, jest świętowanie okazji (8,15% dziewczynek i 10,43% chłopców) oraz inne powody, wśród których uczniowie podają: „nie

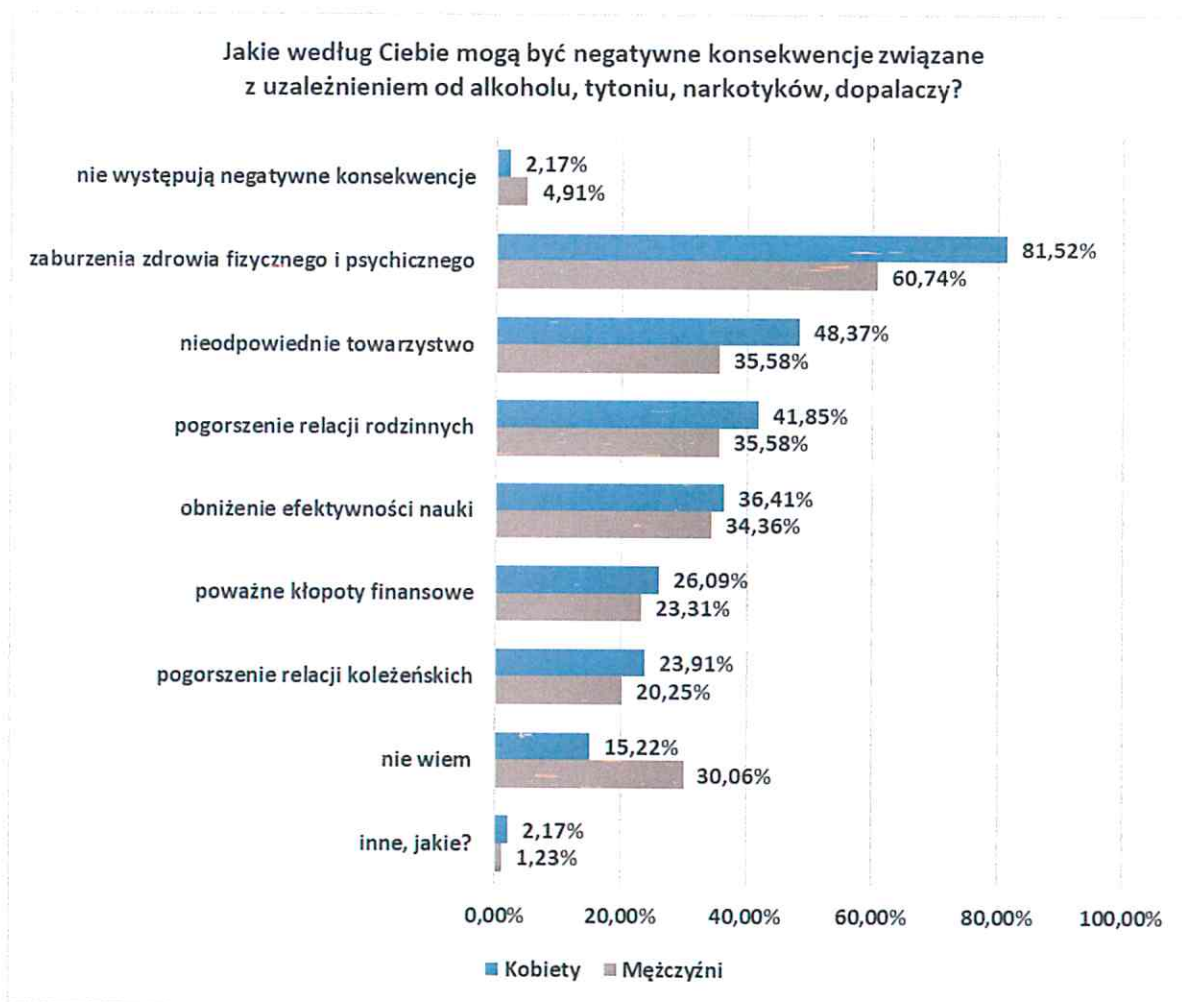
wiem”, „pochwali się”, „depresja a przez alkohol zapominają o złych rzeczach i się uśmiechają”, „myślę że robią to żeby zapomnieć o swoich problemach”, „imprezowanie”, „depresja”, „problemy”, „nic z tych rzeczy nie robią”, „problemy w rodzinie”, „nie wiem, może odrzucenie, problemy rodzinne”, „jeśli chodzi o pytanie nr 25 to tylko gumy papierosy z efektem dymu”, „problemy w życiu”, „zniszczona psychika przez rówieśników, również przez ilość materiału szkolnego”, „chęć ucieknięcia od wszystkich problemów”, „dla zabawy”, „myślę że na odstresowanie”, „żeby się chwalić , że się pali”, „wciągnięcie się/uzależnienie” (9,78% dziewczynek i 9,82% chłopców).

Wykres 90: Z jakich powodów według Ciebie osoby w Twoim wieku sięgają po alkohol, tytoń, narkotyki, dopalacze?

Uczniów poproszono również o odpowiedź na pytanie, jakie mogą być negatywne konsekwencje związane z uzależnieniem od alkoholu, narkotyków, dopalaczy czy papierosów. Badani uczniowie najczęściej wskazywali na zaburzenia zdrowia fizycznego i psychicznego (81,52% dziewczynek, 60,74% chłopców). Według ankietowanych innymi konsekwencjami są kolejno: nieodpowiednie towarzystwo (48,37% dziewczyn, 35,58%

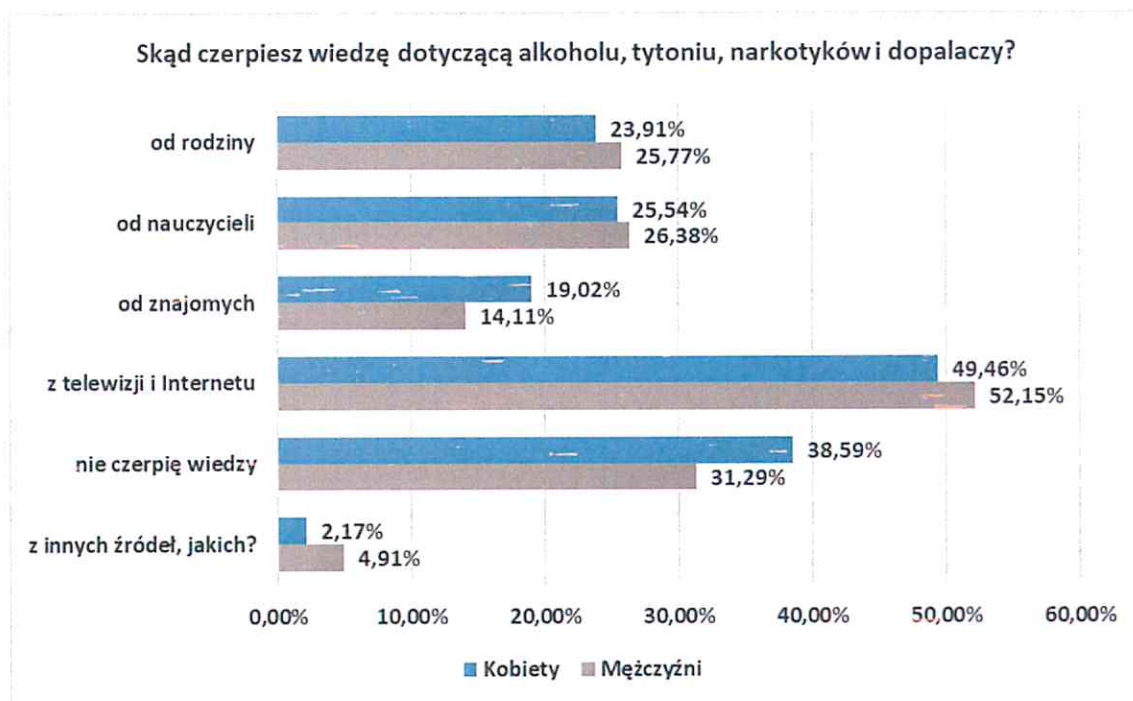
chłopców), pogorszenie relacji rodzinnych (41,85% dziewczyn, 35,58% chłopców), obniżenie efektywności nauki (36,41% dziewczyn, 34,36% chłopców), poważne kłopoty finansowe (26,09% dziewczyn, 23,31% chłopców) oraz pogorszenie relacji koleżeńskich (23,91% dziewczyn, 20,25% chłopców). Warto zwrócić uwagę, że 15,22% dziewcząt oraz 30,06% chłopców nie wie jakie mogą być negatywne konsekwencje, a 2,17% uczennic i 4,91% uczniów uważa, że takowe nie występują. Wśród odpowiedzi „inne, jakie?” 2,17% ankietowanych dziewczynek oraz 1,23% chłopców wskazało dodatkowo: „utrata zdrowia, śmierć”, „nie wiem”, „problemy z zdrowiem”, „psuje się wątroba”, „można dostać depresji, jak mój tata”, „śmierć”.

Wykres 91: Jak według Ciebie mogą być negatywne konsekwencje związane z uzależnieniem od alkoholu, tytoniu, narkotyków, dopalaczy?

W obecnych czasach ważne jest odpowiednie edukowanie młodzieży w zakresie zagrożeń i konsekwencji jakie niesie ze sobą nadużywanie alkoholu, tytoniu czy środków

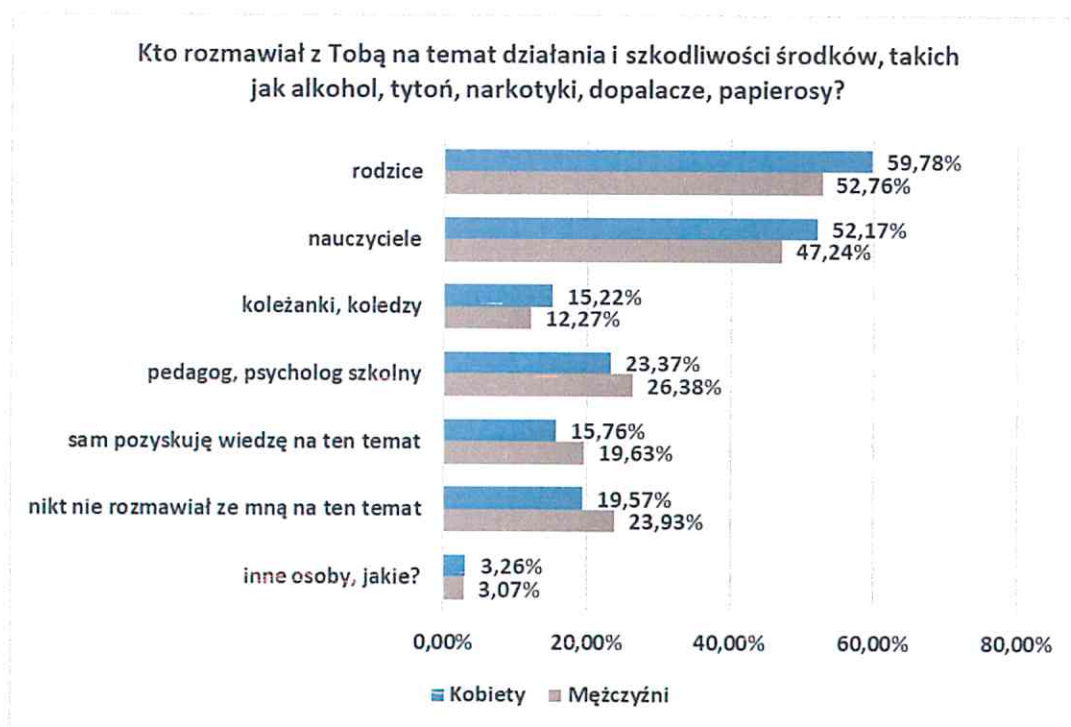
psychoaktywnych. W związku z tym analizie poddano źródła pozyskiwania informacji w tym zakresie przez uczniów. Uzyskane w procesie badawczym wyniki wskazują, iż środki masowego przekazu (telewizja i Internet) to główne źródło wiedzy na temat substancji psychoaktywnych – taką odpowiedź wskazało 49,46% uczennic oraz 52,15% uczniów. Mniejszą popularnością cieszą się nauczyciele (25,54% dziewczynek, 26,38% chłopców), rodzina (23,91% dziewczynek, 25,77% chłopców) oraz znajomi (19,02% dziewczynek, 14,11% chłopców). 38,59% ankietowanych uczennic oraz 31,29% uczniów w ogóle nie pozyskuje wiedzy na ten temat, co może świadczyć o tym, iż zagadnienie ich nie interesuje. Wśród innych źródeł zdobywania wiedzy na temat alkoholu, tytoniu, narkotyków czy dopalaczy 2,17% dziewcząt oraz 4,91% chłopców podało, iż wiedzę w tym zakresie pozyskują m.in.: „z TIK TOK”, „z telewizji”, „filmy dokumentalne i ostrzegawcze”, „w Internecie”, „wszędzie”.

Wykres 92: Skąd czerpiesz wiedzę dotyczącą alkoholu, tytoniu, narkotyków i dopalaczy?

Temat szkodliwości środków uzależniających najczęściej, był poruszany z uczniami głównie przez rodziców – ponad połowa badanych, tj. 59,78% dziewcząt i 52,76% chłopców wskazała na tą odpowiedź – oraz nauczycieli (52,17% dziewczyn oraz 47,24% chłopców). Dalej wskazywano na: pedagoga, psychologa szkolnego (23,37% dziewczynek, 26,38% chłopców), samodzielne pozyskiwanie wiedzy (15,76% dziewczyn, 19,63% chłopców) oraz koleżanki

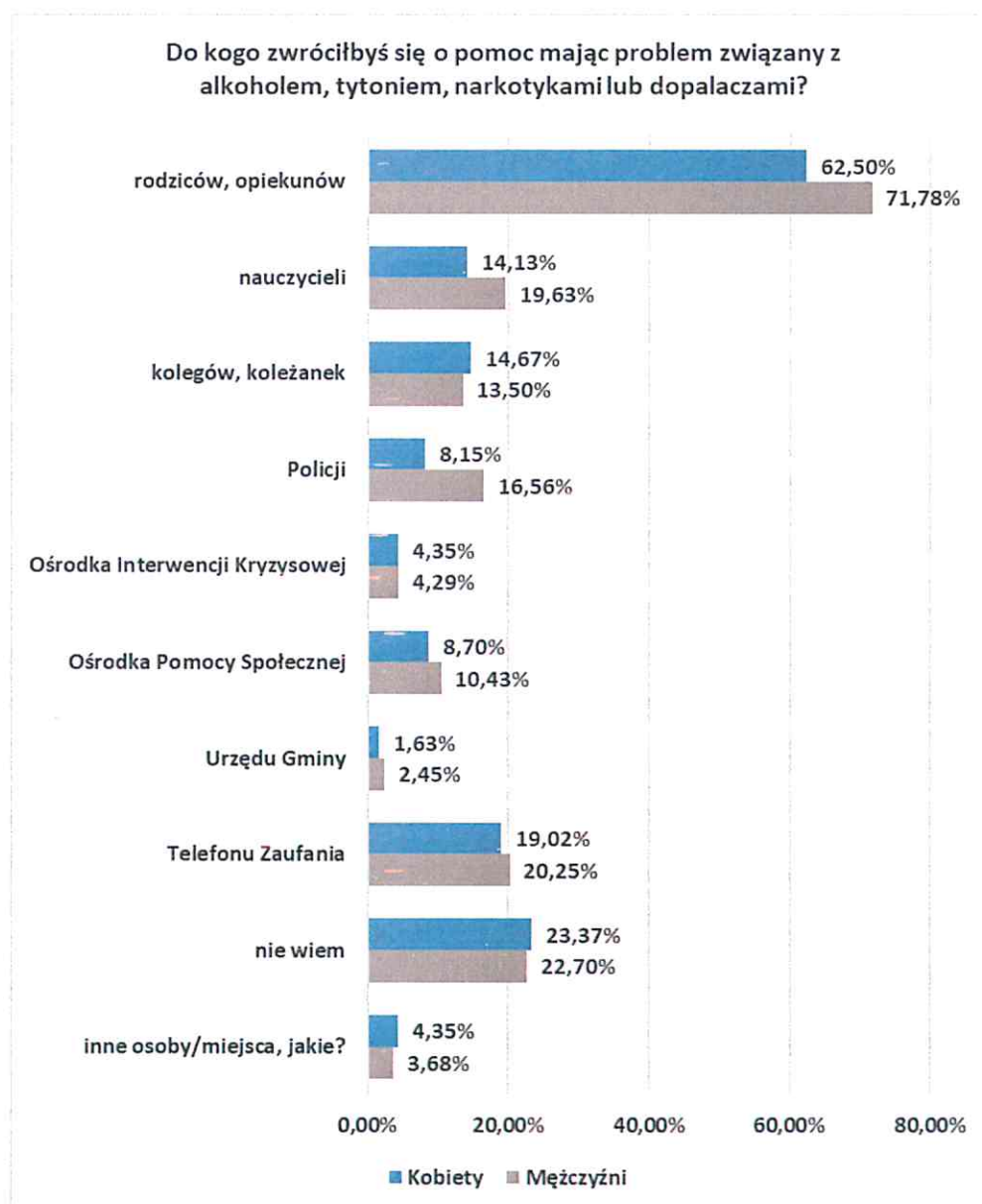
i kolegów (15,22% dziewczyn, 12,27% chłopców). Natomiast aż 19,57% młodych dziewcząt oraz aż 23,93% chłopców twierdzi, że nikt z nimi nie rozmawiał na temat substancji takich jak alkohol, tytoń, narkotyki czy dopalacze, co może być alarmujące. Wśród innych osób wymienionych przez młodych respondentów (3,26% dziewczynek i 3,07% chłopców) pojawiły się odpowiedzi: „nie wiem”, „nie pamiętam”, „brat cioteczny”, „rodzeństwo”, „plakaty”, „psycholog”, „po prostu czasami są zajęcia, które mówią co robią i to czasami też z internetu”, „W ogóle nikt ze mną o tym nie rozmawiał, znam to z internetu”.

Wykres 93: Kto rozmawiał z Tobą na temat działania i szkodliwości środków, takich jak alkohol, tytoń, narkotyki, dopalacze?

Poddane analizie zostały również miejsca i osoby, do których badani uczniowie zwróciliby się w przypadku doświadczenia problemów związanych z alkoholem, tytoniem, narkotykami lub dopalaczami. Miało to na celu zweryfikowanie stopnia zaufania do określonych miejsc, w których młodzi ludzie mogą uzyskać pomoc. Jak wynika z pozyskanych w procesie badawczym odpowiedzi, zdecydowaną przewagę w tej kwestii mają rodzice i opiekunowie – o pomoc zwróciłoby się do nich, 62,50% badanych uczennic oraz 71,78% badanych uczniów. Dalej w klasyfikacji znalazł się Telefon Zaufania (19,02% dziewczynek i 20,25% chłopców), nauczyciele (14,13% dziewczynek i 19,63% chłopców), koledzy i koleżanki (14,67% dziewczynek i 13,50% chłopców) oraz Policja (8,15% dziewczynek i 16,56% chłopców).

Kolejno uczniowie wymieniają: Ośrodek Pomocy Społecznej (8,70% dziewczynek i 10,43% chłopców), Ośrodek Interwencji Kryzysowej (4,35% dziewczynek i 4,29% chłopców), a na końcu plasuje się Urząd Gminy (1,63% dziewczynek i 2,45% chłopców). Warto mieć na wadze to, że aż 23,37% dziewcząt oraz 22,70% chłopców nie wie, gdzie szukać pomocy. Niewielki odsetek badanych uczniów, tj. 4,35% dziewczyn i 3,68% chłopców, wskazał inne odpowiedzi, wśród których znajdują się: „nie wiem”, „do nikogo”, „tata”, „nikt”, „brat cioteczny”, „nikomu, bałabym się jak bym miała jakiś problem”, „psychiatra/psycholog”, „do nikogo, problemy trzeba rozwiązywać samemu”, „ prostytutka”, „do swojego starszego brata”.

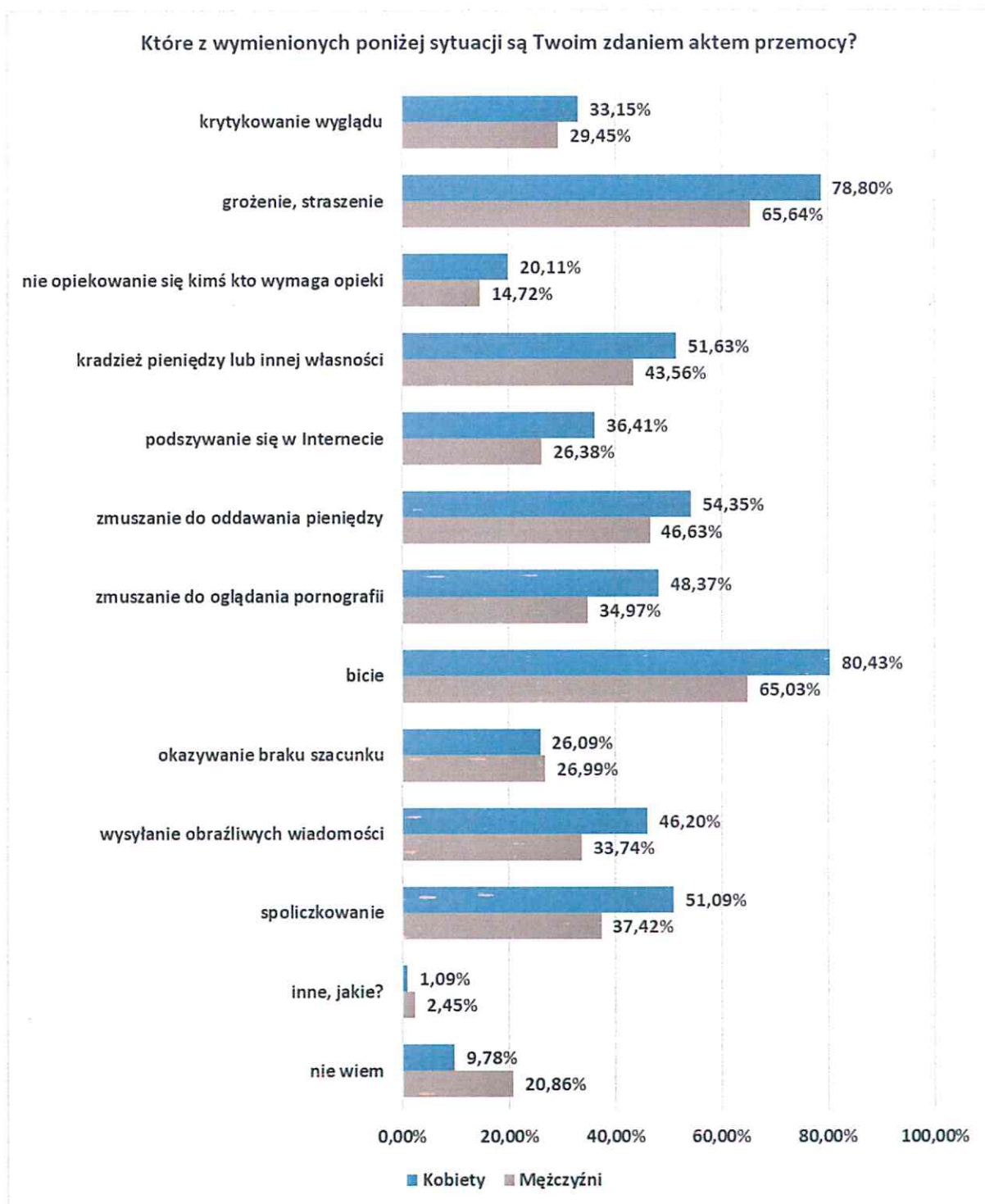

Wykres 94: Do kogo zwróciłbyś się o pomoc mając problem związany z alkoholem, tytoniem, narkotykami lub dopalaczami?

PROBLEM PRZEMOCY Z PERSPEKTYWY DZIECI I MŁODZIEŻY

Zjawisko przemocy w środowisku młodych ludzi staje się problemem coraz bardziej aktualnym i wymagającym podjęcia odpowiednich rozwiązań. Poziom agresywności dorastającej młodzieży wzrasta, liczne są również akty przemocy dokonywane przez dzieci i młodzież wobec ich rówieśników. Agresja ujawniająca się w szkole często ma swoje źródła w przemocy domowej, kiedy rodzice uczą swoje dzieci niewłaściwych wzorców reagowania i wchodzenia w kontakty z innymi ludźmi. Przeprowadzone badanie ankietowe w Gminie Rzekuń pozwala przyjrzeć się dokładniej nasileniu zjawiska agresji w środowisku szkolnym, a także przeanalizować postawy wychowawcze rodziców wobec własnych dzieci.

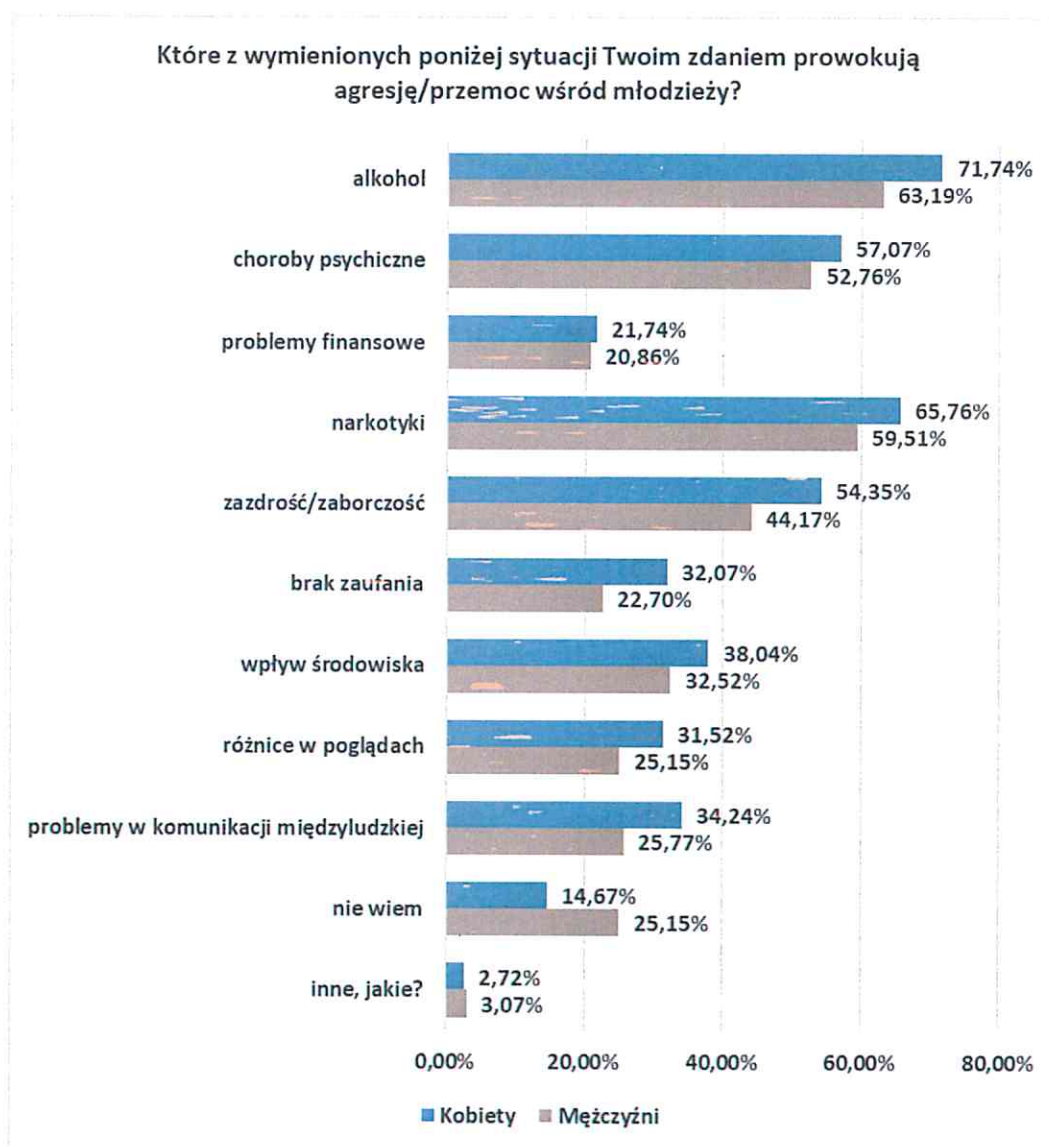
Przedstawiony w niniejszej diagnozie kolejny blok tematyczny odnosił się do spostrzegania problemu przemocy przez uczniów ze szkół podstawowych z terenu Gminy Rzekuń. Blok pytań rozpoczęto od sprawdzenia czy uczniowie potrafią wskazać zachowania przemocowe. Z zebranego materiału badawczego wynika, iż uczniowie najczęściej wskazywali na: bicie (80,43% dziewczyn, 65,03% chłopców), grożenie, straszenie (78,80% dziewczyn, 65,64% chłopców), zmuszanie do oddawania pieniędzy (54,35% dziewczyn, 46,63% chłopców), kradzież pieniędzy lub innej własności (51,63% dziewczyn, 43,56% chłopców), spoliczkowanie (51,09% dziewczyn, 37,42% chłopców), zmuszanie do oglądania pornografii (48,37% dziewczyn, 34,97% chłopców), wysyłanie obraźliwych wiadomości (46,20% dziewczyn, 33,74% chłopców), podszywanie się w Internecie (36,41% dziewczyn, 26,38% chłopców), krytykowanie wyglądu (33,15% dziewczyn, 29,45% chłopców), okazywanie braku szacunku (26,09% dziewczyn, 26,99% chłopców) oraz nie opiekowanie się kimś kto wymaga opieki (20,11% dziewczyn, 14,72% chłopców). Wśród innych zachowań przemocowych (1,09% dziewczynek i 2,45% chłopców) zostały wymienione odpowiedzi: „wmawianie komuś że jest bezużyteczny do niczego się nie nadaje itp.”, „żadna sytuacja”, „dotykania w różne miejsca np. intymne”, „(pomocy czyli) opiekowanie się”, „nie wiem”. Dodatkowo 9,78% dziewcząt i 20,86% chłopców nie wie jakie zachowania wiążą się z aktami przemocy. Całość wyników przedstawiona jest na wykresie 95.

Wykres 95: Które z wymienionych poniżej sytuacji są Twoim zdaniem aktem przemocy?

Zapytano badanych o ich subiektywną ocenę na temat tego jakie sytuacje mogą powodować reakcje agresywne. Uczniowie szkół Gminy Rzekuń uważają, że przemoc wynika głównie z nadużywania alkoholu, odpowiedziało tak 71,74% dziewczynek i 63,19% chłopców,

oraz narkotyków (65,76% dziewczynek, 59,51% chłopców), ale także z powodu chorób psychicznych (57,07% dziewczynek, 52,76% chłopców), zazdrości i zaborczości (54,35% dziewczynek, 44,17% chłopców), wpływu środowiska (38,04% dziewczynek, 32,52% chłopców), problemów w komunikacji międzyludzkiej (34,24% dziewczynek, 25,77% chłopców), różnic w poglądach (31,52% dziewczynek, 25,15% chłopców), braku zaufania (32,07% dziewczynek, 22,70% chłopców) oraz problemów finansowych (21,74% dziewczynek, 20,86% chłopców). Nie umiało na to pytanie odpowiedzieć 14,67% badanych uczennic oraz 25,15% badanych uczniów. 2,72% dziewczynek oraz 3,07% chłopców zaznaczyło inne miejsca, podając odpowiedzi takie jak: „depresja”, „nikt”, „głupota”, „Fortnite”, „problemy rodzinne”.

Wykres 96: Które z wymienionych poniżej sytuacji Twoim zdaniem prowokują agresję/przemoc wśród młodzieży?

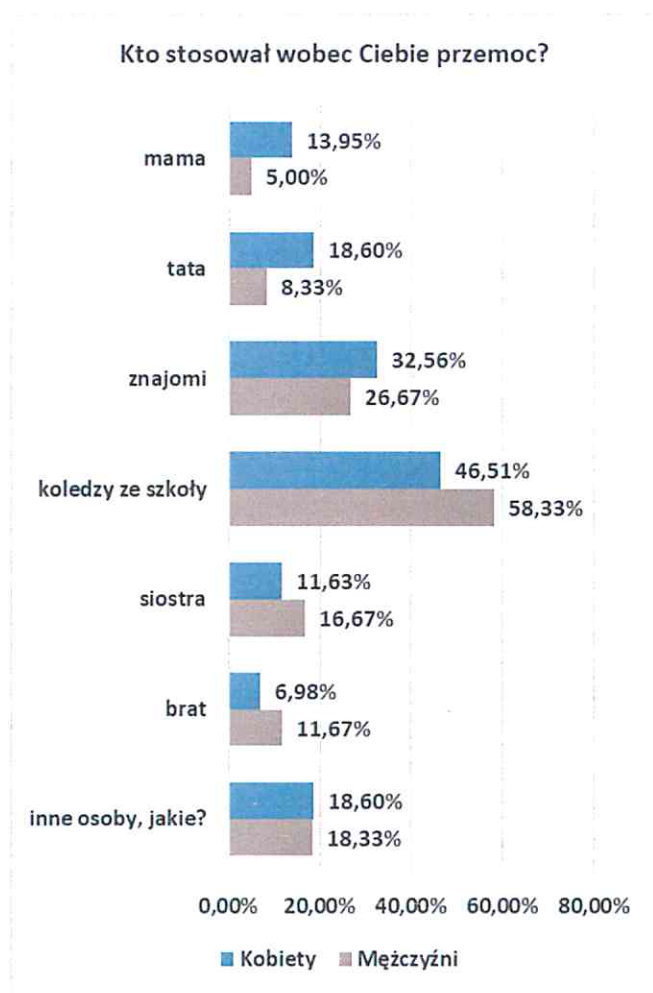
Główną analizowaną kwestią w tym rozdziale jest analiza zjawiska przemocy wśród uczniów biorących udział w badaniu ankietowym. Na początku warto zwrócić uwagę, że przemocy doświadczyło, aż 23,37% młodych respondentów płci żeńskiej oraz aż 36,81% respondentów płci męskiej, co będzie przedmiotem dalszych rozważań.

Wykres 97: Czy zdarzyło Ci się doświadczyć przemocy?

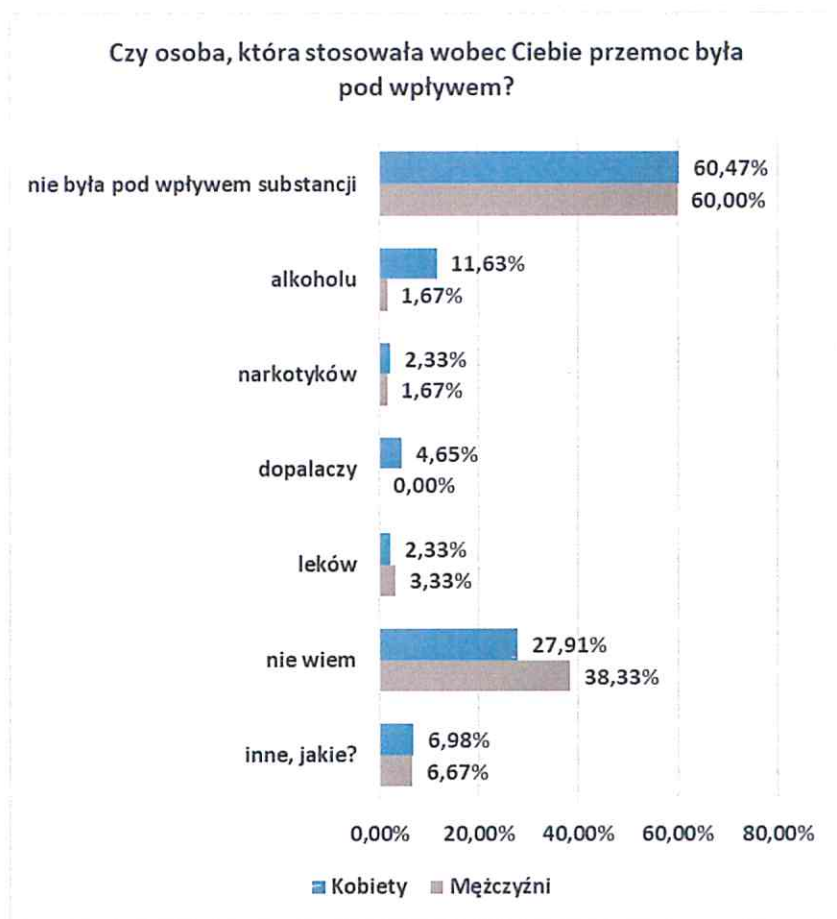
Na następne pytania odpowiadali tylko ci uczniowie, którzy zadeklarowali, iż doznali kiedykolwiek przemocy.

Ucniowie, którzy przyznali, że stosowano wobec nich przemoc zostali poproszeni o podanie konkretnych osób, które się tego dopuściły. W tej kwestii wyniki kształtują się następująco: aż 46,51% dziewcząt i 58,33% chłopców wskazuje na przemoc rówieśniczą (koledzy ze szkoły) oraz aż 32,56% dziewczynek i 26,67% chłopców wskazuje na przemoc ze strony znajomych. W mniejszym stopniu badani uczniowie doświadczyli przemocy ze strony siostry (11,63% dziewczynek, 16,67% chłopców), taty (18,60% dziewczynek, 8,33% chłopców), brata (6,98% dziewczynek, 11,67% chłopców) lub mamy (13,95% dziewczynek, 5,00% chłopców). Dodatkowo, 18,60% dziewczyn oraz 18,33% chłopców doznało przemocy ze strony innych osób niż wymienione w ankiecie, wśród odpowiedzi znalazły się: „nikt”, „znajomi”, „psychicznie się znęcali wobec mnie”, „znajomi ze szkoły”, „wujek”, „nie wiem”, „ciężko powiedzieć”, „obcy”, „ludzie na ulicy”, „nikt nie stosował, jak już to widziałam coś związanego z przemocą”, „kuzyn”, „Właściwie to nikt, oczywiście wiadomo czasami np. rodzice jak np. nie posprzątasz albo no ale to chyba dość wiadome”, „nie”.

Wykres 98: Kto stosował wobec Ciebie przemoc?

Dodatkowo respondenci zostali zapytani czy osoba, która stosowała wobec nich przemoc, była pod wpływem jakiegokolwiek substancji odurzającej. Według odpowiedzi uczniów osoby te, w przeważającej większości, nie były pod wpływem żadnej substancji psychoaktywnej (60,47% dziewczynek, 60,00% chłopców). Równocześnie duży odsetek badanych osób przyznał, że nie ma wiedzy na ten temat – 27,91% dziewcząt i 38,33% chłopców. Natomiast pozostali badani przyznają, iż sprawca przemocy był pod wpływem alkoholu (11,63% dziewczynek i 1,67% chłopców), leków (2,33% dziewczynek i 3,33% chłopców), narkotyków (2,33% dziewczynek i 1,67% chłopców) lub dopalaczy (4,65% dziewczynek). Wśród innych substancji (6,98% dziewczynek i 6,67% chłopców) wymieniono odpowiedzi takie jak: „nikt”, „nie”, „nikt nie stosował, jak już to widziałam coś związanego z przemocą”, „presja otoczenia”, „znajomi”.

Wykres 99: Czy osoba, która stosowała wobec Ciebie przemoc była pod wpływem substancji odurzających?

Na następne pytania odpowiadali wszyscy uczniowie – nie tylko ci, którzy zadeklarowali wcześniej doznanie przemocy.

Wszystkim ankietowanym młodym mieszkańcom zadano pytanie dotyczące tego, czy według nich w ich szkole występuje zjawisko przemocy między uczniami. 28,26% dziewcząt oraz 31,90% chłopców uważa, że takie sytuacje się zdarzają, natomiast 32,61% uczennic oraz 28,22% uczniów twierdzi, że problem przemocy w ich szkole nie występuje. Pozostałe 39,13% dziewczynek oraz 39,88% chłopców nie jest w stanie wypowiedzieć się na temat tego, czy w ich szkole występuje problem przemocy między uczniami.

Wykres 100: Czy w Twojej szkole występuje problem przemocy między uczniami?

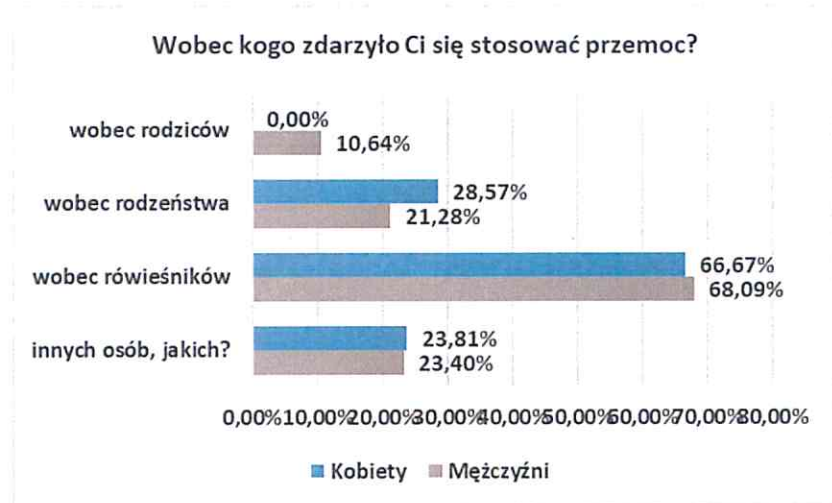
Aby oszacować skalę problemu wśród młodych mieszkańców Gminy Rzekuń ankietowani zostali poproszeni o przyznanie czy im samym zdarzyło się kiedykolwiek stosować przemoc wobec innych osób. Wyniki badania pokazują, że przemoc stosowało, aż 28,83% chłopców oraz 11,41% dziewczynek.

Wykres 101: Czy samemu zdarzyło Ci się stosować przemoc wobec innych?

Spośród uczniów, którzy odpowiedzieli twierdząco na poprzednie pytanie, zdecydowaną większość stanowią osoby, które stosowały przemoc wobec rówieśników (66,67% dziewczyn i 68,09% chłopców) oraz rodzeństwa (28,57% dziewczynek i 21,28% chłopców). Ponadto 10,64% dziewczynek zastosowało przemoc wobec rodziców, a 23,81% dziewczynek i 23,40% chłopców zaznaczyło inne osoby, podając odpowiedzi: „nikt”, „nie powiem jakim”, „samoobrona w pewnym sensie”, „znajomych”, „kolegów z klasie”, „osób, które mnie

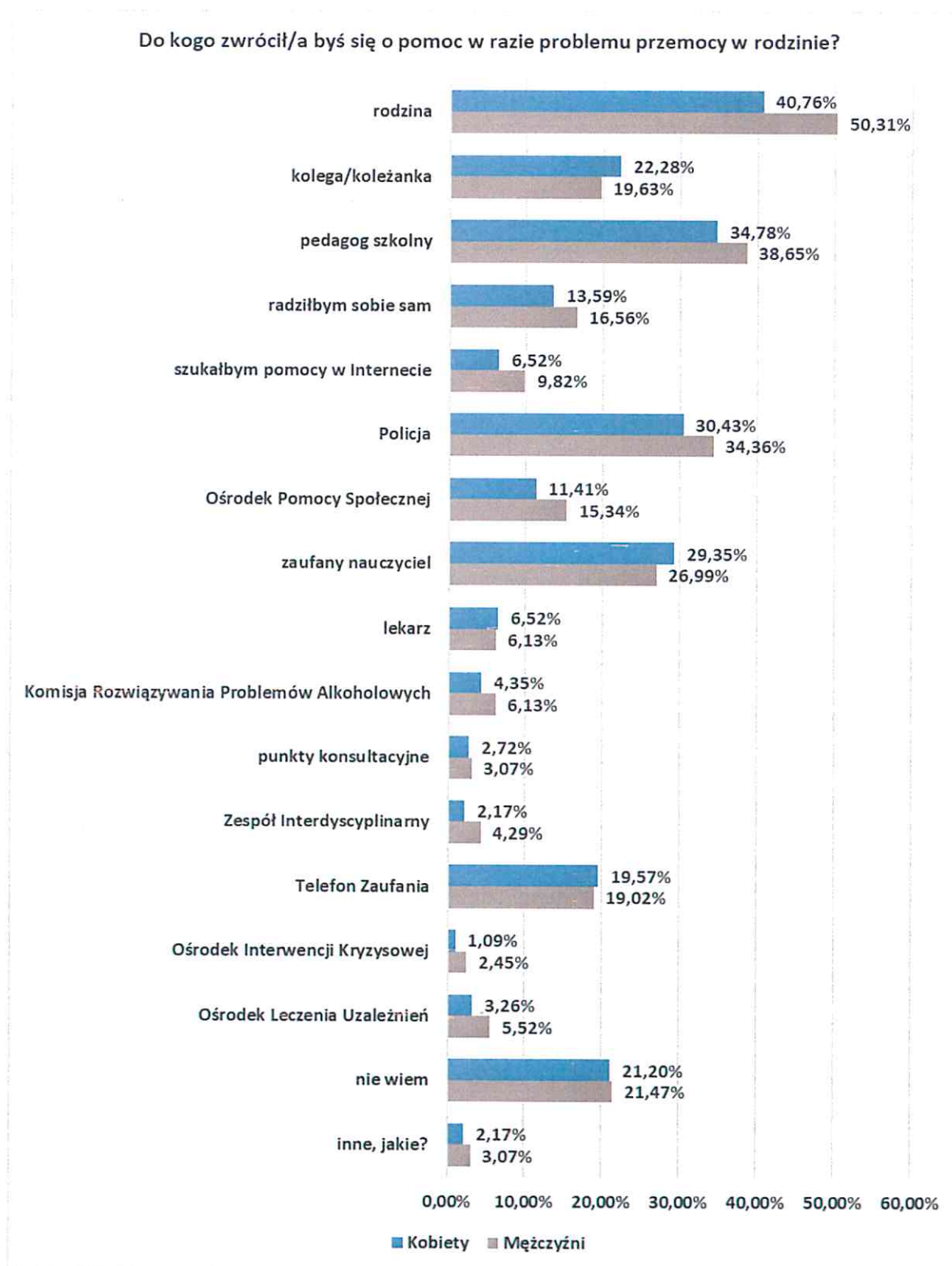
sprokowały”, „twojego starego”, „nikogo, przez przypadek zaznaczyłem tak, a chciałam nie”, „nikogo, przez przypadek nacisnęłam tak”.

Wykres 102: Wobec kogo zdarzyło Ci się stosować przemoc?

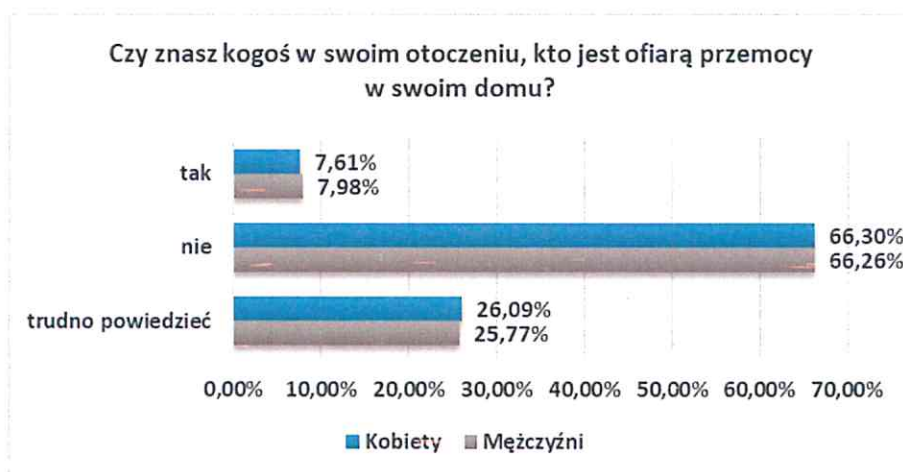
Na podstawie zebranych odpowiedzi możemy stwierdzić, że w przypadku doświadczenia problemu przemocy w środowisku rodzinnym, największym zaufaniem wśród uczniów cieszy się właśnie rodzina – zwróciłoby się do niej po pomoc 40,76% badanych uczennic oraz 50,31% badanych uczniów. W dalszej kolejności ankietowani wskazywali pedagoga szkolnego (34,78% dziewczynek i 38,65% chłopców), Policję (30,43% dziewczynek i 34,36% chłopców), zaufanego nauczyciela (29,35% dziewczynek i 26,99% chłopców), kolegę/koleżankę (22,28% dziewczynek i 19,63% chłopców), Telefon Zaufania (19,57% dziewczynek i 19,02% chłopców), samodzielne radzenie sobie (13,59% dziewczynek i 16,56% chłopców) lub zwrócenie się do Ośrodka Pomocy Społecznej (11,41% dziewczynek i 15,34% chłopców). Najmniej odpowiedzi zostało udzielonych dla szukania pomocy w Internecie (6,52% dziewczynek i 9,82% chłopców), u lekarza (6,52% dziewczynek i 6,13% chłopców), w Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych (4,35% dziewczynek i 6,13% chłopców), w Ośrodku Leczenia Uzależnień (3,26% dziewczynek i 5,52% chłopców), w Zespole Interdyscyplinarnym (2,17% dziewczynek i 4,29% chłopców), w punktach konsultacyjnych (2,72% dziewczynek i 3,07% chłopców), a także w Ośrodku Interwencji Kryzysowej (1,09% dziewczynek i 2,45% chłopców). Nieliczna grupa ankietowanych, bo 2,17% dziewczynek i 3,07% chłopców, wskazało, iż po pomoc zwróciłoby się do innych osób, w odpowiedzi podając: „nauczycieli”, „nikomu”, „psycholog/psychiatra”, „psycholog”, „do majora”, „nie mam takich problemów w rodzinie”. Na większą uwagę

zasługuje fakt, iż 21,20% badanych dziewcząt oraz 21,47% chłopców nie wie do kogo udałoby się po pomoc w razie doznania przemocy.

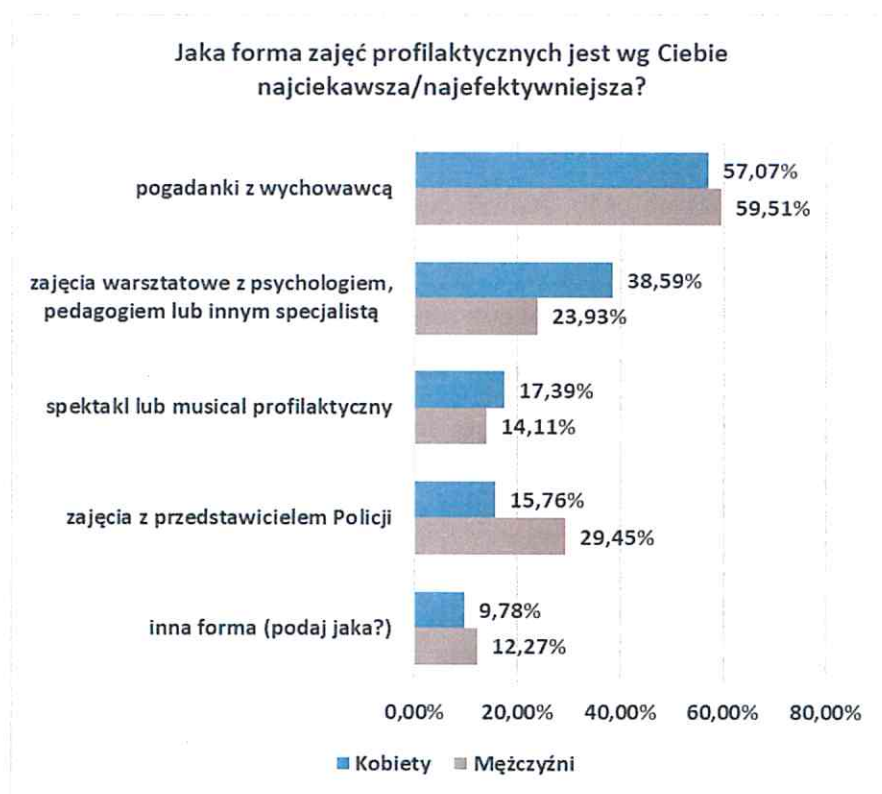
Wykres 103: Do kogo zwrócił(-a) byś się o pomoc w razie problemu przemocy w rodzinie?

W celu głębszego oszacowania skali przemocy w otoczeniu młodych mieszkańców, uczniowie szkół podstawowych zostali dodatkowo zapytani czy znają osoby, które są ofiarami przemocy w swoim domu. Większość – 66,26% chłopców, a także 66,30% dziewczynek - deklaruje, że nie zna takich osób. Jednak dużej części ankietowanych trudno jednoznacznie stwierdzić, czy znają takie osoby czy nie (26,09% dziewczynek i 25,77% chłopców), a 7,61% dziewczynek oraz 7,98% chłopców deklaruje, że zna ofiary przemocy domowej w swoim otoczeniu. Tak mały procent może świadczyć o tym, że występujący problem jest bardzo wrażliwą kwestią osobistą i osoby jej doświadczające niechętnie się tym dzielą z rówieśnikami lub problem jest niewielki.

Wykres 104: Czy znasz kogoś w swoim otoczeniu, kto jest ofiarą przemocy w swoim domu?

Aby pełniej i trafniej sformułować rekomendacje dla Gminy Rzekuń również zapytano uczniów jakie zajęcia profilaktyczne są według nich najciekawsze oraz najbardziej efektywne. Badani stwierdzili, że jedną z najlepszych form psychoprofilaktyki są pogadanki z wychowawcą (57,07% dziewczynek, 59,51% chłopców), zajęcia warsztatowe z psychologiem, pedagogiem lub innym specjalistą (38,59% dziewczynek, 23,93% chłopców) oraz zajęcia z przedstawicielem Policji (15,76% dziewczynek, 29,45% chłopców). Najmniejszym zainteresowaniem uczniów cieszą się spektakle lub musicale profilaktyczne (17,39% dziewczynek, 14,11% chłopców) oraz inne formy zajęć profilaktycznych (9,78% dziewczynek, 12,27% chłopców), jednak nikt nie podał przykładu takich aktywności.

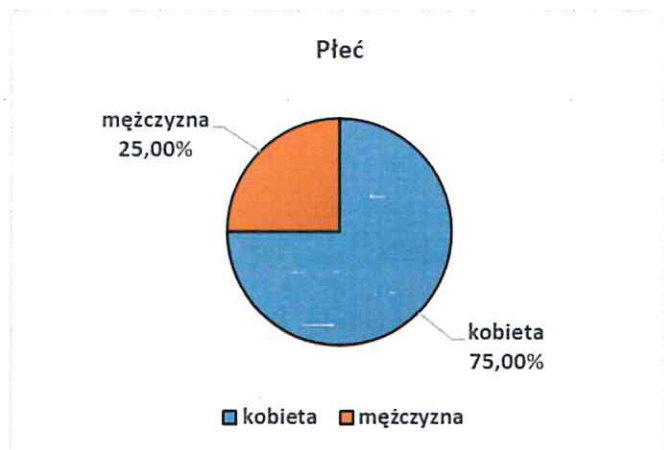
Wykres 105: Jaka forma zajęć profilaktycznych jest wg Ciebie najciekawsza/najefektywniejsza?

4. Badanie sprzedawców na terenie gminy Rzekuń

W celu dokładniejszego zdiagnozowania problemu alkoholowego i nikotynowego przeprowadzone zostało również badanie sprzedawców pracujących w punktach sprzedaży alkoholu. Ich wiedza jest niezwykle cenna ze względu na fakt, iż na co dzień spotykają się z osobami kupującymi napoje alkoholowe i wyroby tytoniowe, w związku z tym są w stanie nie tylko ocenić skalę problemu w gminie, ale również scharakteryzować grupę zagrożoną najbardziej problemem uzależnień. Kwestionariusz skierowanej do nich ankiety zawierał pytania dotyczące zarówno samego handlu trunkami i możliwych związanych z tym negatywnych konsekwencji, jak również innych problemów społecznych. W sumie respondenci udzielili odpowiedzi na 17 pytań jednokrotnego wyboru. Najbardziej rozbudowany został blok poświęcony kwestiom dotyczącym alkoholu, a kwestionariusz kończył się metryczką z pytaniami o wiek, płeć oraz staż pracy w charakterze sprzedawcy napojów alkoholowych.

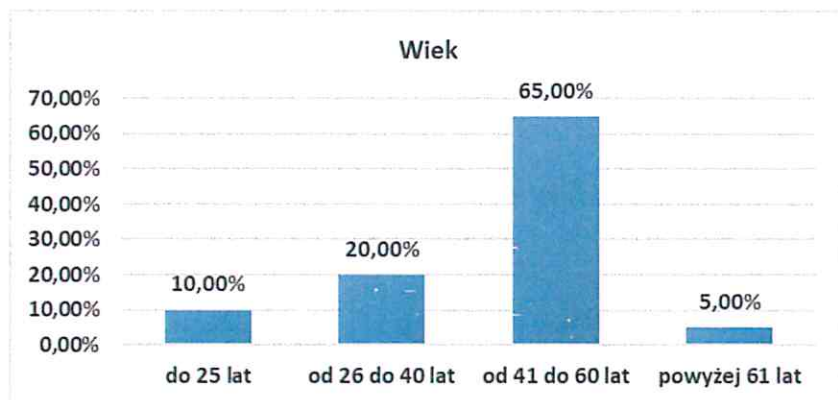
STRUKTURA BADANEJ PRÓBY

W badaniu diagnozującym problemy społeczne w Gminie Rzekuń wzięło udział 8 sprzedawców napojów alkoholowych – 75,00% stanowiły kobiety, a 25,00% mężczyźni.

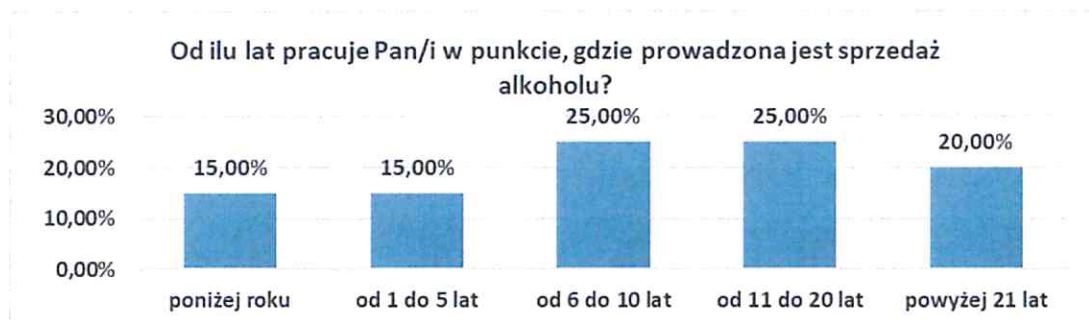
Wykres 106: Podział badanych sprzedawców na płeć

Wśród badanych osób najliczniejszą grupę stanowili respondenci w przedziale wiekowym od 41 do 60 lat – 65,00%. Pozostałe osoby badane miały od 26 do 40 lat – 20,00% oraz osoby najmłodsze, do 25 roku życia – 10,00%, a także osoby starsze, powyżej 61 roku życia miały 5,00% udziału w próbie.

Wykres 107: Wiek badanych sprzedawców

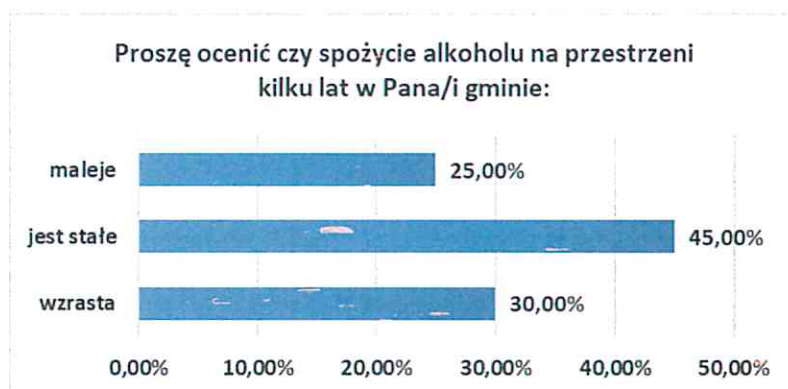
Staż pracy badanych sprzedawców rozkłada się następująco: po 25,00% respondentów pracuje w zawodzie od 6 do 10 lat lub od 11 do 20 lat, po 15,00% ankietowanych pracuje w sklepie od roku do 5 lat lub poniżej roku, a kolejne 20,00% ankietowanych mieszkańców prowadzi sprzedaż alkoholu ponad 21 lat.

Wykres 108: Staż pracy w punkcie sprzedaży alkoholu

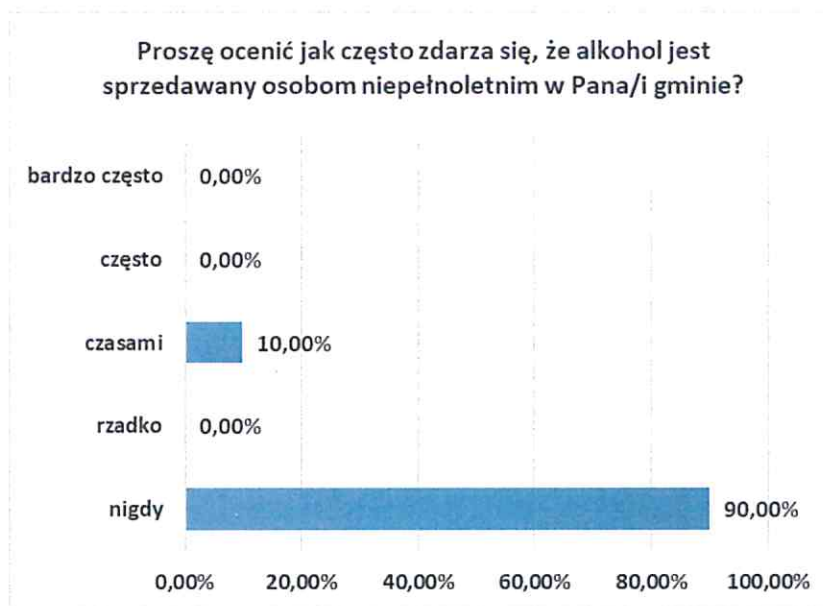
PROBLEM UZALEŻNIEŃ W GMINIE RZEKUŃ Z PERSPEKTYWY SPRZEDAWCÓW ALKOHOLU

Pytania skierowane do osób pracujących w sklepach na terenie Gminy Rzekuń, miały na celu sprawdzenie ich opinii względem skali spożywania napojów alkoholowych przez mieszkańców, ich dostępności dla osób nieletnich oraz znajomości ustawy z dnia 26 X 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz.U. 2021 poz. 1119). Respondentów poproszono zatem, o ocenę poziomu spożycia alkoholu na przestrzeni kilku lat. Zdania sprzedawców są podzielone, ponieważ według 45,00% ankietowanych spożycie alkoholu na terenie gminy jest stałe, lecz dla 30,00% badanych osób spożycie alkoholu wzrasta oraz dla kolejnych 25,00% respondentów maleje.

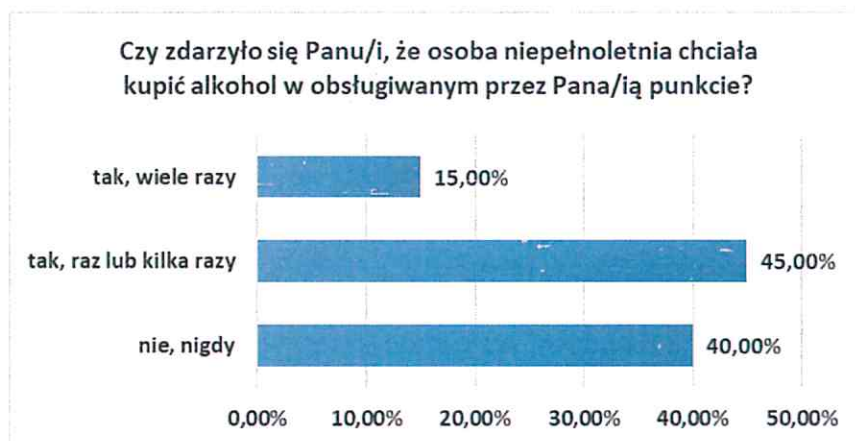
Wykres 109: Ocena sprzedawców odnośnie spożycia alkoholu na przestrzeni kilku lat na terenie gminy

W dalszej kolejności sprzedawców poproszono o ocenę częstotliwości sprzedaży alkoholu osobom niepełnoletnim w ich gminie. Według 90,00% sprzedawców alkohol nie jest sprzedawany osobom niepełnoletnim, natomiast 10,00% uważa, że jest sprzedawany czasami.

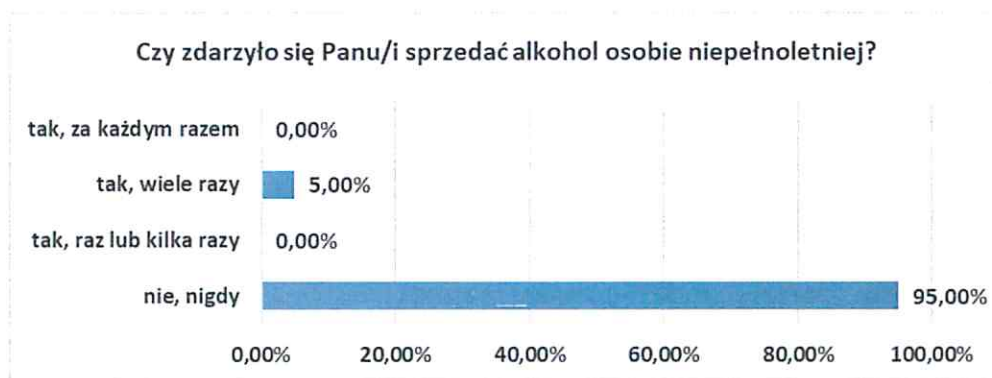
Wykres 110: Proszę ocenić jak często zdarza się, że alkohol jest sprzedawany osobom niepełnoletnim w Pana/i gminie?

Następnie ankietowanych zapytano, jak często zdarza się, że osoba niepełnoletnia chce kupić alkohol w obsługiwanym przez nich punkcie. Analizując odpowiedzi na to pytanie można zauważyć, że według większości osób miało to miejsce raz lub kilka razy (45,00%). Natomiast dla pozostałych respondentów nie miało to miejsca w ogóle (40,00%) lub zdarzyło się to wiele razy (15,00%).

Wykres 111: Czy zdarzyło się Panu/i, że osoba niepełnoletnia chciała kupić alkohol w obsługiwanym przez Pana/ią punkcie?

Poprzednie pytanie wymaga uzupełnienia, ponieważ fakt, że osoba niepełnoletnia chciała alkohol zakupić nie znaczy od razu, że ten trunek zdobyła. Dlatego w następnym pytaniu sprzedawcy zostali poproszeni o udzielenie odpowiedzi czy dokonali takiej sprzedaży. Jak widzimy na poniższym wykresie 95,00% respondentów nie sprzedało alkoholu osobie poniżej 18 roku życia, jednak 5,00% ankietowanych zdarzyło się sprzedać wiele razy.

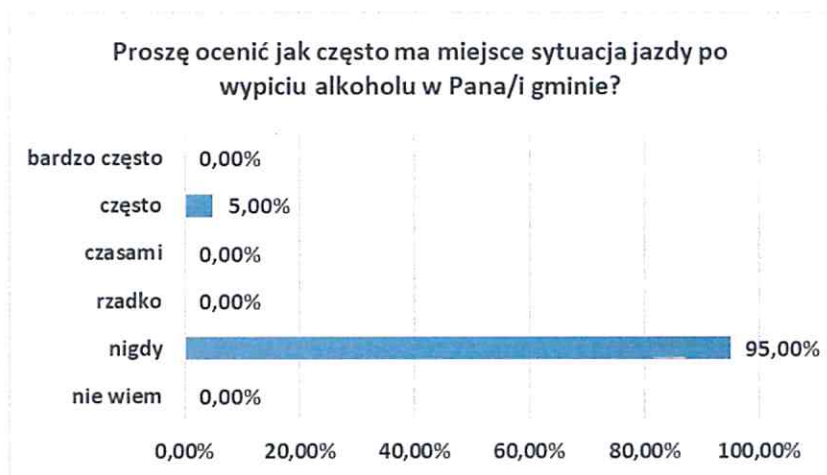
Wykres 112: Czy zdarzyło się Panu/i sprzedać alkohol osobie niepełnoletniej

Zgodnie z ustawą o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi, sprzedawcy napojów alkoholowych mają obowiązek kontrolować dokumenty tożsamości klientów, w celu weryfikacji ich pełnoletniości. Na podstawie zebranych danych możemy zauważyć, że nie wszyscy sprzedawcy napojów alkoholowych w gminie weryfikują wiek osoby wyglądającej na nieletnią podczas dokonywania sprzedaży alkoholu czy papierosów. Zaledwie 50,00% respondentów pyta o dowód osobisty za każdym razem, 20,00% pytało wiele razy, 10,00% raz lub kilka razy, a 20,00% nigdy nie weryfikowało wieku kupującego.

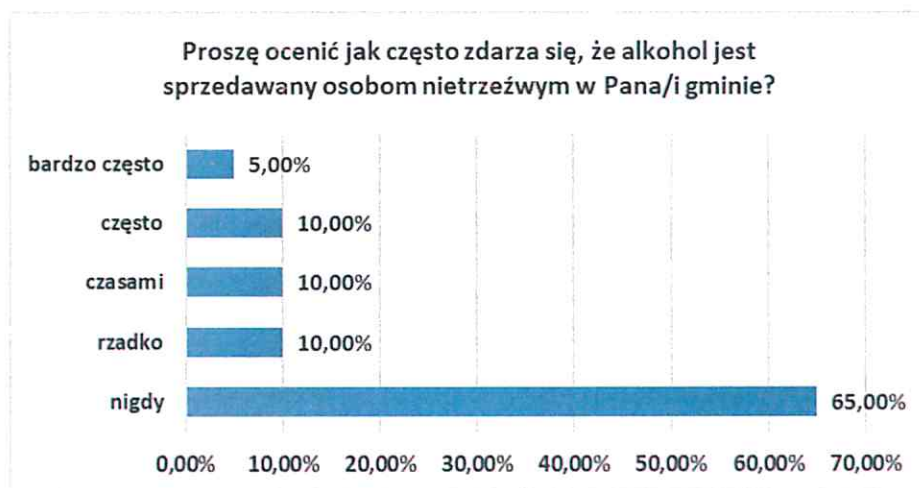
Wykres 113: Czy zdarzyło się Panu/i kiedykolwiek pytać o dowód osobisty klienta, nie mając pewności czy jest pełnoletni

Zapytano respondentów również o to, jak często ma miejsce sytuacja jazdy po wypiciu alkoholu w ich miejscowości. Wyniki kształtują się następująco: 5,00% sprzedawców stwierdziło, że takie sytuacje zdarzają się często. A pozostałe 95,00% ankietowanych osób twierdzi, iż jazda po wypiciu alkoholu nigdy nie miała miejsca na terenie gminy.

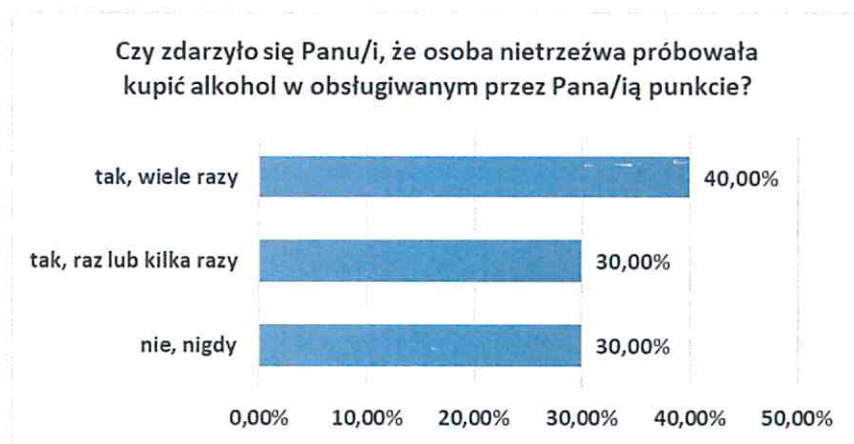
Wykres 114: Proszę ocenić jak często ma miejsce sytuacja jazdy po wypiciu alkoholu w Pana/i gminie

Następne pytanie dotyczyło częstotliwości sprzedaży alkoholu osobom nietrzeźwym. Tylko 65,00% badanych uważa, iż alkohol nigdy nie jest sprzedawany osobom nietrzeźwym, a w opinii po 10,00% sprzedawców takie sytuacje na terenie ich gminy mają miejsce rzadko, czasami lub często, a 5,00% twierdzi, iż alkohol jest sprzedawany osobom nietrzeźwym bardzo często.

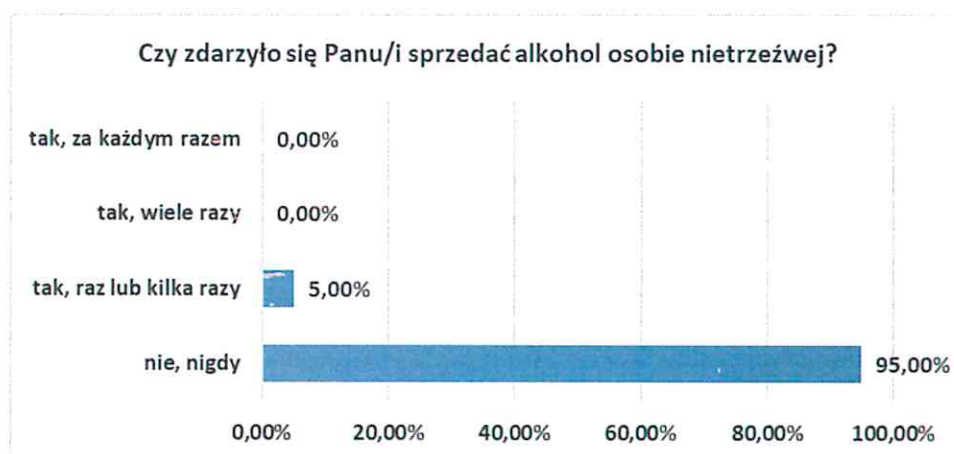
Wykres 115: Proszę ocenić jak często zdarza się, że alkohol jest sprzedawany osobom nietrzeźwym w Pana/i miejscowości

Dodatkowo 40,00% osób przyznało, że wiele razy zdarzyło się, że osoba nietrzeźwa chciała kupić alkohol w obsługiwanym przez nich punkcie, a kolejne 30,00% ankietowanych spotkało się z taką sytuacją raz lub kilka razy. 30,00% ankietowanych osób uznało, iż nigdy taka sytuacja nie miała miejsca na terenie obsługiwanego przez nich sklepu.

Wykres 116: Czy zdarzyło się Panu/i, że osoba nietrzeźwa próbowała kupić alkohol w obsługiwanym przez Pana/ią punkcie

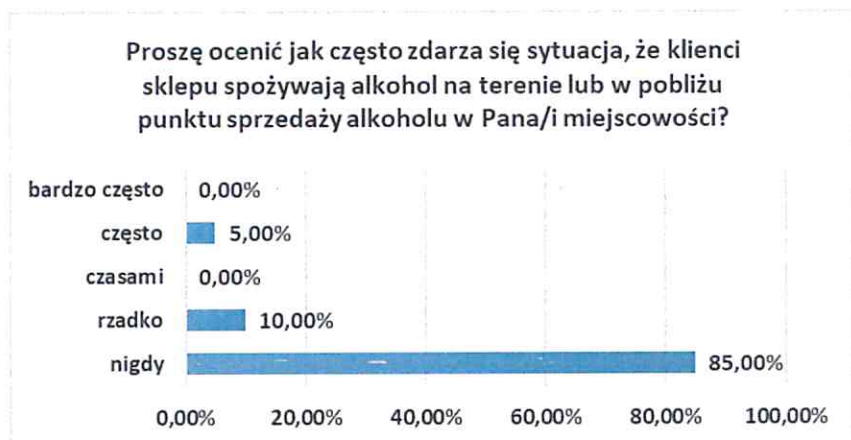
95,00% osób ankietowanych nigdy nie sprzedało alkoholu osobie nietrzeźwej, natomiast 5,00% respondentów zdarzyło się to raz lub kilka razy.

Wykres 117: Czy zdarzyło się Panu/i sprzedać alkohol osobie nietrzeźwej

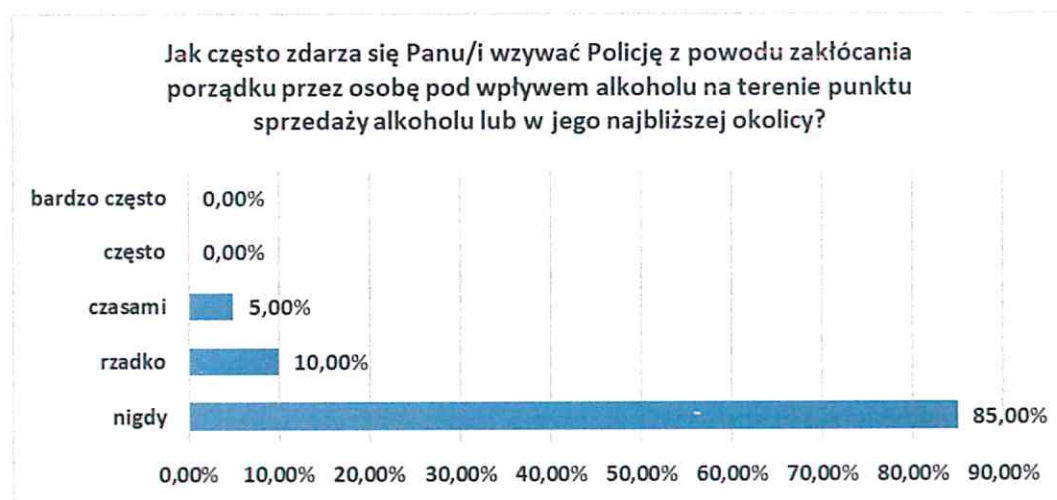
Następny wykres prezentuje dane dotyczące tego, jak często na terenie lub w pobliżu punktów sprzedaży alkoholu zdarza się sytuacja spożywania alkoholu przez klientów, według

opinii respondentów. 85,00% sprzedawców przyznało, że takie sytuacje nie zdarzają się w ogóle. Pozostałe 10,00% osób stwierdziło, że klienci spożywali alkohol na terenie lub w pobliżu punktu sprzedaży rzadko oraz 5,00% twierdzi, iż często.

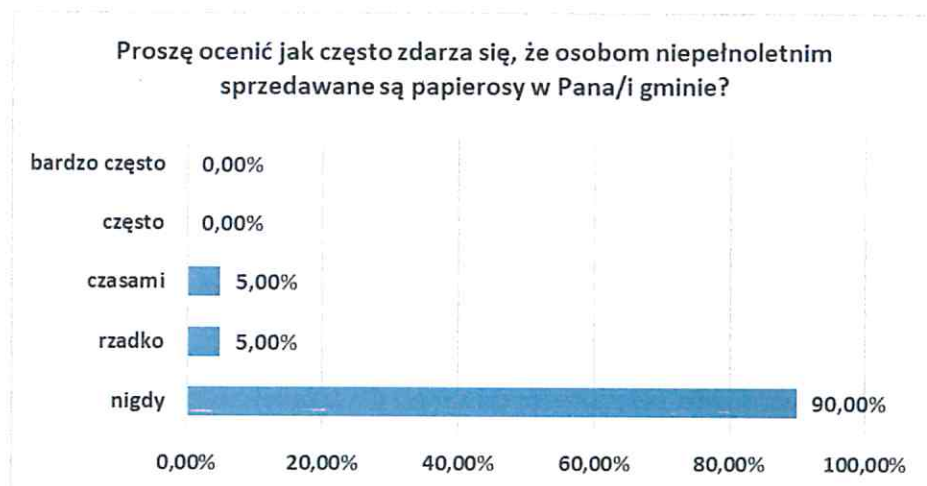
Wykres 118: Proszę ocenić jak często zdarza się sytuacja, że klienci sklepu spożywają alkohol na terenie lub w pobliżu punktu sprzedaży alkoholu w Pana/i miejscowości

Ponadto 85,00% respondentów nigdy nie zdarzyło się wzywać Policji z powodu zakłócania porządku poprzez osoby nietrzeźwe na terenie punktu sprzedaży alkoholu lub w jego pobliżu. 10,00% deklaruje, iż takie sytuacje zdarzały się rzadko, a 5,00% czasami.

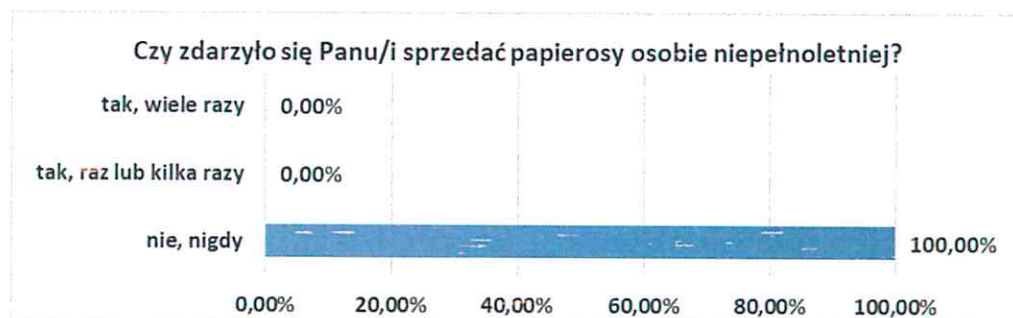
Wykres 119: Jak często zdarza się Panu/i wzywać Policję z powodu zakłócania porządku przez osobę pod wpływem alkoholu na terenie punktu sprzedaży alkoholu lub w jego najbliższej okolicy?

Wyroby nikotynowe, podobnie jak alkohol, nie mogą być sprzedawane osobom nieletnim, zapytano więc respondentów o to, jak często takie sytuacje zdarzają się w ich miejscowości. 90,00% respondentów stwierdziło, że papierosy nigdy nie są sprzedawane klientom mającym mniej niż 18 lat, natomiast po 5,00% ankietowanych osób deklaruje, że są sprzedawane rzadko lub czasami.

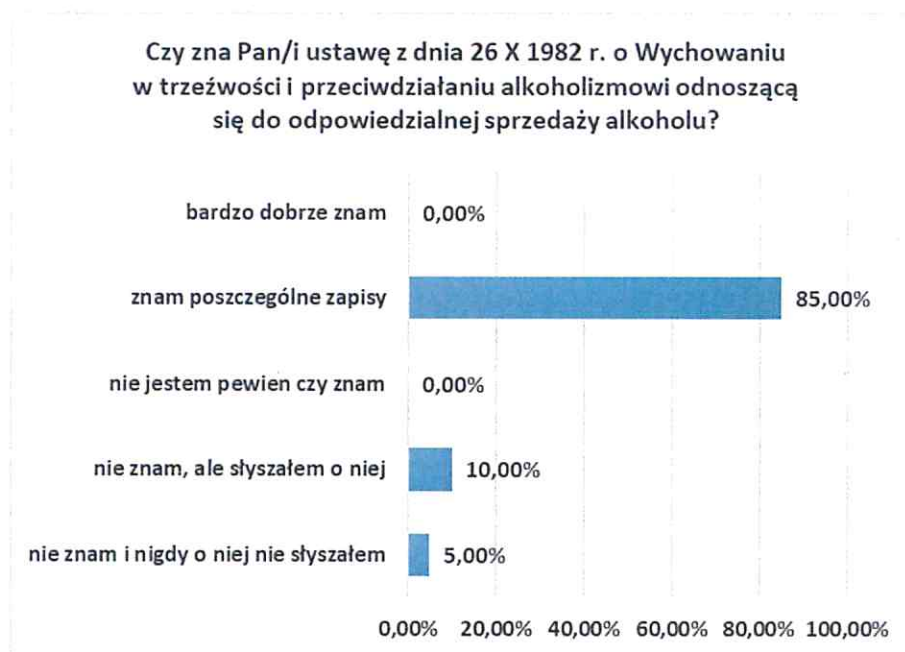
Wykres 120: Proszę ocenić jak często zdarza się, że osobom niepełnoletnim sprzedawane są papierosy w Pana/i gminie

Dodatkowo 100% ankietowanych nigdy nie sprzedało papierosów osobie niepełnoletniej.

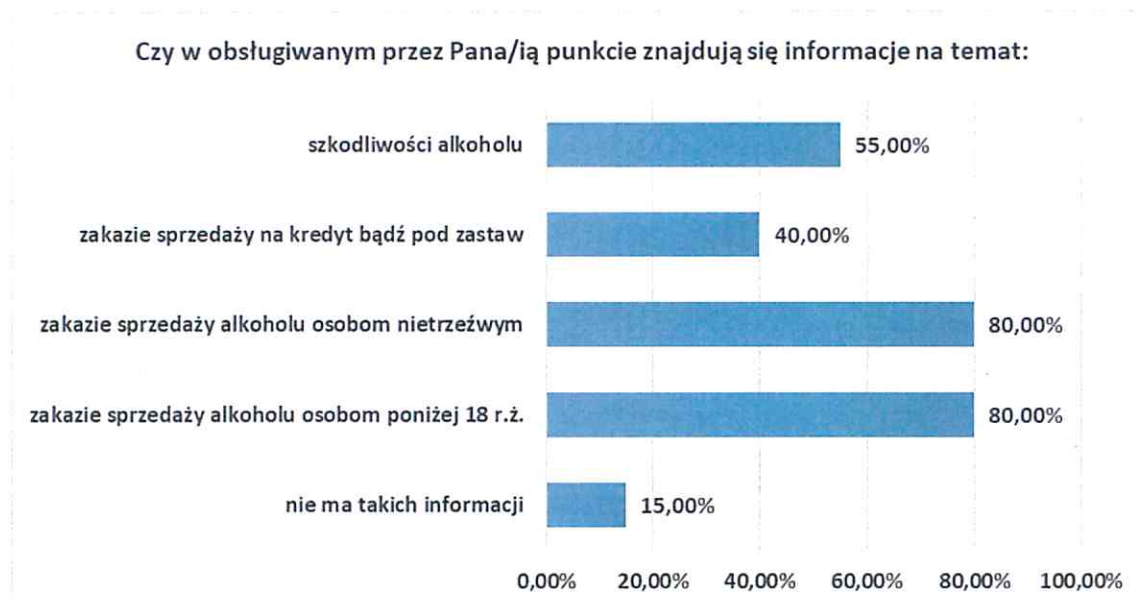
Wykres 121: Czy zdarzyło się Panu/i sprzedać papierosy osobie niepełnoletniej?

Analizując odpowiedzi na pytanie dotyczące znajomości ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi odnoszącą się do odpowiedzialnej sprzedaży alkoholu możemy zauważyć, że najczęściej, bo 85,00% ankietowanych mieszkańców zna tylko poszczególne jej zapisy, natomiast pozostałe 10,00% osób nie zna, ale o niej słyszało, a pozostałe 5,00% nie zna i nigdy o niej nie słyszało.

Wykres 122: Czy zna Pan/i ustawę z dnia 26 X 1982 r. o Wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi odnoszącą się do odpowiedzialnej sprzedaży alkoholu

W nawiązaniu do ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi, akt prawny zobowiązuje do umieszczania, w widocznych punktach sklepów, informacji na temat szkodliwości alkoholu oraz obligatoryjnie o zakazie sprzedaży osobom poniżej 18 roku życia, sprzedaży na kredyt lub pod zastaw oraz zakazie sprzedaży alkoholu osobom nietrzeźwym. Badanie ankietowe pokazało, że nie we wszystkich sklepach widnieją takie wiadomości. Umieszczenie obowiązkowej informacji o szkodliwości alkoholu oświadczyło tylko 55,00% respondentów, informację o zakazie sprzedaży na kredyt bądź pod zastaw 40,00% badanych sprzedawców, natomiast informację o zakazie sprzedaży alkoholu osobom poniżej 18 roku życia oraz informację o zakazie sprzedaży osobom nietrzeźwym zadeklarowało po 80,00% badanych osób. Ponadto 15,00% ankietowanych przyznało, iż nie ma takich informacji na terenie sklepu, co może być niepokojące.

Wykres 123: Czy w obsługiwanym przez Pana/ią punkcie znajdują się informacje na temat (pytanie wielokrotnego wyboru)

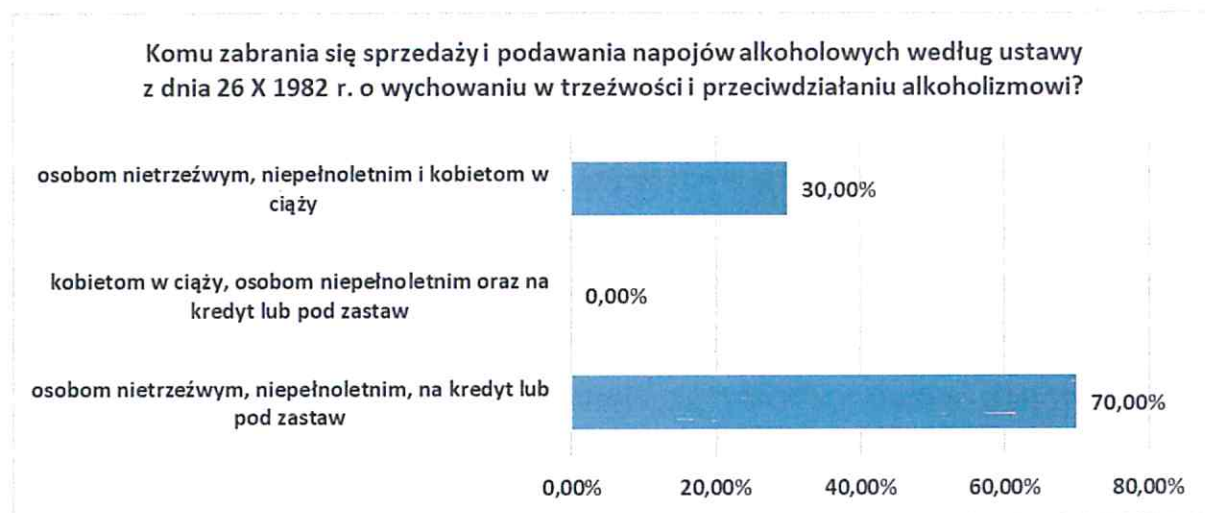
Jak wynika z odpowiedzi respondentów 60,00% z nich brało udział w szkoleniu dotyczącym odpowiedzialnej sprzedaży alkoholu. Natomiast pozostałe 40,00% respondentów deklaruje, że nie zostało przeszkolonych ze wspomnianej tematyki.

Wykres 124: Czy brał/a Pan/i udział w szkoleniu dotyczącym odpowiedzialnej sprzedaży alkoholu

Ostatnie pytanie skierowane do sprzedawców napojów alkoholowych miało na celu zbadanie ich wiedzy na temat ustawowych zakazów sprzedaży alkoholu. Na podstawie zebranych danych możemy zauważyć, że prawidłową wiedzę na ten temat ma 70,00% badanych

sprzedawców, gdyż stwierdzili oni, że zabrania się sprzedaży napojów alkoholowych osobom nietrzeźwym, niepełnoletnim oraz na kredyt lub pod zastaw. Pozostałe 30,00% ankietowanych zaznaczyło błędną odpowiedź, która wymieniała również kobiety w ciąży.

Wykres 125: Komu zabrania się sprzedaży i podawania napojów alkoholowych według ustawy z dnia 26 X 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi?

5. Wnioski

Przeprowadzona diagnoza problemów społecznych umożliwiła przedstawienie opinii dorosłych mieszkańców, uczniów szkół podstawowych oraz osób pracujących w punktach sprzedaży napojów alkoholowych dotyczących aktualnych problemów społecznych związanych z uzależnieniami od alkoholu, tytoniu, narkotyków i dopalaczy, a także zakresu występującego problemu ubóstwa, bezrobocia i funkcjonowania osób niepełnosprawnych oraz problemu przemocy, które bezpośrednio dotyczą społeczność lokalną Gminy Rzekuń. Cel badania został osiągnięty dzięki informacjom uzyskanym za pomocą ankiet, a zgromadzone dane pozwoliły na wyciągnięcie wniosków będących podstawą do opracowania rekomendacji, które następnie posłużą do tworzenia różnego rodzaju programów pomocowych zmierzających do poprawy sytuacji na terenie gminy, w tym jakości życia jej mieszkańców. Na podstawie otrzymanych wyników zostaną podkreślone najważniejsze kwestie problemowe, wymagające uwagi ze strony władz samorządowych.

Skala zjawiska uzależnień od alkoholu, papierosów oraz narkotyków i dopalaczy jest porównywalna do wyników ogólnopolskich. Zarówno wśród dorosłych mieszkańców, jak i młodzieży szkolnej Gminy Rzekuń, problem nadużywania alkoholu nie przybiera dużych rozmiarów. Da się zauważyć, że większość dorosłych osób pije sporadycznie oraz w większym stopniu napoje niskoprocentowe w niewielkiej ilości dawek. Alkohol spożywany jest głównie dla walorów smakowych, towarzystwa lub dla lepszej zabawy. Najczęściej podawanym miejscem spożywania alkoholu jest dom własny lub u znajomych, wpływ na to może mieć panująca obecnie sytuacja epidemiologiczna. Zbadano także, iż dorośli mieszkańcy przedstawiają dobre postawy względem picia alkoholu oraz przeprowadzają rozmowy ze swoimi dziećmi uświadamiając ich o konsekwencjach nadużywania alkoholu. Lecz spora część uczniów zadeklarowała również, iż rodzice nie reagowali pomimo tego, że powzięli informację, że ich dziecko spożywa alkohol, co może być spowodowane tym, iż sami dali dziecku spróbować, aby go nie kusiło w towarzystwie rówieśników. Pomimo tego, że wskaźnik spożycia alkoholu przez uczniów z terenu Gminy Rzekuń jest porównywalny do ogólnopolskiego to należy zwrócić uwagę na pewne kwestie, które zaniedbane mogą w przyszłości doprowadzić do wzrostu problemu. Do tych kwestii należy przede wszystkim przyzwolenie rodziców na spożywanie alkoholu przez ich dzieci oraz kupowanie i dawanie alkoholu nieletnim przez starszą młodzież. Dlatego należałoby prowadzić monitoring tego problemu oraz organizować spotkania edukacyjne zarówno z uczniami, jak i rodzicami na temat zagrożeń wynikających z tego typu uzależnień oraz wczesnej inicjacji alkoholowej. Analizując uzyskane wyniki można stwierdzić, iż niski wiek inicjacji alkoholowej podawanej przez młodzież szkolną może być spowodowany tym, iż uczniowie podawali wiek, w którym dostali alkohol jednorazowo, a nie znaczy to rozpoczęcia regularnego picia alkoholu. W większości przypadków, niepełnoletnie osoby, które spróbowały alkoholu, zostały nim poczęstowane i w większości deklarują, że alkohol najczęściej był spożywany na uroczystości rodzinnej lub imprezie towarzyskiej. Uczniowie twierdzą, iż nie wiedzą jak i gdzie zdobyć alkohol, co nasuwa wniosek, iż ten temat raczej ich nie interesuje. Młodzi mieszkańcy w przeważającej większości nie mieli przykrych doświadczeń związanych ze spożywaniem alkoholu.

Na uwagę władz samorządowych zasługuje także fakt, iż na terenie gminy, były widziane kobiety w ciąży pijące napoje alkoholowe (przez 18,00% ankietowanych mieszkańców). Dodatkowo część respondentów zadeklarowała, iż nie zna lub twierdzi, iż nie występują żadne negatywne konsekwencje spożywania alkoholu przez kobietę ciężarną. Należałoby się

temu problemowi bliżej przyjrzeć oraz przeprowadzić kampanię informacyjną uświadamiającą mieszkańców, a przede wszystkim kobiety w ciąży, o szkodliwych skutkach spożywania nawet śladowych ilości alkoholu.

Co ważniejsze, mieszkańcy oraz sprzedawcy zauważają, że na terenie gminy zdarzają się przypadki jazdy samochodem pod wpływem alkoholu (aż 39,00% dorosłych respondentów), a niewielka część ankietowanych była zatrzymana za to wykroczenie (3,95%) i właśnie na tej kwestii należałoby skupić również większą uwagę w profilaktyce przeciwalkoholowej.

Kolejnym zjawiskiem wymagającym podjęcia działań profilaktycznych jest podejmowanie pracy pod wpływem alkoholu. Aż 11,84% mieszkańców Gminy Rzekuń przyznaje się do wykonywania swoich obowiązków zawodowych będąc pod wpływem alkoholu, co zasługuje na konieczność przeprowadzenia szeroko zakrojonych działań na terenie miejsc pracy, w celu szybkiego zniwelowania potencjalnego problemu.

Z analizy odpowiedzi sprzedawców dowiadujemy się, iż na terenie gminy spożycie alkoholu jest stałe, lecz nieznacznie wzrasta. Możemy także ustalić, że część sprzedawców pozwala spożywać napoje alkoholowe na terenie lub w pobliżu ich punktu sprzedaży. Niepokojące jest także to, że uczniowie szkół podstawowych twierdzą, iż zdobywanie alkoholu na terenie gminy jest możliwe, a sprzedawcy przyznają, iż na terenie gminy zdarza się, że alkohol jest sprzedawany osobom niepełnoletnim lub nietrzeźwym oraz nie zawsze legitymowany jest wiek kupującego. Jest to sygnał dla Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, by zwiększyła kontrolę punktów sprzedaży alkoholu, w celu eliminacji miejsc, gdzie osoby niepełnoletnie oraz nietrzeźwe mogą dokonać zakupu tego rodzaju napojów. Mimo to większość badanych sprzedawców wykazuje dobrą znajomość poszczególnych przepisów potrzebnych do odpowiedzialnej sprzedaży alkoholu, a także w znacznej większości posiada wymagane oznaczenia informujące o szkodliwości alkoholu na terenie sklepu. Jednak spora część osób sprzedających alkohol twierdzi, iż nie uczestniczyła w szkoleniu z zakresu odpowiedzialnej sprzedaży (40,00%) dlatego też należałoby szkolenie powtórzyć i upewnić się, że wszystkie osoby sprzedające alkohol będą mogły uczestniczyć oraz zdobyta wiedza zostanie wykorzystana do zwiększenia odpowiedzialności podczas sprzedawania alkoholu, w szczególności unikania sprzedaży osobom nieletnim oraz nietrzeźwym.

Również skala problemu nikotynowego nie przybiera dużych rozmiarów. Do regularnego palenia papierosów przyznaje się 18,00% badanych mieszkańców. Najczęściej wymienianymi

powodami palenia tytoniu jest towarzystwo, przyjemność oraz obecność alkoholu. Spora część palących papierosy mieszkańców podejmowała próby rzucenia nałogu, lecz bezskutecznie. Na terenie gminy są też osoby, które uważają, iż palenie tytoniu jest nieszkodliwe. Dodatkowo wśród młodzieży szkolnej również zdarzają się osoby palące papierosy. Co prawda większość z nich sporadycznie lub jednorazowo, tylko 0,86% badanych uczniów przyznało się, iż papierosy pali regularnie w dużej ilości. W związku z tym należy ten aspekt na bieżąco monitorować oraz prowadzić dalej zaczęte działania profilaktyczne, które warto rozszerzyć o szeroką kampanię informacyjną dotyczącą szkodliwości palenia oraz pomoc osobom uzależnionym w rzuceniu nałogu.

W kwestii uzależnień od substancji psychoaktywnych można zdecydowanie stwierdzić, iż ich nadużywanie nie jest problemem mieszkańców badanej gminy. W porównaniu do gminy o podobnej strukturze demograficznej skala problemów Gminy Rzekuń jest dużo mniejsza. Jak pokazują zebrane wyniki niewielki odsetek dorosłych respondentów oraz młodzieży szkolnej miało styczność z narkotykami, głównie jednokrotnie lub kilkakrotnie. Najczęściej wymienianą substancją odurzającą była marihuana, ekstazy oraz grzyby halucynogenne. Powodem zażycia narkotyków przez mieszkańców, była ciekawość, chęć lepszej zabawy, wpływ znajomych oraz przyjemność/relaksacja. Większość badanych młodych osób narkotyki zażyła wspólnie w grupie przyjaciół, w większości przypadków ze znajomymi na podwórku. Dodatkowo młodzi mieszkańcy twierdzą, że narkotyki są trudne do zdobycia na terenie ich gminy, lecz są dostępne od konkretnych osób, na osiedlu lub w centrum miejscowości. Niemal wszyscy uczniowie zdają sobie sprawę ze szkodliwości i konsekwencji zażywania narkotyków, jednak są osoby, które twierdzą, iż są zdecydowanie nieszkodliwe. Jest to sygnał alarmujący i należałoby w tym względzie kontynuować szeroko zakrojoną kampanię informacyjną na temat negatywnego wpływu narkotyków na zdrowie fizyczne oraz psychiczne. Ze względu na fakt, iż tak niewielka ilość osób miała jakikolwiek kontakt z narkotykami oraz prezentowane przez dorosłych respondentów postawy ich względem są poprawne to kampania powinna mieć charakter informacyjny i być skierowana do ogółu społeczności lokalnej.

Z analizy porównawczej wynika, iż ważnym zagrożeniem w Gminie Rzekuń jest przemoc, szczególnie rówieśnicza oraz przemoc stosowana wobec partnera życiowego. Aż 22,00% spośród ankietowanych osób dorosłych doświadczyło przemocy, 24,00% respondentów Gminy Rzekuń deklaruje, iż zna kogoś kto doświadcza przemocy oraz 16,00% osób przyznało się do zastosowania przemocy wobec drugiej osoby. Stosowana przemoc

najczęściej przybierała formę psychicznego bądź fizycznego znęcania się. Zarówno młodzi oraz dorośli respondenci często łączyli przemoc z nadużywaniem alkoholu, narkotyków, dopalaczy, a także z wykluczeniem społecznym i chorobami psychicznymi. Aż 17,00% respondentów uważa, iż istnieją okoliczności usprawiedliwiające stosowanie przemocy, a 10,00% twierdzi, iż kary fizyczne to dobra metoda wychowawcza. Jednak przede wszystkim badani dorośli oraz badana młodzież potrafi dobrze ocenić, które zachowania są przemocowe i rozpoznać kto jest ofiarą, a kto sprawcą przemocy. Dodatkowo uczniowie są zdania, że w ich szkole występuje problem przemocy rówieśniczej – uważa tak, aż 29,97% badanej próby, a 53,40% zgłosiło doznawanie przemocy ze strony kolegów i koleżanek. To, że istnieje w tym zakresie spory problem uwidacznia także fakt, iż bardzo duży odsetek badanych uczniów nie chciał zadeklarować czy problem jest czy go nie ma, co właśnie może świadczyć o tym, że problem występuje, ale boją się przyznać. Z kolei jest to także wrażliwa kwestia, więc część osób może się po prostu nie przyznawać przed znajomymi. Ponadto uczniowie sami przyznają się do stosowania przemocy najczęściej wobec rówieśników, ale także innych znajomych. Dane te są niepokojące i wskazują na potrzebę prowadzenia działań profilaktycznych, których celem byłoby zwiększenie odpowiedzialności sprawców przemocy oraz bezpieczeństwa jej ofiar na terenie szkoły oraz w jej pobliżu.

Warunki życia mieszkańców zostały przez nich określone jako średnie, a sytuacja materialna została oceniona na dobrą. Według respondentów stopień zaangażowania władz lokalnych jest dostateczny, jednak większość uważa, iż dostęp do placówek opieki zdrowotnej jest niewystarczający na terenie gminy (59,00%). Aż 36,00% badanych osób przyznało się do posiadania w składzie rodziny osoby długotrwale chorej wymagającej specjalistycznej i stałej opieki medycznej, więc zapewnienie dostępu do placówek medycznych jest niezbędne. Wśród przyczyn problemów społecznych badani podali głównie niezaradność życiową bezrobocie oraz alkoholizm. Z odpowiedzi ankietowanych wyraźnie uwidacznia się problem ubóstwa, prawie wszyscy badani znają lub słyszeli o takich rodzinach na terenie Gminy Rzekuń. Podanymi przez respondentów przyczynami takiego stanu są uzależnienia, bezrobocie, choroby oraz niedostosowanie społeczne. Ponadto najczęściej wymienianymi problemami dotyczącymi młodzieży były: uzależnienia od komputera i Internetu, zaniedbania wychowawcze, alkohol i papierosy oraz przemoc ze strony rówieśników. Dorośli mieszkańcy zauważają także, iż wśród osób starszych problemem są choroby, samotność oraz brak opieki ze strony rodziny. Natomiast w kwestii osób niepełnosprawnych zostały zauważone

następujące trudności: bariery architektoniczne, utrudniony dostęp do placówek rehabilitacyjnych, bezrobocie oraz izolacja. Dodatkowo według badanych mieszkańców oferta pomocy osobom niepełnosprawnym na terenie gminy jest raczej niewystarczająca.

Ze względu na fakt, iż, iż uczniowie często pozyskują informacje od rodziców i nauczycieli oraz do nich młodzież najchętniej zwróciłaby się w razie wystąpienia jakichkolwiek problemów to konieczne jest edukowanie rodziców, pedagogów oraz nauczycieli na tematy uzależnień, zachowań ryzykownych oraz przemocowych. Rodzice i nauczyciele mają duży wpływ

na kształtowanie się postaw młodych ludzi na terenie ich gminy zatem działania władz powinny wspierać proces wychowawczy młodzieży, na każdym etapie, poprzez odpowiednio dobrane kampanie informacyjne oraz dostarczyć rodzicom jak najwięcej materiałów i sposobności zdobycia rzetelnych informacji odnośnie przemocy, uzależnień i ich skutków, aby ich rozmowy z dziećmi były rzeczowe i przez to bardziej skuteczne.

Większość mieszkańców dorosłych, jak i młodych, najwięcej informacji czerpie z telewizji i Internetu, dlatego zaleca się prowadzenie kampanii uświadamiających lokalne społeczeństwo o zagrożeniach związanych z cyberuzależnieniami oraz cyberprzemocą. Dobrym sposobem byłoby przeprowadzenie dodatkowo szczegółowej diagnozy na temat występującej na terenie gminy potencjalnej przemocy w sieci czy cyberuzależnień.

Zważywszy na fakt, iż masowe środki przekazu są głównym źródłem wiedzy mieszkańców to jednym z przewodnich form profilaktyki powinny być materiały dostępne online oraz przekazywane za pośrednictwem lokalnej prasy, telewizji czy radia.

Dużym zaufaniem młodych ludzi cieszy się także Policja oraz Telefon Zaufania. Kampanie informacyjne, takie jak warsztaty dla dzieci z pedagogami, psychologami i innymi specjalistami, wykłady i pogadanki z wychowawcą szkolnym oraz festyny/imprezy/pikniki profilaktyczne zostały pozytywnie odebrane przez młodych mieszkańców i w ich ocenie te działania będą dalej najskuteczniejsze. Uczniowie dali również do zrozumienia, że mogliby podejmować więcej aktywności w tym zakresie, lecz póki co nie mają na nie pomysłu.

Dane kontaktowe do instytucji zajmujących się profesjonalną pomocą są znane większości respondentów i wiedzą oni gdzie szukać takich informacji, jednak wciąż są osoby, które nie wiedzą gdzie szukać profesjonalnej pomocy na terenie gminy.

6. Rekomendacje

Niniejsza analiza problemów społecznych występujących na terenie Gminy Rzekuń pozwoliła na przedstawienie rekomendacji działań profilaktycznych, jakie powinny zostać podjęte przez poszczególne instytucje zajmujące się działaniami prewencyjnymi. Działania te powinny mieć charakter długofalowy, wielostronny i obejmować jak największą część społeczności.

Warto na początku zaznaczyć, że skala uzależnienia od alkoholu na terenie Gminy Rzekuń nie przybiera dużych rozmiarów, jednak należy mieć na uwadze fakt, iż picie alkoholu przez młodych ludzi jest najczęstszym zachowaniem ryzykownym i warto o tym pamiętać przy ustalaniu priorytetów w działaniach profilaktycznych. Spożywanie alkoholu przez osoby niepełnoletnie często prowadzi do podejmowania innych zachowań ryzykownych, jak palenie papierosów, zażywanie narkotyków czy nawet przemoc. Problemem jest nie tyle uzależnienie, które może dotknąć część młodych ludzi w przyszłości, ale przede wszystkim wiele szkód i konsekwencji bieżących. Istotny czynnik ryzyka mogą stanowić także osoby pełnoletnie, które kupują bądź dają alkohol osobie niepełnoletniej. Dlatego rekomenduje się prowadzenie działań informacyjno-edukacyjnych, w tym kampanii społecznych, dotyczących ryzyka szkód wynikających ze spożywania alkoholu dla konsumentów i ich otoczenia, a także wspieranie działań promujących trzeźwy i bezpieczny sposób spędzania czasu przez rodziny, dzieci i młodzież oraz wzmacnianie czynników chroniących i motywujących do większej aktywności w życiu społecznym. Należałoby także prowadzić monitoring tego problemu oraz organizować spotkania edukacyjne zarówno z uczniami, jak i rodzicami na temat zagrożeń wynikających z tego typu uzależnień oraz wczesnej inicjacji alkoholowej. Pozytywna i silna więź z rodzicami, normy dotyczące substancji psychoaktywnych wyniesione z domu oraz umiejętność budowania wokół dziecka nie tylko systemu kontroli, ale i wsparcia są bardzo ważnymi czynnikami chroniącymi młodych ludzi przed sięganiem po substancje psychoaktywne. Rodzice mają największą możliwość podejmowania skutecznych oddziaływań wychowawczych. Szkoła i inne instytucje mogą wspierać rodziców w wychowaniu dzieci i uzupełniać ewentualne braki wynikające ze specyficznych trudności danej rodziny. Dlatego też rekomenduje się realizowanie działań profilaktyczno-edukacyjnych we współpracy z rodzicami, aby wspierać abstynencję dziecka i przygotowywać je do podejmowania świadomych i odpowiedzialnych decyzji związanych z używaniem substancji psychoaktywnych. Chodzi zatem nie tylko o przekazanie informacji na temat skali problemu, ale także o pracę nad przekonaniami normatywnymi dotyczącymi

picia alkoholu i jego szkodliwości dla młodzieży i dorosłych. Takie działania edukacyjne i informacyjne wzmacniają skuteczność innych narzędzi lokalnej polityki wobec alkoholu.

Następnym z istotnych społecznie zjawisk, któremu warto poświęcić szczególną uwagę w ramach gminnych programów rozwiązywania problemów alkoholowych, jest spożywanie alkoholu w ciąży występujące na terenie gminy oraz związane z tym konsekwencje zdrowotne dla dziecka. W tym aspekcie rekomenduje się upowszechnianie wiedzy na temat szkodliwości picia alkoholu w ciąży, a w szczególności alkoholowego zespołu płodowego (FAS).

Jeszcze jednym zadaniem profilaktyki na terenie Gminy Rzekuń jest przeciwdziałanie nietrzeźwości na drogach. Inicjatywy mające na celu zmniejszenie zjawiska nietrzeźwości na drogach powinny uwzględniać wszystkich uczestników ruchu drogowego i mogą być kierowane do ogółu populacji. Wraz z kampaniami społecznymi z zakresu zwiększenia bezpieczeństwa ruchu drogowego należy także podejmować działania nakierowane na zmianę przekonań i postaw uczestników ruchu drogowego, umacniając postawy braku tolerancji dla spożywania alkoholu wśród osób kierujących pojazdami, zachęcające do podejmowania działań i ukazujące właściwe sposoby reagowania i zachowania w sytuacji bycia świadkiem kierowania pojazdem po wypiciu alkoholu. Dodatkowo Policja podczas kontroli drogowych może przekazywać kierowcom materiały informacyjne na temat wpływu alkoholu na organizm.

Innym obszarem działań są szkolenia właścicieli punktów sprzedaży napojów alkoholowych oraz osób bezpośrednio sprzedających alkohol. W ich programie należy uwzględniać nie tylko aspekty prawne, moralne oraz społeczne wynikające z nieodpowiedzialnej sprzedaży alkoholu, lecz również obszar osobistych motywacji (np. postawy rodzicielskie, mity na temat alkoholu) oraz umiejętności praktyczne (ćwiczenie scen asertywnego odmawiania). Rekomenduje się podejmowanie akcji kontrolnych przez Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w stosunku do podmiotów handlujących napojami alkoholowymi pod kątem przestrzegania przepisów ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi.

Natomiast w kwestii uzależnień od tytoniu zaleca się kontynuację działań profilaktycznych wykorzystujących strategię informacyjną mającą na celu edukację mieszkańców z zakresu szkodliwości nikotyny na zdrowie palacza i osób w jego najbliższym otoczeniu. Z powodu dużej liczby osób zmagających się z rzuceniem palenia rekomenduje się dalsze cykliczne

rozpowszechnianie materiałów profilaktycznych, na których znajdować się będą informacje zachęcające do rzucenia palenia oraz sposoby i metody, które mogą w tym pomóc. Materiały powinny być również dostępne w formie online.

Następną przebadaną tematyką są substancje psychoaktywne zażywane przez młodzież oraz dorosłych, lecz nie stanowią one problemu na terenie Gminy Rzekuń. Co prawda bardzo niewielki odsetek badanych mieszkańców zażył je jedno lub kilkakrotnie, ale warto pamiętać,

że każdy kontakt z narkotykami jest niebezpieczny, ponieważ niektóre uzależniają szybciej i silniej niż inne. Substancje te wpływają na centralny układ nerwowy i mogą wywoływać m.in. zmianę świadomości, określony nastrój czy ekstremalne doznania. Powodują też w różnym stopniu zmiany psychiczne (np. euforię) oraz fizyczne (np. wzrost ciśnienia krwi). Wyniki badań wskazują na bardzo niski odsetek uczniów szkół podstawowych Gminy Rzekuń sięgających po narkotyki, dlatego zaleca się działania profilaktyczne na poziomie uniwersalnym. Dodatkowo część młodych respondentów nie zdaje sobie sprawy ze szkodliwości narkotyków, więc niezbędna jest realizacja kampanii edukacyjnych mających na celu zwiększenie świadomości młodzieży na temat szkód wynikających z zażywania substancji psychoaktywnych, która powinna spowodować zmniejszenie zainteresowania młodzieży eksperymentującej z substancjami psychoaktywnymi oraz będącej w grupie ryzyka. Programy dla dzieci i młodzieży muszą być dostosowane do ich wieku rozwojowego oraz stopnia zagrożenia ryzykiem wystąpienia uzależnień. Większość pijących alkohol czy biorących narkotyki młodych ludzi nie jest uzależniona, a sięgnięcie po używki jest sposobem na zaimponowanie grupie lub drogą poszukiwań w okresie „kryzysu tożsamości”. Dlatego młodzież wymaga innego podejścia, uwzględnienia w programie faktu używania różnych substancji psychoaktywnych, specyfiki wieku rozwojowego, konstruktywnego zagospodarowania wolnego czasu, poczucia przynależności i uczestniczenia w grupach rówieśniczych. Pożądane jest, aby szkolenia dla uczniów odbywały się nie tylko w formie wykładowej, ale także przy zastosowaniu technik aktywizujących uczestników (warsztaty, ćwiczenia), tak aby osoby biorące w nich udział miały możliwość nabycia praktycznych umiejętności. W obecnej sytuacji spowodowanej epidemią COVID-19, do przekazywania treści dotyczących przeciwdziałania uzależnieniom zaleca się korzystanie z technik audiowizualnych (np. filmy edukacyjne w Internecie).

Na podstawie zebranych danych można zauważyć, iż Gmina Rzekuń boryka się z problemem ubóstwa. Ograniczenie tego problemu jest procesem niezwykle złożonym. Aby zmniejszyć

jego zasięg należy podjąć odpowiednio zaplanowane i długofalowe działania realizowane na szczeblu centralnym i samorządowym. Niezbędne jest przy tym współdziałanie zarówno instytucji publicznych, podmiotów biznesowych, jak i organizacji społecznych czy pozarządowych, z których wiele w sposób znaczący wspiera osoby wykluczone lub dotknięte ubóstwem. W tym przypadku najbardziej skuteczna jest pomoc długofalowa, nakierowana na aktywizację życiową osób dotkniętych ubóstwem poprzez zawieranie kontraktów socjalnych, czyli pisemnych umów zawartych z osobą ubiegającą się o pomoc, określającą uprawnienia i zobowiązania stron umowy, w ramach wspólnie podejmowanych działań zmierzających do przezwyciężenia trudnej sytuacji życiowej osoby lub rodziny. Stosowanie tego narzędzia ułatwia wzmocnienie aktywności i samodzielności życiowej, zawodowej lub przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu. Jednak rezultaty te są odroczone w czasie i dopiero w efekcie końcowym widać jak zmienia się życie osoby ubogiej, ale też otoczenie tej osoby. Znaczącą wartością jest więc wspieranie osób ubogich w formie przyjaznych nowych form działań, czego przykładem mogą być dobre praktyki, takie jak programy osłonowe obejmujące pomocy finansową na zakup leków, uruchomienie „społecznych lodówek”, „banku rzeczy używanych”, czy organizacja spotkań świątecznych dla ubogich, samotnych lub bezdomnych. Jak również aktywizacja społeczna i zawodowa osób dotkniętych ubóstwem poprzez m.in.: nabycie nowych umiejętności (udział w kursie zawodowym), zwiększenie osobistych predyspozycji (udział w zajęciach z doradcą zawodowym i psychologiem), włączenie do rynku pracy (podjęcie pracy w ramach prac społecznie użytecznych, udział w warsztatach ekonomii społecznej). Aby podnieść skuteczność wsparcia udzielanego przez pracę socjalną należałoby ukierunkować działania na wzmacnianie potencjału osób i rodzin w przezwyciężaniu trudnej sytuacji życiowej z wykorzystaniem ich uprawnień, zasobów i możliwości, a także wspieranie podnoszenia kwalifikacji i kompetencji pracowników Ośrodka Pomocy Społecznej. Zalecane jest także udostępnianie informacji o ofercie usług aktywizujących skierowanych do osób w trudnej sytuacji finansowej. Informacje powinny być dostępne w często uczęszczanych miejscach w formie plakatów, ulotek, czy krótkich broszur.

Kolejnym zdiagnozowanym lokalnym zagrożeniem są problemy w funkcjonowaniu osób niepełnosprawnych. Mieszkańcy Gminy Rzekuń twierdzą, iż oferta pomocy osobom niepełnosprawnym jest niewystarczająca, dlatego wymagane jest jak najszybsze podjęcie działań w tym zakresie. Niezbędna jest poprawa dostępu do usług opiekuńczych, rehabilitacji zdrowotnej oraz zapewnienie jej ciągłości. Dodatkowo osoby niepełnosprawne należą

do kategorii osób, których sytuacja na rynku pracy jest niekorzystna, a przecież praca zawodowa, sama aktywność w tym wymiarze ludzkiego funkcjonowania, jest jednym z najskuteczniejszych sposobów prowadzących do integracji osoby niepełnosprawnej ze społeczeństwem. Praca zawodowa jest istotnym czynnikiem przeciwdziałającym izolacji i wykluczeniu społecznemu, jest zatem wartością ważną nie tylko z jednostkowego, ale także społecznego punktu widzenia, daje możliwość uzyskiwania przez osoby niepełnosprawne samodzielności ekonomicznej. Dlatego warto pokazywać w środkach masowego przekazu dobre praktyki związane z udanymi sposobami samozatrudnienia oraz promujące aktywność zawodową osób niepełnosprawnych.

Mieszkańcy Gminy Rzekuń zgodnie zauważyli, iż największym problemem osób niepełnosprawnych są bariery architektoniczne. Istniejące w przestrzeniach publicznych newralgiczne bariery i utrudnienia (np. brak ławek umożliwiających krótki odpoczynek, podjazdów, toalet, wysokie krawężniki itp.) mają charakter lokalny, stąd też w ich zidentyfikowaniu i niwelowaniu ważną rolę powinien odgrywać audyt dostępności konkretnych przestrzeni wykonany przez doświadczonych ekspertów w dziedzinie dostępności przestrzeni publicznej, obejmujący też konsultacje z mieszkańcami, co powinno skutkować lepszym dostosowaniem infrastruktury technicznej do potrzeb osób niepełnosprawnych. Ponadto zaleca się zwiększenie udziału miejsc użyteczności publicznej (np. instytucji, toalet publicznych) dostosowanych do potrzeb osób niepełnosprawnych w ogólnej liczbie miejsc użyteczności publicznej oraz poprawienie jakości poziomu obsługi komunikacyjnej osób niepełnosprawnych poprzez zwiększenie liczby połączeń komunikacyjnych (autobusowych, busowych, pojazdów prywatnych) dostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami.

Co więcej zalecane jest wprowadzenie do polityki prorodzinnej problematyki osób starszych. Nie należy zajmować się samą starością. Problematyka starości jest częścią polityki prorodzinnej i w jej ramach powinna być wyraźnie zaakcentowana. Istnieje potrzeba ciągłego zbierania, aktualizowania i rozpowszechniania informacji o istniejących ofertach oraz inicjatywach na rzecz seniorów, jak i podejmowanie działań zmierzających do przygotowania i wykształcenia specjalistów do pracy z seniorami, specjalistycznej kadry zarówno dla seniorów aktywnych i tych potrzebujących opieki (geriatrów, psychologów, socjologów, opiekunów, terapeutów, wolontariuszy). Obecni seniorzy i seniorki byli socjalizowani do życia, kiedy technologie funkcjonowały w bardzo okrojonym zakresie, a obecna młodzież z kolei socjalizuje się w dobie wirtualnej rzeczywistości, w otoczeniu permanentnej

innowacji. Choćby z tego względu ich wzorce życia są różne, a w obrębie jednej kultury wytwarzają się niejako inne podkultury. Uważa się, że grupowa wspólnota jest w naszym poczuciu kluczem do międzypokoleniowego dialogu. Pozwala przeżyć satysfakcjonujące międzypokoleniowe doświadczenie, które w konsekwencji skutkuje otwartością na osoby w innym wieku i lepszym zrozumieniem ich perspektywy w przyszłości. Z tego względu rekomenduje się regularne organizowanie cyklu warsztatów umożliwiającego spotkania oraz dialog międzypokoleniowy, którego bezpośrednią kontynuacją mogą stać się nieformalne spotkania oraz inicjatywy międzypokoleniowe budujące wzajemne więzi oraz wsparcie. Ważne jest też prowadzenie działań przygotowujących osoby starsze i całe rodziny do uruchomienia społecznych sieci wsparcia dużo wcześniej, nim zaistnieje potrzeba korzystania z usług opiekuńczych. Rozwijanie sąsiedzkiej czy też wolontariackiej sieci wsparcia osób starszych sprzyja jak najdłuższemu pozostawaniu w miejscu zamieszkania oraz przeciwdziałaniu poczuciu społecznej izolacji, zapewnia dostęp do informacji, daje impuls do podejmowania różnych aktywności. Sąsiedzi (w sieci wsparcia) mogą też pełnić rolę rzecznika osoby zależnej, łącznika z instytucjami pomocy. W kwestii osób starszych zauważono, iż najbardziej uciążliwym problemem jest ich samotność i brak wsparcia w chorobach i niepełnosprawności. Dlatego ważne jest podejmowanie działań edukacyjnych na rzecz zmiany postaw wobec ról opiekuńczych; kampanie promujące zaangażowanie całej rodziny w opiekę i pokazywanie, jak opieka buduje współpracę i wzajemne wsparcie w ramach szerszej rodziny. Dodatkowo zaleca się udoskonalenie sposobów świadczenia usług przez ośrodki pomocy społecznej, tak aby lepiej odpowiadały na problem samotności seniorów, wspierały ich aktywność kulturalną i podtrzymywanie kontaktów. Wspieranie także organizacji pozarządowych i ruchów sąsiedzkich, które umożliwiają samotnym osobom starszym nawiązywanie i podtrzymywanie kontaktów z innymi osobami z sąsiedztwa.

Głównym problemem lokalnym Gminy Rzekuń jest zjawisko przemocy rówieśniczej oraz przemoc domowa. Bycie ofiarą przemocy jest tematem „wrażliwym”, trudnym do diagnozowania. Osoby doznające przemocy nie chcą zgłaszać tego problemu, obawiając się reakcji otoczenia bądź represji ze strony sprawcy. Należy mieć na względzie, że oficjalne statystyki nie odzwierciedlają w pełni skali i charakteru problemu przemocy w rodzinie czy szkole, dlatego, w celu skutecznego przeciwdziałania przemocy i ochrony osób dotkniętych przemocą należy systematycznie diagnozować problem w środowisku lokalnym. Także warto uczyć społeczeństwo, w tym osoby uzależnione i ich rodziny, iż uzależnienie od alkoholu czy narkotyków nie jest jedyną przyczyną przemocy i aby powstrzymać przemoc w rodzinie

nie wystarczy poddać się leczeniu uzależnienia. Sprawcy przemocy w rodzinie powinny dodatkowo uczestniczyć w programie oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych. Osoby, które wychowywały się w rodzinach uwikłanych w przemoc domową, nawet jeśli potrafią rozpoznać u siebie niepożądane, krzywdzące zachowania wobec bliskich, niekoniecznie wiedzą czy umieją postąpić inaczej. Dlatego też w tym obszarze powinno się propagować i wzmacniać to, co jest właściwe i chroni przed uwikłaniem się w mechanizmy przemocowe. Mogą znaleźć się tu przedsięwzięcia uświadamiające istotną rolę jaką dla zdrowia psychicznego i prawidłowego funkcjonowania człowieka odgrywa więź dziecka z rodzicami, czym jest ta więź i jak się ją buduje, a także dotyczące sposobu spędzania wolnego czasu przez rodziny z dziećmi. Planując zadania w tym obszarze należy uwzględnić wszystkie dzieci, zarówno te, które wychowują się w bezpiecznych i wspierających środowiskach, te, które bezpośrednio doświadczają przemocy ze strony bliskich, jak również te, które wychowują się w rodzinach, w których są świadkami przemocy domowej. W działaniach profilaktycznych należałoby ująć zarówno edukację o zjawisku przemocy w rodzinie, jak i warsztaty ukierunkowane na wzmocnienie czynników chroniących, tj. dotyczące komunikacji, asertywności, nazywania i wyrażania emocji, radzenia sobie ze stresem, wzmacniania poczucia własnej wartości, optymizmu, skuteczności, wewnątrzsterowności, itp. Planowane w programie profilaktycznym zadania winny uwzględniać okoliczności sytuacji rodziny i jej deficyty. Nie można zapomnieć także o stworzeniu oferty wsparcia dla dzieci i młodzieży, które już doświadczają cierpienia spowodowanego przemocą w rodzinie, takiej jak poradnictwo specjalistyczne, rozmowy wspierające ze strony pracowników oświaty, grupy wsparcia oraz interwencje służb.

Tymczasem przeciwdziałanie przemocy rówieśniczej powinno zaczynać się na długo przed pojawieniem się samej przemocy i polegać na tworzeniu takich zabezpieczeń, które nie dopuszczają do jej rozwoju lub ograniczają zasięg. Służy temu pozytywna profilaktyka, której głównym celem jest stworzenie zgranego zespołu klasowego, w którym wszyscy czują się szanowani i bezpieczni, mogą skoncentrować się na nauce, rozwijają swój potencjał, uczą się nawiązywania i budowania satysfakcjonujących relacji i współpracy oraz mają prawo do popełniania błędów i uczenia się na nich. Za budowanie takiego zespołu odpowiedzialny jest silny, pozytywny lider – wychowawca. Tworzenie w szkole dobrych relacji z dziećmi, rodzicami, współpracownikami stanowi podstawowy warunek skutecznego radzenia sobie z trudnymi i ryzykownymi zachowaniami uczniów, a dzięki temu – budowania bezpiecznej i przyjaznej szkoły. Natomiast pierwszym krokiem w kierunku przeciwdziałania agresji

i przemocy w szkole jest zwracanie uczniom uwagi, gdy zachowują się agresywnie. Uczniowie od początku swej obecności w szkole muszą otrzymywać od wychowawcy i nauczycieli jasny komunikat, że agresja i przemoc nie będą akceptowane. Każda placówka oświatowa powinna posiadać jasno sformułowany i znany wszystkim dokument precyzujący podejście do problemu przemocy rówieśniczej oraz wskazujący konkretne działania profilaktyczne i interwencyjne. Ważnym elementem jest stworzenie dla ofiar i innych uczniów bezpiecznego systemu zgłaszania problemów związanych z przemocą rówieśniczą oraz przepływ informacji dotyczących przypadków agresji rówieśniczej lub problemów poszczególnych uczniów, wymianę informacji o zrealizowanych rozwiązaniach, wspólną skoordynowaną pracę ze sprawcami i ofiarami przemocy oraz ich rodzicami/opiekunami.

Ponieważ nauczyciele są głównymi wykonawcami wdrażającymi określone rozwiązania w szkole to dosyć oczywiste jest zatem, że muszą być do tej roli przygotowani. Dlatego też rekomenduje się kontynuowanie realizacji szkoleń dla nauczycieli, które będą rozwijały u nich kompetencje kierowania klasą oraz umiejętności właściwego reagowania na niekorzystne zachowania uczniów, wzmocnienia pożądanego zachowań i formułowania oczekiwań wobec uczniów. Większość programów – szczególnie całościowych, jak program *UNPLUGGED*, który obejmuje rozwiązania szkoleniowe dla uczniów, rodziców oraz nauczycieli, oferują zarówno konkretne treści nauczania, jak i materiały edukacyjne. Uczniowie mogą uczyć się nawiązywania pozytywnych relacji i życia w grupie poprzez uczestniczenie w warsztatach i zajęciach poświęconych nabywaniu różnych umiejętności osobistych i społecznych, takich jak budowanie poczucia własnej wartości, rozwijanie umiejętności skutecznego komunikowania się z innymi, budowanie postawy tolerancji wobec innych, treningu radzenia sobie ze złością, nauki asertywności oraz rozwiązywania konfliktów.

Ponadto rekomenduje się podejmowanie działań edukacyjnych skierowanych do rodziców służących podniesieniu ich wiedzy o konsekwencjach stosowania przemocy wobec dzieci oraz wzmocnieniu kompetencji opiekuńczych i wychowawczych (np. komunikacja z dzieckiem, rozwiązywanie konfliktów). Warto także podejmować działania informacyjno-edukacyjne służące ochronie dzieci przed przemocą w rodzinie (np. włączanie się w kampanie ogólnopolskie, tworzenie lokalnych kampanii, happeningów antyprzemocowych). Rozwiązania edukacyjne dla rodziców dotyczą przede wszystkim poinformowania ich, jakie jest podejście szkoły do przemocy rówieśniczej i jakie rozwiązania oraz procedury w tym zakresie są wprowadzone i realizowane w szkole. Forma takich rozwiązań bywa

bardzo zróżnicowana – od skromnych informacji w postaci ulotek czy treści umieszczonych na stronie internetowej szkoły po rozbudowane poradniki i szkolenia, wskazujące rodzicom, jakie działania we współpracy ze szkołą powinni podjąć, gdy ich dziecko jest ofiarą lub sprawcą przemocy. Istotną kwestią jest tu zapewnienie rodziców, że szybkie ujawnienie takich zdarzeń ma sens i nie zaszkodzi dziecku bez względu jaką rolę pełni w kontekście przemocy rówieśniczej. Należy pamiętać, iż rozwiązania domu i szkoły powinny być spójne, aby były efektywne.

Ważna jest także współpraca z przedstawicielami służb realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy i wymiaru sprawiedliwości, która ma na celu kierowanie osób stosujących przemoc w rodzinie lub środowisku lokalnym do uczestnictwa w oddziaływaniach zmierzających do zniwelowania problemu. Pomocne może być kontynuowanie realizacji interdyscyplinarnych spotkań, konferencji lub szkoleń wyjazdowych, na których obecni będą przedstawiciele wszystkich służb.

Dodatkowo stosowanie materiałów edukacyjnych – choć wdrażane czasami oddzielnie – powinno być traktowane jako uzupełnienie spotkań edukacyjnych. Działanie to obejmuje używanie materiałów edukacyjnych podczas zajęć lekcyjnych, specjalnie prowadzonych zajęć lub regularnych lekcji przedmiotowych, a także udostępnianie ich uczniom poza zajęciami. Warto zauważyć, że materiały takie obejmują bardzo szeroki zakres. Mogą to być bardzo proste hasła, plakaty czy ulotki, ale także bardziej rozbudowane poradniki czy wręcz podręczniki

dla uczniów. Materiały mogą mieć również formę filmów instruktażowych czy produkcji artystycznych nastawionych na pobudzenie emocji i refleksji związanych z problematyką krzywdzenia rówieśniczego (np. literatury dziecięcej czy młodzieżowej). Materiały edukacyjne, jeśli ich zastosowanie ma przynieść korzyści, muszą być dostosowane do grupy odbiorców (pod względem treści i formy), skierowane do wszystkich uczniów (ze szczególnym nastawieniem na świadków przemocy rówieśniczej i domowej).

Ze względu na to, iż badani mieszkańcy Gminy Rzekuń wskazali na korelację chorób psychicznych ze stosowaniem przemocy oraz nadużywaniem alkoholu to kolejnym zaleceniem jest zwiększenie usług z zakresu poradnictwa specjalistycznego dla osób z zaburzeniami psychicznymi, aby osoby cierpiące otrzymały niezbędne wsparcie terapeutyczne. Osoby borykające się z tymi problemami nierzadko są wykluczane ze społeczeństwa z powodu swojej choroby. Pamiętajmy, że choć choroby psychiczne kojarzą się nam głównie z osobami głęboko zaburzonymi, to też istnieją choroby psychiczne, których

z pozoru nie widać gołym okiem, jak lęk, depresja czy inne zaburzenia nastroju, które nieczęsto prowadzą do aktów agresji czy uzależnień. Powinno się spróbować zaktywizować społeczeństwo lokalne poprzez tworzenie inicjatyw oraz zrzeszanie mieszkańców zmagających się z podobnymi problemami, aby rozszerzyć wsparcie i zwiększyć poczucie bezpieczeństwa wewnątrz gminy.

Zalecane jest również przeprowadzenie warsztatów poruszających problematykę użytkowania oraz wykorzystywania współczesnych mediów, ponieważ niemal wszyscy ankietowani uczniowie czerpią wiedzę z Internetu oraz telewizji. Warsztat powinien uczyć dzieci jak bezpiecznie poruszać się po świecie cyberprzestrzeni. Warsztaty powinny być dostosowane do wieku uczniów. Pomocne przy realizacji takich zajęć może być też rozpowszechnienie ulotek informujących o przemocy w sieci, które będą wskazywać ogólnodostępne źródła poszukiwania pomocy i wsparcia. W celu oszacowania skali zagrożenia cyberuzależnieniami oraz cyberprzemocą pożądane jest przeprowadzenie diagnozy mierzącej te zjawiska, głównie wśród młodzieży szkolnej.

Zebrane dane pokazały, że nie wszyscy mieszkańcy znają dobrze instytucje, które oferują pomoc osobom uzależnionym oraz osobom doświadczającym przemocy, w związku z tym rekomenduje się promowanie instytucji pomocowych poprzez udostępnienie w lokalnej społeczności informacji o miejscach, w których świadczona jest pomoc medyczna, psychologiczna, prawna, socjalna oraz zawodowa osobom dotkniętym przemocą czy borykającym się z uzależnieniem, najlepiej za pomocą materiałów drukowanych takich jak: ulotki, plakaty, broszury i strony internetowe.

VII. ANALIZA SWOT ORAZ DANE PROSPEKTYWNE

1. Analiza SWOT

Głównym narzędziem oceny uwarunkowań jest analiza SWOT. Jest to metoda służąca do badania otoczenia organizacji oraz analizy jej wnętrza. Analiza SWOT oparta jest na prostym schemacie klasyfikacyjnym, w którym czynniki wpływające dzielimy na:

1. wewnętrzne pozytywne – mocne strony (Strengths),
2. wewnętrzne negatywne – słabe strony (Weaknesses),
3. zewnętrzne pozytywne – szanse (Opportunities),
4. zewnętrzne negatywne – zagrożenia (Threats).

Ocena potencjału w aspekcie słabych i mocnych stron pozwala na określenie siły i słabości gminy w zakresie analizowanych sfer społecznych. Silny potencjał to baza umożliwiająca budowanie strategii, słabości to problemy i ograniczenia do pokonania. Zagrożenia to ostrzeżenie przed niepożądanym rozwojem warunków zewnętrznych, szanse to wsparcie i inspiracje dla lokalnej polityki społecznej.

**POMOC SPOŁECZNA, PRZECIWDZIAŁANIE PRZEMOCY W RODZINIE,
POMOC OSOBOM NIEPEŁNOSPRAWNYM I OSOBOM STARSZYM
PROFILAKTYKA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW ALKOHOLOWYCH I NARKOMANII**

Mocne strony	Słabe strony
- realizowane projekty dla osób starszych, z niepełnosprawnościami – <i>door to door, teleopieka</i> - działalność Dziennego Domu "Senior+, Klubów Seniora - Punkt Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej na terenie gminy - schronisko PKPS na terenie gminy - współpraca z Okręgowym Ośrodkiem Pomocy Pokrzywdzonym Przestępstwem w Ostrołęce, Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Ostrołęce, Ośrodkiem Interwencji Kryzysowej w Ostrołęce - podstawowe wyposażenie oraz prawidłowa organizacja stanowisk pracy w OPS - wykwalifikowana kadra: Kierownik, 5 pracowników socjalnych (w tym 4 specjalistów pracy socjalnej), asystent rodziny, kadra zatrudniona w DDSenior+ - dobry przepływ informacji między pracownikami, wzajemna współpraca - udział kadry w specjalistycznych szkoleniach - chęć uczestnictwa kadry w specjalistycznych szkoleniach i do	- bariery architektoniczne (lokalizacja budynku OPS; budynek/pomieszczenia nieprzystosowane do potrzeb osób z niepełnosprawnościami) - brak innych instytucji pomocowych na terenie gminy dla osób z trudnościami, w kryzysie - brak mieszkań socjalnych i chronionych na terenie gminy - brak oferty z zakresu działań korekcyjno-naprawczych dla sprawców przemocy - ograniczony budżet na udział pracowników w specjalistycznych szkoleniach i kursach - zbyt mała liczba szkoleń bezpłatnych organizowanych przez MRPiPS - brak dofinansowania do podnoszenia kwalifikacji i kompetencji zawodowych (własne środki finansowe) - działania profilaktyczne na słabym poziomie - osoby z niepełnosprawnością będą miały utrudniony dostęp do specjalistycznej pomocy

podnoszenia kompetencji zawodowych (np. studia podyplomowe, specjalizacje itp.) - możliwość skorzystania/dostęp do usług interwencyjno-pomocowych Ośrodka Pomocy Pokrzywdzonym Przestępstwem w Ostrołęce, pomocy psychologicznej oraz bezpłatnych porad prawnych w Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Ostrołęce - działalność Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Rzekuniu	
Szanse	Zagrożenia
- objęcie kompleksowym wsparciem osób z potrzebami - zmniejszenie skali dysfunkcji i zachowań patologicznych na terenie gminy	- osoby z niepełnosprawnością będą miały utrudniony dostęp do specjalistycznej pomocy - osoby w sytuacji kryzysowej lub losowej nie będą miały możliwości uzyskania mieszkania zastępczego (brak zabezpieczenia mieszkaniowego w sytuacji nagłej) - wzrost skali zjawiska przemocy i uzależnień na terenie gminy - brak możliwości nauki zmiany postaw, postępowania i odpowiednich zachowań sprawców przemocy oraz osób uzależnionych

EDUKACJA

Mocne strony	Słabe strony
- Sieć szkół podstawowych, przedszkoli i oddziałów przedszkolnych w szkołach podstawowych jest dobrze rozwinięta. - Sieć szkół podstawowych, przedszkoli i oddziałów przedszkolnych oraz obwody szkół podstawowych zaspokajają potrzeby łatwego dostępu do edukacji. - Oddziały przedszkolne stopniowo wydłużają czas opieki nad dziećmi do 9 godzin dziennie. - Dzieci i uczniowie mają zapewnioną pomoc psychologiczno-pedagogiczną, pomoc w przewyżczeniu trudności edukacyjnych oraz możliwość rozwijania swoich zainteresowań. - Utworzono klasę sportową w Szkole Podstawowej im. gen. Józefa Bema w Rzekuniu. - Szkoły zapewniają opiekę uczniom w zakresie funkcjonowania świetlic szkolnych. - Baza przedszkolna i szkolna jest dobrze rozwinięta, wyposażona prawidłowo, infrastruktura sportowa, rekreacyjna zapewnia prawidłowo realizację funkcji dydaktycznych, opiekuńczych i wychowawczych. - Średnie wyniki sprawdzianów zewnętrznych uczniów (sprawdziany i egzaminy) w skali powiatu, województwa i kraju świadczą o dobrym	- ograniczone możliwości infrastruktury sportowo-rekreacyjnej - brak wolontariatu młodzieżowego - potrzeba sukcesywnej wymiany sprzętu komputerowego i oprogramowania w salach dydaktycznych i bibliotekach - ograniczona oferta zajęć pozalekcyjnych - trudności w zakresie pozyskania specjalistów do nauczania pojedynczych przedmiotów oraz udzielania pomocy psychologiczno-pedagogicznej - zmiany w zakresie ustawodawstwa oświatowego – zniechęcenie kadry nauczycielskiej - ograniczenia komunikacyjne wynikające ze specyfiki transportu publicznego

poziomie nauczania w jednostkach oświatowych. - Wszystkie jednostki oświatowe mają zapewniony dostęp do szybkiego internetu poprzez łącza komercyjne i sieć własną jednostki samorządowej. - Dzieci i uczniowie mają zapewnioną możliwość dożywiania w stawkach, które uwzględniają jedynie wkład produktów spożywczych. - Doświadczona kadra pedagogiczna oraz personel administracyjno-obslugowy – zapewnia pełne zabezpieczenie potrzeb dzieci i uczniów. - Nauczyciele mają wysoki poziom wykształcenia i kompetencji, stale je doskonalą. - Organ prowadzący stara się zapewnić warunki pracy dla nauczycieli i personelu w pełnych wymiarach godzin pracy. - Informacja demograficzna w zakresie liczby dzieci w obwodach szkół jest optymistyczna w perspektywie następnych pięciu lat szkolnych. - W szkołach stosowane są informatyczne i wizyjne narzędzia oraz oprogramowanie do pracy zdalnej, administracji i zapewnienia bezpieczeństwa. - W jednostkach oświatowych kultywuje się tradycję historyczną, patriotyczną oraz wartości ogólnospołeczne.	
Szanse	Zagrożenia

2. Dane prospektywne (określenie podstaw wizji Strategii)

W przeprowadzonych ankietach reprezentanci społeczności lokalnej określili w sposób szczegółowy oczekiwania realizacyjne w zakresie poszczególnych obszarów.

POMOC SPOŁECZNA

1. Dalsza współpraca z Pomocą Społeczną w sytuacjach trudnych (niewydolność rodzicielska, trudna sytuacja finansowa).
2. Zapewnienie pomocy i środków dydaktycznych uczniom niepełnosprawnym (w zależności od rodzaju niepełnosprawności).
3. Zorganizowanie dożywania dla uczniów .
4. Udział w akcjach charytatywnych np. „Szlachetna paczka”, „Paczka dla Dzieciaczka”.
5. Zbiórka plastikowych korków dla osób niepełnosprawnych .
6. Organizacja balu charytatywnego.
7. Usunięcie barier architektonicznych, dostosowanie strony internetowej
8. Zwiększenie limitu miejsc w ośrodkach wsparcia dziennego działających na terenie gminy Rzekuń
9. Indywidualna pomoc specjalistyczna – prawna, psychologiczna, terapeutyczna na terenie gminy Rzekuń
10. Oferta pomocowa dla ofiar przemocy
11. Działania korekcyjno-naprawcze dla sprawców przemocy.

PROFILAKTYKA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW ALKOHOLOWYCH I NARKOMANII

1. Spektakle, spotkania profilaktyczne podejmujące tematykę uzależnień od alkoholu i narkotyków.
2. Spotkanie z pracownikiem Monaru, terapeuty uzależnień, osobą, która wyszła z nałogu, ukazanie wpływu alkoholu i narkotyków na zdrowie (eksponaty, wizualizacje).
3. Udział wychowawców w komisjach interdyscyplinarnych.

4. Spotkania z policjantem, pedagogiem, strażakiem.
5. Filmy i gazetki edukacyjne dotyczące profilaktyki uzależnień.
6. Prowadzenie działalności profilaktycznej
7. Pogadanki i spotkania z osobami uzależnionymi
8. Festyny/pikniki promujące trzeźwość i zdrowy styl życia
9. Pomoc terapeutyczna (specjalista ds. uzależnień) na terenie gminy - współpraca z innymi podmiotami np. świetlicami - prowadzenie zajęć profilaktycznych i z zakresu współuzależnienia)

EDUKACJA PUBLICZNA, KULTURA, SAMOORGANIZACJA SPOŁECZNOŚCI LOKALNEJ

1. Przedstawienia teatralne.
2. Spotkania ze znanymi osobami, np. sportowcami.
3. Spotkania edukacyjne o charakterze doświadczeń, np. chemiczne.
4. Organizacja imprez okolicznościowych, środowiskowych (np. festyn rodzinny).
5. Organizowanie wycieczek (muzea, kino, teatr, itp.)
6. Współpraca z Gminną Biblioteką Publiczną.
7. Współpraca ze Strażą, Parafią, Komendą Policji.
8. Rozpowszechnianie kultury lokalnej – promowanie lokalnych twórców, organizacja targów, spotkań

VIII. CELE GŁÓWNE STRATEGII, CELE SZCZEGÓŁOWE I ICH REALIZACJA

1. Cele główne strategii.

W niniejszej Strategii wizję sformułowano w następujący sposób:

Gmina Rzekuń, jako miejsce przyjazne i otwarte dla mieszkańców, które:

- zapewnia profesjonalną pomoc społeczną, efektywnie rozwiązującą problemy socjalne oraz bytowe mieszkańców, wspiera osoby potrzebujące pomocy i sprzyja ich rozwojowi;
- umożliwia i sprzyja integracji społeczności lokalnej (zwłaszcza integracji seniorów), ze szczególnym uwzględnieniem przeciwdziałania ubóstwu i marginalizacji społecznej;
- prowadzi aktywną i efektywną politykę zdrowotną.

Dodatkowo, na co należy zwrócić uwagę, jednym z celów strategicznych (nr II), określonym w Strategii Rozwoju Gminy jest „*Poprawa jakości życia i wsparcie integracji społecznej*”.

Wobec przedstawionej wizji, jak również mając na względzie przedstawioną Diagnozę, a także kontynuację części dotychczasowych działań, cel główny niniejszej Strategii należy sformułować w następujący sposób:

Gmina Rzekuń – bezpieczna, spokojna, przyjazna i otwarta dla mieszkańców, zapewniająca wysoki standard życia.

Mając na względzie zasadność zapewnienia ciągłości działań oraz spójności prowadzonej polityki, zwłaszcza w obszarze społecznym, zdecydowano o podtrzymaniu dotychczas wytyczonych kierunków strategicznych (nieznacznie zmodyfikowanych), z uwzględnieniem bieżących zmian. W konsekwencji określono następujące Cele Strategiczne:

- I. **Rozwój systemu wsparcia rodziny ze szczególnym uwzględnieniem rodzin dysfunkcyjnych.**
- II. **Aktywizacja i integracja grup zagrożonych wykluczeniem społecznym.**
- III. **Świadome, aktywne i zdrowe społeczeństwo.**

7. Cele operacyjne i ich realizacja

Cel Strategiczny nr I <u>Rozwój systemu wsparcia rodziny ze szczególnym uwzględnieniem rodzin dysfunkcyjnych</u>		
<u>Cele operacyjne:</u>	<u>Kierunki działania:</u>	<u>Wykonawcy – realizacja:</u>
1. Usprawnienie systemu zapobiegania kryzysom w rodzinie i wspierania rodzin 2. Zapobieganie i zwalczanie przemocy w rodzinie 3. Wspieranie rodzin wielodzietnych 4. Wspieranie dzieci i młodzieży utalentowanej z rodzin zagrożonych wykluczeniem. 5. Edukacja środowisk zaangażowanych w pomoc i integrację społeczną	→ Realizacja programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie → Poszerzenie oferty poradnictwa specjalistycznego dla rodzin → Usprawnienie współpracy pomiędzy instytucjami zajmującymi się polityką społeczną i socjalną → Wspieranie osób i rodzin w rozwiązywaniu sytuacji kryzysowych i problemu przemocy → Edukacja rodziców i dzieci w zakresie przeciwdziałania agresji → Organizowanie zajęć pozalekcyjnych oraz zagospodarowanie czasu wolnego dzieci i młodzieży → Organizowanie wypoczynku dla dzieci szczególnie z rodzin ubogich i dysfunkcyjnych → Organizowanie dokształcania dla dzieci szczególnie zdolnych z rodzin ubogich → Organizowanie dokształcania dla dzieci mających problemy z nauką → Opracowanie programu zajęć dodatkowych dla dzieci szczególnie zdolnych → Poszerzenie oferty poradnictwa rodzinnego i psychologicznego → Wdrażanie programów edukacyjnych dla rodzin z	Za realizację wszystkich działań odpowiadają: Wójt OPS Zespół Interdyscyplinary

	problemami wychowawczymi → Podnoszenie kwalifikacji osób zajmujących się pomocą i integracją społeczną → Zabezpieczenie potrzeb bytowych dzieci i młodzieży z rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym, → Praca socjalna i wsparcie finansowe rodzin wielodzietnych → Podniesienie skuteczności interwencji w przypadku konfliktów rodzinnych	
<u>Finansowanie</u> – budżet samorządowy (gminny), fundusze zewnętrzne, m.in. fundusze państwowe, fundusze strukturalne Unii Europejskiej, inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni (krajowi i zagraniczni).		
<u>Cel Strategiczny nr II</u> <u>Aktywizacja i integracja grup zagrożonych wykluczeniem społecznym</u>		
<u>Cele operacyjne:</u>	<u>Kierunki działania:</u>	<u>Wykonawcy – realizacja:</u>
1. Aktywizacja osób bezrobotnych, ze szczególnym uwzględnieniem osób długotrwale bezrobotnych 2. Aktywizacja osób niepełnosprawnych oraz zagrożonych wykluczeniem społecznym	→ Szkolenia i warsztaty aktywizacyjne dla osób bezrobotnych, niepełnosprawnych oraz seniorów. → Współpraca i wspólne działania instytucji wspierających osoby bezrobotne. → Minimalizowanie skutków długotrwałego bezrobocia → Wsparcie osób ubogich w zakresie mieszkalnictwa socjalnego → Przyznanie świadczeń finansowych → Utworzenie ośrodka wsparcia dla osób niepełnosprawnych → Realizacja programu dożywiania	Za realizację wszystkich działań odpowiadają: Wójt OPS

3. Aktywizacja i pomoc seniorom 4. Wsparcie osób ubogich 5. Przeciwdziałanie zjawisku dziedziczenia bezrobocia w rodzinach objętych pomocą społeczną 6. Zminimalizowanie niekorzystnych zjawisk społecznych	dzieci i młodzieży → Praca socjalna z rodzinami dotkniętymi i zagrożonymi ubóstwem → Organizowanie i finansowanie wypoczynku letniego i zimowego → Organizowanie imprez rekreacyjno-integrujących dla mieszkańców gminy → Poradnictwo rodzinne i specjalistyczne: psychologiczne, prawne → Wdrażanie programów profilaktycznych → Podwyższenie świadomości rodziców i dzieci na temat skutków uzależnień → Prowadzenie kontroli w punktach sprzedaży alkoholu → Prowadzenie działań profilaktycznych i terapeutycznych dla dzieci i dorosłych	

Finansowanie – budżet samorządowy (gminny), fundusze zewnętrzne, m.in. fundusze państwowe, np.: PFRON, Rządowy Program Aktywności Społecznej Osób Starszych (Aktywni+, ASOS), fundusze strukturalne Unii Europejskiej, inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni (krajowi i zagraniczni).

Cel Strategiczny nr III
Świadome, aktywne i zdrowe społeczeństwo

<u>Cele operacyjne:</u>	<u>Kierunki działania:</u>	<u>Wykonawcy – realizacja:</u>
1. Promocja idei wolontariatu, jako	→ Pobudzanie oddolnych inicjatyw → Pozyskiwanie lokalnych liderów działających na rzecz rozwoju	

wsparcie dla systemu pomocy społecznej 2. Promocja społeczeństwa obywatelskiego 3. Rozwój inicjatyw aktywizujących życie lokalnej społeczności 4. Wsparcie i aktywizacja osób starszych, przewlekle chorych i niepełnosprawnych 5. Ograniczenie problemu uzależnień 6. Upowszechnianie kultury zdrowego stylu życia. 7. Wzrost wiedzy i świadomości ekologicznej.	lokalnej społeczności → Organizacja różnego rodzaju imprez integracyjnych → Poszerzenie oferty życia społeczno-kulturalnego w gminie → Wspieranie istniejących oraz nowopowstających organizacji społecznych i pozarządowych → Tworzenie projektów i programów promujących i wzmacniających wolontariat → Promowanie aktywności społecznej osób starszych i niepełnosprawnych → Aktywizacja zawodowa osób niepełnosprawnych → Likwidacja barier architektonicznych → Prowadzenie kampanii mającej na celu podniesienie świadomości o zagrożeniach wynikających z uzależnień → Świadczenie usług opiekuńczych i specjalistycznych dla osób chorych i niepełnosprawnych → Promocja modelu zdrowego stylu życia → Organizacja zajęć sportowo-rekreacyjnych → Podnoszenie znaczenia problemu otyłości oraz wad postawy u dzieci i młodzieży → Promowanie prowadzenia profilaktyki zdrowotnej (m.in.	Za realizację wszystkich działań odpowiadają: Wójt OPS Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych

	w zakresie wykrywania chorób nowotworowych, realizacji obowiązku szczepień)	
<u>Finansowanie</u> – budżet samorządowy (gminny), fundusze zewnętrzne, m.in. fundusze państwowe, np.: PFRON, Rządowy Program Aktywności Społecznej Osób Starszych (Aktywni+, ASOS), fundusze strukturalne Unii Europejskiej, inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni (krajowi i zagraniczni).		

IX. PROGNOZA ZMIAN W ZAKRESIE OBJĘTYM STRATEGIĄ

Przewidywane efekty działań podjętych w ramach realizacji Strategii obejmują przede wszystkim:

- wzrost aktywności mieszkańców (zarówno w sferze społecznej, jak i gospodarczej);
- wzrost aktywności instytucji pomocowych, powiązany z wzrostem zaufania do tychże instytucji;
- zmniejszenie ilości oraz ogólnej skali problemów społecznych.

Prognozowane zmiany Gmina osiągnie poprzez współpracę wszystkich osób, stowarzyszeń oraz instytucji i organizacji pozarządowych działających w obszarze pomocy społecznej.

Szczegółową prognozę zmian zawiera poniższa tabela.

<u>Problem społeczny</u>	<u>Prognoza zmian</u>
Bezrobocie	– spadek liczby osób bezrobotnych,– aktywizacja osób bezrobotnych zagrożonych wykluczeniem społecznym,– zwiększenie szans osób bezrobotnych na znalezienie zatrudnienia poprzez odpowiednie dostosowanie ich kwalifikacji do wymagań rynku pracy,– wzmocnienie kompetencji i potencjału osób, które ubiegają się o zatrudnienie,
Niepełnosprawność	– poprawa jakości i dostępności podstawowej opieki zdrowotnej.– powstawanie kolejnych organizacji pozarządowych na rzecz osób niepełnosprawnych,– podniesienie jakości życia osób niepełnosprawnych poprzez likwidację barier architektonicznych i psychologicznych w miejscach publicznych,– wzrost zaangażowania osób niepełnosprawnych w życie społeczne i zawodowe,– zwiększenie szans edukacyjnych dzieci i młodzieży ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi,

Uzależnienia	– zmniejszenie liczby osób dotkniętych uzależnieniami, – łagodzenie skutków społecznych i zawodowych alkoholizmu, – rozwój sieci wspierającej osoby uzależnione i ich rodziny.
Ubóstwo	– poprawę warunków życia mieszkańców, – zapewnienie odpowiednich warunków bytowych osobom i rodzinom potrzebującym,
Przemoc w rodzinie	– zmniejszenia zjawiska przemocy w rodzinie poprzez budowanie lokalnego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie, – zwiększenie dostępności do specjalistycznej pomocy psychologicznej dla rodzin dotkniętych przemocą, – ochrona ofiar przemocy, – prowadzenie specjalistycznych terapii dla sprawców przemocy, – rozwój społecznej świadomości na temat zjawiska przemocy w rodzinie.
Osoby starsze	– poprawa jakości i dostępności podstawowej opieki zdrowotnej. – wzrost aktywności osób starszych poprzez zapewnienie im dostępu do rekreacji, kultury i wypoczynku, – powstawanie środowiskowych form opieki dla osób starszych, w tym tworzenie domów pomocy społecznej,

X. SYSTEM ZARZĄDZANIA I AKTUALIZACJI STRATEGII.

Istotnym wymogiem stawianym wszystkim dokumentom strategicznym jest wewnętrzny system zarządzania realizacją, określający organizację, zasady i sposoby wdrażania, monitorowania oraz ewaluacji. Nie stworzenie tego systemu powoduje, że strategia staje się bardzo szybko dokumentem „martwym”.

PODMIOTY ZARZADZAJĄCE REALIZACJĄ STRATEGII

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Rzekuń zawiera cele i zadania, które stanowią wyzwanie dla społeczności lokalnej oraz gminnych instytucji publicznych i niepublicznych działających w sferze polityki społecznej. W związku z tym wdrażanie Strategii wymaga ścisłej koordynacji i współpracy pomiędzy zainteresowanymi stronami, a efektywność procesu będzie zależała w głównej mierze od podmiotów zarządzających realizacją:

- a) Wójt – wykonuje uchwały Rady Gminy, odpowiedzialny za bieżące wdrażanie Strategii;
- b) Rada Gminy – organ stanowiący; uchwała budżet, pełni nadzór nad realizacją Strategii;
- c) OPS – jednostka organizacyjna, odpowiedzialna za koordynowanie realizacji Strategii.

INSTRUMENTY REALIZACJI STRATEGII

Wśród szeregu instrumentów służących realizacji Strategii, należy wymienić instrumenty finansowe, administracyjno-prawne, z zakresu promocji i marketingu, monitoringu, a także narzędzia służące aktualizacji Strategii.

Głównym instrumentem finansowym służącym realizacji zadań gminy jest jej budżet, gwarantujący samodzielność finansową samorządu, uchwalany w formie uchwały budżetowej na dany rok budżetowy, stanowi roczny plan dochodów i wydatków oraz przychodów i rozchodów gminy. Możliwość realizacji zadań jest uwarunkowana w głównej mierze zakresem i charakterem dochodów budżetowych.

Wdrażając Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych Gmina Rzekuń będzie musiała oprzeć się o dostępne programy pomocowe, a także prowadzić racjonalną współpracę finansową z organizacjami pozarządowymi, kościelnymi oraz sektorem

przedsiębiorców. W tym sensie niezmiernie ważna będzie akcja informacyjno-promocyjna na temat Strategii i procesów integracji społecznej, wykorzystująca Internet (głównie BIP), prasę lokalną, a także promocję i reklamę bezpośrednią (na przykład zapraszanie do udziału w przedsięwzięciach samorządowych podmiotów mogących być partnerami w realizacji poszczególnych zadań).

MONITORING I OCENA WDRAŻANIA STRATEGII

Monitoring jest to stała i ciągła obserwacja ilościowych oraz jakościowych zmian pewnych wielkości, mająca na celu zapewnienie informacji zwrotnych na temat skuteczności i efektywności wdrażania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych, a także jego ocenę i zmianę (tam, gdzie jest to konieczne). Monitoring służy badaniu i ocenie sposobu oraz efektywności dochodzenia do wyznaczonych celów i zadań, a także poziomowi ich osiągnięcia.

Dane na temat realizacji Strategii przyjmą formę dodatkowej informacji, zawartej i przedstawianej łącznie ze sprawozdaniem rocznym z działalności Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej z uwzględnieniem realizacji celów strategicznych, celów operacyjnych i kierunków działań.

Wskaźniki realizacji działań :

- liczba osób korzystających z poradnictwa specjalistycznego psychologicznego i prawnego
- liczba osób objętych działaniami w zakresie sytuacji kryzysowych i problemu przemocy domowej
- liczba uczestników działań edukacyjnych z zakresu przeciwdziałania agresji
- liczba dzieci uczestniczących w zorganizowanym wypoczynku
- liczba dzieci uczestniczących w zajęciach dodatkowych
- liczba programów edukacyjnych dla rodzin z problemami wychowawczymi
- liczba szkoleń pracowników zajmujących się pomocą i integracją społeczną
- liczba rodzin z dziećmi objętych wsparciem ośrodka pomocy społecznej
- liczba szkoleń i warsztatów dla osób bezrobotnych, niepełnosprawnych oraz seniorów
- liczba osób bezrobotnych
- liczba mieszkań komunalnych i socjalnych
- liczba osób korzystających ze świadczeń finansowych

- liczba placówek wsparcia dziennego
- liczba dzieci i młodzieży korzystających z programu dożywiania
- liczba asystentów rodziny
- liczba zorganizowanych imprez rekreacyjno-integracyjnych
- liczba wdrożonych programów profilaktycznych
- liczba przeprowadzonych kontroli w punktach sprzedaży alkoholu
- liczba istniejących lokalnych organizacji
- liczba wolontariuszy
- liczba działających lokalnych klubów seniora
- liczba miejsc z wykonaną likwidacją barier architektonicznych
- liczba osób korzystających z usług opiekuńczych i specjalistycznych usług opiekuńczych
- liczba imprez sportowo-rekreacyjnych dla mieszkańców
- liczba kampanii promujących profilaktykę zdrowotną

AKTUALIZACJA STRATEGII

Przeeglądy aktualizacyjne Strategii będą odbywały się co roku, wraz z analizą informacji dodatkowej do raportów OPS. W przypadku wystąpienia konieczności aktualizacji Strategii, każdorazowo będzie to cykl prac analogicznych do procesu tworzenia gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych. Prace te poprzedzone będą analizą zmian następujących w otoczeniu społeczno-gospodarczym (np. nowe uregulowania prawne, nowe możliwości pozyskiwania zewnętrznych środków pomocowych) oraz oceną postępów w realizacji Strategii, w tym poziomu zadowolenia lokalnej społeczności z podjętych działań w sferze polityki społecznej. Następnie na warsztatach ze społecznością, na podstawie zebranych materiałów (dane statystyczne, ankiety, sondaże opinii publicznej) i wyników monitoringu Strategii, zostaną opracowane poszczególne elementy strategii, które wymagają aktualizacji, a także dokonana zostanie weryfikacja poszczególnych celów strategicznych, operacyjnych oraz zadań realizacyjnych.